

XVI. évfolyam, 178. szám

2016. augusztus

Irodalmi Jelen

Szócs Géza:
Anglia végnapjai

Böszörményi Zoltán:
Szürke nyári ég

Frideczky Katalin: Patthelyzet

Vörös István: Az indián

Márton-Ady Edina:
Valami Idegen

Noszlopi Botond:
A magvető

Kulcsár-Szabó Anikó:
A sóhajok küldték

Laczkó Vass Róbert versei

Soltész Béla: Off-site

Varga Borbála versei

Oláh András: ha nem leszek

Boér Péter Pál: Tévutazás

Hevesi Judit:
Gyilkosozás

Szerkesztőség és kiadó:

1081 Budapest, Rákóczi út 59. 3/5

310085 Arad, Eminescu utca 55–57.,

tel.: 0040/257/280-751, 0040/257/280-596 (fax),

<http://www.irodalmijelen.hu>, ij@irodalmijelen.hu.

ISSN: 1584-6288

Kiadja az Occident Média Kft.

Főszerkesztő: Böszörményi Zoltán

Főszerkesztő-helyettes: Bege Magdolna

Főmunkatársak: Szócs Géza, Makkai Ádám (Budapest)

Munkatársak: Laik Eszter (helyszíni tudósítások),

Varga Melinda (vers, interjú), Boldog Zoltán (próza, kritika),

Szócs Tekla (fotó)

Olvasószerkesztő: Hudy Árpád

Lektor: Jámbor Gyula

Rendszergazda: Csipkár Nándor

Igazgató: Kurjatkó Péter

A borítón Simó Margit grafikája

BÖSZÖRMÉNYI ZOLTÁN

Szürke nyári ég

Hozzád igyekszem, vállat vonva, fenn
a szürke ég oldja bennem énekét.
(Mit ígér, ki naponta jajongva kel,
s ajtót nyit az éjre, mintha értenék.)

Kedvelt szavaimban magamban viszlek,
tervezek veled nyarat, új ölelést,
selymek ragyognak, a fény is felszisszen,
ha szomjas ajkam lángoló ölbe ért.

Esik. Lábadozik a szomorúság,
a félelem törékeny ágára ül,
szívemben elhervad a szó, ború szánt,
miért maradtam ily árván, egyedül?

Míg igyekszem, szavak futnak énelém,
szürke ég oldja bennem énekét.

FRIDECZKY KATALIN novellái

Intim szféra

Először azt hittem, csak a szemüveged csillant meg a lámpafényben. Aztán még egyszer odanéztam, és még egyszer. Nem a szemüveged volt.

Könnyeztél. Diszkréten, de könnyeztél. Az első sorban. Balra, kettővel előttem. Nyilvános helyen. Egy hangversenyen.

Lassú tétel. A zene? Talán a zene indított meg? A zene szép, valóban, bár az előadás nélkülözi a teljes átélést. A zenészek precízen, de némiképp hidegen játszanak. Te mégis sírsz. Valamire emlékezel. Talán ez a zene szólt, amikor először elhagytak. Életed nagy szerelme... Vagy férjed temetésén szólt ez a zene? Vagy az édesanyádén? Vagy csak saját magadat siratod, az eltékozolt életedet? Nem vagy már fiatal. Van mit siratni.

Miért sírsz? Nyilvános helyen, balra, kettővel előttem, az első sorban? Egy hangversenyen? Szeretnélek megérinteni. A válladat megérinteni. Egy együtt érző kéz a válladon. Tudom, mit érzel. Nem tehetem. Ismeretlenek vagyunk egymás számára. Ugyanazt a zenét hallgatjuk. Én nem sírok.

Te sírsz. Diszkréten, de könnyezel. Lehet diszkréten könnyezni nyilvános helyen?

Megláttam a könnyeidet. Beléptél az intim szférámba.

Megláttam a könnyeidet. Beléptem az intim szférádba.

Nem lehet diszkréten sírni nyilvános helyen. Egy hangversenyen. Lassú tétel közben.

Kettővel előttem, balra, az első sorban.

Lehet, hogy a zenészek is észrevették a könnyeidet. Hízeleg nekik. Megindítottak egy hallgatót. Könnyekre fakasztottak. Széltében-hosszában mesélni fogják, hogy képzeld, az a nő, sírt, az első sorban, a lassú tétel alatt.

A zene hatalma... a művészetünk ellenállhatatlansága... az érzékenység apoteózisa...

A könnyeid hírnévre kapnak. Nyilvánossá válnak. Oda a magánszférád! Elvitték a zenészek. Széltében-hosszában hangoztatni fogják.

Nem érinthetlek meg. Tolakodásnak vennéd. Mi közöm a könnyeidhez?

Nem érintelek meg. Tolakodásnak veszem a könnyeidet. Mi közöm a könnyeidhez? Hogy jössz ahhoz, hogy sírj, nyilvános helyen, egy hangversenyen, az első sorban, kettővel előttem, balra? Miért nem hüppögsz és szipogsz és fújod az orrod hangosan? Miért némán könnyezel? Azt hiszed, így nem látom? Látom, mert titokban azt akarod, hogy lássam, és megérintselek. Reszketsz a vágytól, hogy valaki megérintsen. Vagy viszolyogva megborzonagál? A kezem a válladon már nem fér bele az intim szférádba?

Küszködsz a könnyeiddel.

Küszködök a könnyeiddel. Nem tudok a zenére figyelni. Rád figyelek. A könnyeid odavonzzák a tekintetemet az arcodra. Valósággal hozzátapadok. Nem tudok elszakadni tőle. Nem lehet most már. Az intim szféránk közös.

Patthelyzet

Csak egy villanásra láttalak meg, amíg hátranéztem a tömegben. Mosolyogtál, kedvesen és meglepetten, némiképp azonban elégedetten is, hogy épnek, egészségesnek látsz, hála istennek, holott, amikor legutóbb elváltunk, aggódni kellett értem.

Akkor hagytál el. A legnehezebb pillanatban. Illetve még csak azt sem mondhatom, hogy elhagytál, mert az egy döntés lett volna, te pedig arra képtelen vagy. Egyszerűen fölvetted a szakítás gondolatát. Véghezvinni már nekem kellett. Nem volt más választásom.

El kellett szakadjak tőled, és én, életemben először, hősiesen és következetesen végig is vittem ezt a folyamatot. Bár minden porcikám tiltakozott ellene.

Én ugyanis nem élhetek szerelem nélkül. Önkezemmel kellett megfosztanom magam a szerelemtől. Mintha rám bíztad volna a bárdot, hogy fejezzem le magam.

Most szerelem nélkül élek. Rend és nyugalom van körülöttem, nincs, ami fölzaklasson, sőt szándékosan elkerülöm ennek még a lehetőségét is.

Most szerelem nélkül élek.

Csak egy villanásra láttalak meg, amíg hátranéztem a tömegben. A látványod azonban fölzaklatott. A szívem hevesen dobogni kezdett. Nem halok bele, talán egy újabb daganat sem keletkezik ettől, és viszonylag hamar elmúlt, de nyugodni mégsem hagy. A patthelyzet miatt. Odafutni nem lehet egymáshoz, idegenként elfordulni sem. Barátságos ismerősként meg végképp nem elegyedhetünk szóba. Ahhoz túlságosan közel voltunk, hogy ilyen messzeségbe kerülhessünk egymástól.

Patthelyzet.

Furcsa volt látni téged. Amolyan gogoli érzésem támadt, mintha egy testrészem önálló életre kelt volna, és tőlem függetlenül kóborolna az utcán.

Nem jöttél oda hozzám, természetesen, hiszen megtiltottam neked, hogy bármilyen formában közeledj a kivégzés után.

Egy félfordulatot tettem feléd, és elmosolyodtam, magam sem tudom, mifélén. Kedvesen nem. Örömmel nem. Fanyarul talán? Bánatosan? Félfordulat, félmosoly. Ennyi jutott nekünk, tizenöt év után, a tömegben, ahol egy villanásnyira megláttalak.

Vártam, hogy talán utánam jössz, talán próbálkozol, holott tudtam, hogy részemről csakis elutasítás lehet a válasz. Nem tettél próbára. Nem jöttél utánam.

Utánamehetünk-e a dolgoknak? A dolgok előttünk járnak-e? Hozhatunk-e a múltból építőanyagot, hogy bármit is építgethessünk belőle? Nem bontott téglá ez vajon? Kibír egy újabb emeletet?

Nem, nem bír ki. Sérült kockáink vannak, girbegurba sorokat lehetne belőlük kirakni, fejünkre dőlne, ha elkészülne is.

Patthelyzet.

Így jellemezted a kapcsolatunkat. Se veled, se nélküled. Vagy veled, vagy nélküled. És ennek millió, unásig variált, de ugyanazon végeredményű változata.

Patthelyzet.

Keszekusza álmaim voltak hajnal felé. Keszekuszák, mint amilyen a kapcsolatunk volt.

Gubancos szerelmünket szálanként húzkodjuk, fecnikre vagdossuk, de valami mégis összetartja.

Talán a filcesedés...

Közös megegyezéssel

Hát, ami azt illeti, nem sok minden maradt. Gyere, ülünk le, beszéljük meg!

A hangodat szeretném megtartani! Azt, amikor először megszólítottál. Mély volt és bársonyos, enyhe erotikus zöngékkal. Még most is beleborzongok, ha rá gondolok.

Rendben. Viszont legyen az enyém a profilod, az a megkapóan fájdalmas, töprengő arc, amit elég volt egyszer megpillantanom, hogy beléd szeressek. Szép, komoly pillanat volt. Az kell nekem!

Igényt tartasz a csalogány dalára, amit együtt hallgattunk az estébe hajló, hársfaillatú Óbudai-szigeten?

Igen. Cserébe neked adom a szűnyogcsípéseket, amiket ugyanakkor begyűjtöttünk.

Még ott is megcsíptek, emlékszel? Dupla élvezet volt.

Mi legyen a villámokkal a viharos Balaton partján? Kell, vagy bírod nélkülözni?

Viheted a villámokat, nekem csak a féktelen, örült kacagásod kell, ahogy szaladtunk az esőben a ház felé. Odaadjam ráadásnak a rettegésem felét?

Kösz, nem kell, tartsd meg magadnak! Nekem itt van a bánat, amit akkor éreztem, amikor nem jöttél, pedig megígérted.

Enyém a bátyád megértő mosolya, amikor rajtakapott minket.

Viheted, én arra nem emlékszem. Éppen kávét főztem a konyhában. Kell az illata?

Ó, abból sok van, én inkább a „bélelt debreceni” szagát kérem a piacról!

Az kéne nekem is, de csak ábrándoztam róla. Soha nem mentünk el.

Melyik kirándulás kell, a hűvösvölgyi vagy a Börzsönyi?

A Börzsönyi maradjon nálad! Azt tedd el te, valahová mélyre! Akkor undok voltál velem. Csak a kutya sírt utánam. Szívesebben venném a hűvösvölgyit a szentjánosbogárkákka. Az legyen az enyém!

Rendben! Nézzük tovább! Mi kell inkább? A pénzmaillat, vagy a testünk lenyomata az éjszakai erdőben?

Legyen tiéd mind a kettő! Én viszont ragaszkodom a hajnalban fölöttünk elhúzó repülők rózsaszín kondenzcsíkjához, melyek úgy cikáztak az égen, mint valami fordított csillaghullás.

Az jó volt, amikor a lovak körülvettek, és az orrukkal böködték a hátizsákomat! Vihetem?

Viheted. Ezt én nem is láttam. Akkor épp félrenéztem. Félek a lovaktól.

A méhcsípés helye is itt van a szemem sarkában.

A kiáltásod jutott nekem belőle. Azt hittem, megvakultál. Nem mertem odanézni.

A távozó hátad az éjszakában örökre velem marad. Többet láttam a fonákodat, mint a színedet. Sokszor nem néztél oda, ahova kellett volna.

Zavarban voltam. Örökké zavarban vagyok a társaságodban.

Szeretném, ha nekem adnád a szabályos, kerek forgót a hajadon, amit olyan szívesen nézegettem fölülről a páholyból, miközben a zenekarban játszottál!

Oké! Én viszont kérem a kis grüberlit a bal arcod közepéről, amitől olyan huncut a mosolyod.

A közös illatunkat szeretném magammal vinni, de ez sajnos lehetetlen. Ezt hogy osszuk el?

Enyém a lehunytt szemed, a párnán szétterülő hajad, az őz-sírára emlékeztető hangod az ölelés mámorában.

Én a gyöngyház színű, párás tekintetedet viszem magammal, és a suttyogásod is kéne még!

A kezed hűvös érintése...

A kezed melege...

Egy ide, egy oda.

Csalódásból mennyit kérsz?

Ó, abból rengeteg van, mind nekem jutott! Adok helyette örömteli meglepetéseket.

Mi legyen a gyűlölködésekkel, amiket felhalmoztunk az évek során?

Részemről mehet a kukába, de ha te ragaszkodsz hozzá, viheted magaddal!

És a félreértések?

Egy ide, egy oda.

Van itt egy csomó közös terv, remény. Megannyi vázlat. Mi legyen velük?

Ó, hát ezeket nem érdemes őrizgetni. Nincs kedvem újrarajzolni őket. Túlságosan összekuszálódtak. Nehéz lenne kibogozni.

Hacsak nem Nagy Sándor...

Ja, ja. Az kéne ide. Csak egyet csapna, oszt' kétfelé hullna az életünk.

Egy ide, egy oda...

Simó Margit grafikája

VÖRÖS ISTVÁN

Az indián

(Egy kispolgár vallomásaiból)

Kikérem magamnak, hogy
olyan idők jöjjenek, melyek
a jellemhibáimra támaszkodnak,
nem az erényeimre.

Kinek a gyávaság, hízelgés,
megalkuvás, intrikálás
kell, kinek a józanság,
eszesség, szabadság,

egyénség. Még nekem
legyen lelkifurdalásom,
ha nem engedhetem meg
az erkölcsi oszlop
szerepét magamnak?

Még nekem legyen
lelkifurdalásom,
mert másokat meg kell
vetnem erkölcsi lezüllésükért?

Még nekem legyen lelki-
furdalásom, mert
irigylem a bátrakat?

Nem mindenki tud meghalni
a szabadságért. De
mindenki tud rabságban
élni. Egy tenyérynyi szabad-
ságot mindenütt képzelhetsz
magadnak. Sose írt volna

semmit, aztán egyszercsak
észreveszi, hogy a besúgó
jelentéseiben elmondja
a véleményét. A világgal,
a hatalmasokkal felel.
Kikérem magamnak,
hogy barátaim és ellenségeim
ne tudjanak már verset
írni, mert feketére égett
az ujjuk az árulás
izzó acéltollát megragadva.
Kikérem magamnak,
hogy az ellenségeim
annyira tudjanak ártani
nekem, gyóntatószékbe
kelljen rohanniuk,
mert már lehetetlen vissza-
fogniuk a lélek háborgását.
Kikérem magamnak, hogy
katonává, keretlegénnyé kelljen
válnom. Menetelni ostoba
célok zászlaja alatt.
Hazugságokat igazsággá
verekedni, elemezni vagy
tanulni egyszerűen.
A katonavonat visszafelé
sebesülteket szállít.
A töltésen vércseppek.
És a vérre szállt, elütött
madarak. Egy bolond fiú
járkál ott. Színes tollakat
gyűjt. A hajába tűzi.
Indiánnak képzelet magát.

MARTON-ADY EDINA

Valami idegen

Nem látta, ki volt. Egyszer csak a kezébe került az apró, hurkapálcikára ragasztott zászló. Megdermedt. Mintha ott állna, kilencévesen, érzi a térde alatt a cérnaharisnyát, fáj, szorít, de nem lehet letolni, tilos. Gyűlöli a szoknyát, télen hideg, nyáron befúj alá a szél, libabőrös a combja. Mindig is iktóztott a lábaitól, lám, van, ami nem változik. Pipaszár, furcsán göcsörtös lábak ezek, nem áll rajtuk sehogy a nőiesség. Erőszak a szoknya, a lakkcipő. Hallja, nevetnek a fiúk a hátsó sorban, a nevét sustorogják. Tegnap lány létére megverte a Szabót az iskola előtt, mert azt mondta, nincsen olyan név, hogy Krisztián, nem is létezik. A bátyja neve. Most csak hátra kellene néznie, és elhallgatna. Ismeri már a fajtáját. Az apró, gyáva disznószemét, a mozdulatot, ahogyan behúzza a nyakát, közben elrándolódik a haj az álla alatt. Belesüppedt az ökle a húsába. A dagadt Szabó összegörnyedt. Az orra vére a térdére folyt. Ő undort érzett, szégyent. Otthon hosszú percekig sikálta az ujjait a gőzölgő, forró víz alatt. Szabót még legyőzni sem mulatság. Felhangzik az induló, magasra kell tartani a zászlót. A tanárnő mellette áll, összeszorított szájjal, árgus szemekkel figyeli, mert ő mindig elblicceli a lobogtatást, vele mindig baj van.

Mióta kénytelenek voltak a faluba költözni, az anyja busszal jár be a városba munkába minden hajnalban, és este ér haza. Az asszonyok összesúgnak mögötte, nem szokás ez a környéken, ráadásul miniszoknyában jár és bársonyzakóban.

– Szép asszony – mondják rá mély, reszketeg hangon a férfiak a kocsmában, mintha ez bók lenne.

Gyakran jár abba a sötét, sör- és pálinkabűztől nehéz levegőjű helyiségbe, már sötét olyankor az utca, visszafelé ketten lépkednek majd, az apja és ő. A járda szélén az orgonabokrok a feje fölé érnek, mélyen leszívja a levegőt, megpróbálja elraktározni a sejtjeiben. Nem is sejtí, milyen mélyen beleivódik ez az illat, anyaként is visszahozza majd ezeket a percek, a nyugodt magány pillanatait. Alszik a falu, kutyák ugatnak az éjszakában. Fáj neki ez az idegenség. Gyerek még, meg akar felelni.

Lanyhuló karjába Julika néni csíp bele.

– Lelkesebben! – sziszegi a foga között. – Ne ábrándozz! – Nikotintól sárga ujjai a piros zászló felé mutatnak.

Szorosnak érzi a létezést, alig kap levegőt. Zsibbad a csuklója. Bírni kell. Egyszer vége lesz. Másfajta ünnepekről álmodik, amilyenekről olvasott. A házukban plafonig érnek a könyvespolcok. A szülei gyűjteménye, egy régi, idilli korból, az egyetlen megmaradt, közös szenvedély. Fekete vascsöveken nyugvó, régi deszkákon sorakoznak a kötetek, színes gerincű jó barátai. Összemosódnak bennük a történetek. Válogatás nélkül olvassa Hugót és a Pöttyös Könyvek hősnőinek kertvégi kalandjait. Képzeteiben az az ünnep, ha leveheti a cérnazoknit, vagy ha fel sem kell venni, egyszerűen csak menni, csupasz lábakkal, végig a vurstliban, mélyre szívni a vattacukor émélyítő illatát, megállni a katonazöld egyenruhás férfiak előtt, megcsodálni a trombita csillogó aranszínét, visszamosolyogni, amikor rákacsint az egyik zenész, felnyeríteni azon a furcsa, éles gyerekhangon. Lesz majd ilyen. Egyszer. Egy igazi ünnep, szabad döntésekkel, az ő döntéseivel telezsúfolva. Az erős napsütésben páran kidőlnek a mértani sorból, nekik vizet adnak, a többiek száraz torokkal figyelik őket. Minden gyerek egyetlen gondolatban egyesül, az iskolai ivókút hideg csobogásában. Irgalmatlan a szomjúság. Mindjárt vége lesz. Már az utolsó mondatokat darálja el az igazgató, feje fölött a búzakalászos címerrel. Gyorsnak kell lennie. Futni kell, rohanni, az utolsóknak már csak langyos víz jut majd, nem akar utolsó lenni. Soha. Szózat recseg, kötelező az ének. Próbál halkán dalolni. Tudja, milyen fals a hangja, nem is erőlteti. Később sem tanul meg énekelni, a gyerekeinek is inkább verset mond majd az ágyuk mellett, Petőfit, Adyt, ami eszébe jut. Szeretik a gyerekei a verset, könnyen tanulják az óvodában, nem gond az sem, ha hosszú. A fia az idősebb, ő sem tud énekelni, nem találja a hangszínt, elrontja a dallamot. Sokat sír miatta, az óvónő rápirít, legyen ügyesebb. Mindenben jónak kell lenni. Rajz, ének, vers, mozgás, különórák, fakultáció a nagycsoportban.

– Anya, szomjas vagyok – szorítja meg a kezét a fiú.

Most is akkora a forróság, mint azon a régi napon. Hazafelé tartanak az ünnepségről, kíméletlenül tűz a nap, Budapest aszfaltján próbálgatja az erejét. Leszállították az embereket a

villamosról, felpúposodva, dorombolva hajlítják meg hátukat a sín párok. A zebra másik oldalán megállnak. Leguggol a járdán, a fia is letérdel mellé. A hátizsákban hűvös van, kihúzza a kulacsot, még jeges, elveszi a zászlót a kisfiú kezéből. A gyerek nagyokat kortyol a mentával és citrommal ízesített, buborékos vízből, majd borzongva kinyújtja a nyelvét.

– Csíp – dörzsöli meg a száját.

Szorítja a kezében a fia zászlóját, nem akarja eldobni, de továbbvinni sem. Elteszi a kulacsot, körülnéz. Az a férfi, a kanárisárga ingben. Az ünnepségen is ott volt. Tőle kapták a papírlobogót. Két sarkkal van mögöttük, egy asszonnyal beszélget kedélyesen, aki egy keménypapírból épített pult mögött áll. Sötétkék alapon fehér betűkkel ordít a politikai szlogen, egy nő ezer foggal mosolyog a képen.

– Gyere, menjünk – fogja meg a gyerek kezét.

Nem tudja még, hogyan adja vissza a zászlót. Mondatokat próbálgat a fejében. A fia közben méltatlankodva rángatja a kezét, fagyaltot ígért neki, már közel volt az Európa Kávéház, érezték a sütemények illatát, hely is volt a teraszon, most mégis visszafelé lépkednek. Mintha nem is telt volna el az a huszonnyolc év, mintha minden fejlődés, eredmény megsemmisült volna, érzi a térde alatt a cérnazoknit, a fájdalmat a karjában, ahol belecsíptek. Egyetlen, hurkapálcikára erősített papírdarab. A férfi lendületesen magyaráz az asszonynak, affektálva ismételteti a szokásos mondatokat, aprókat biccent egy-egy sor végén. A kanárisárga ingből kidomborodik a hasa, neveltségese apró kezében tollat tart, húsos ujjába belenőtt az aranygyűrű. Ő türelmesen vár, nem törődik most mással, hiába érzi magán a nő kérdő tekintetét, árnyék csupán körülötte minden, csak a férfi elfolyó arcélét figyeli. Végre ránéz. Felismeri azokat az apró disznószemeket, egy pillanatra átfut az agyán a gondolat, talán a Szabó, de tudja, hogy a Szabó meghalt, még fiatalon, ott a faluban, egy árokban találták meg, a szülein kívül senki nem ment el a temetésére. A gyűlöletben nincsen szánsalom. Szó nélkül visszaadja a zászlót, nem akar beszélni ezzel a férfival, túl sok hozzá hasonlót lát mostanában, mintha gyártanák őket, klónoznák, falakat építenek, virtuálisan égetik a könyveket, és azt hazudják, nincsen olyan név, hogy Krisztián. Egy percig egymásra merednek, majd a húsos ujjak végre elveszik a lobogót. A mosoly kopik, lassan olvad, apró ráncokban folyik el a tónustalan arcáról, és valami más érzelm veszi át a helyét. Valami régi. Valami új. Valami idegen.

NOSZLOPI BOTOND

A magvető

a paprikamagokat márciusban ültettem,
három cserép tizenöt mag, gondoltam,
legyen hely, kényelmes, laza talaj,
nagyanyám szerint kettesével kellett volna
ültetni, mert két paprika felnövekedvén
egymásba kapaszkodva segíti egymást,
én viszont azt tapasztaltam,
hogy gyakran a kettesből egyesek kihasználják
a ketteseket, és ha már nincs elszívni való
nedv, sem erő, végignézik, ahogy azok elfeketednek,
és visszahullnak a földre,
nem igaz, hogy nem szerettelek –
mondván – csak elviselhetetlenné vált az életem veled.
az első cserépbe olyan magok kerültek,
amikben zsizsik volt, ültetésnél nem vettem észre,
persze egy sem kelt ki közülük,
a másodikba lopott magvak kerültek, a magot adó paprika
még nem érett be teljesen,
amikor lecsippentettem, de muszáj volt
megtenni, mert nem volt otthon a gazda, és
egy igen ritka fajtáról volt szó, egy igen ritka helyről,
ahol újabban ritkán fordulok meg, és máshonnan sem
tudtam volna beszerezni effajta magokat,
a harmadik cserépbe egy barátomtól kapott magokat
ültettem – az illető író és gurmand –,
és ezek kivétel nélkül növekednek,
erősek, szomjazzák a fényt és a törődést.
a legkedvesebb számomra mégis az az egy darab
palánta, amely a lopott magvakból
került ki, teljesen esetlegesen,

talán a cserép falára kenődhetett, és
úgy tudott megkapaszkodni, a többiek pedig
túl vizesnek, túl keménynek, túl sötétnek vagy túl
idegennek érezhették a földet,
és úgy dönthettek, hogy kívárnak, vagy
egyáltalán nem kelnek életre, bár állítólag
a mag maga is él, hiszen el kell hálnia
ahhoz, hogy újra élhessen, mint egy megváltástörténetben.
ez a lopott magból származó növény sokáig szépen fejlődött,
de a tegnapelőtt észrevettem,
hogy a legelső levele sárgulni kezdett,
arra gondoltam, hogy nem kap elég fényt,
vagy túlságosan egyedül érzi magát,
dacára annak, hogy két szomszédos cserép is van mellette,
sőt ha a paradicsomos komposzt-cserepeket
is hozzászámítjuk, egyenesen hat.
a paprikapalánták egyébként is kényesek,
olyanok, mint minden palánta és érzés,
a semmiből jönnek, de mihelyst kissé kinyílnak,
már óriási elvárásokat támasztanak az étellel szemben:
ez kell nekik, meg az kell nekik,
és ha nem kapják meg, úgy állnak bosszút, hogy
kihalnak. Ültető legyen a javából,
aki ilyenkor nem szomorodik el,
és hűvös precizitással nem tervezi
egy eljövő tavaszon a hibák kiküszöbölését.

KULCSÁR-SZABÓ ANIKÓ

A sóhajok küldték

Adagadt csecsemőről az első emlék, hogy feltűnően mozgatja a száját, cuppog, mint egy kis követelőző állat. Tibor megtörli homlokát, szemében könnyek csillognak. Ez megmaradt benne, Tibor nedves szeme, ami megrémítette. Meg hogy a férfi felemelte az ő jobb kezét, és hálálkodva megcsókolta. „Gyönyörű, nagy fiút szültél nekem, köszönöm, szerelmem.” Mit kezdhet az ember egy ilyen férfival? Miért ez a gondolat ugrott be neki ott, a szülőágyon? Mosolygott, az biztos, hogy abban a pillanatban is megfelelően viselkedett. Ő, Tinka, minden helyzetben vállalható úrinő. Közben a fia szája még mindig ott csücsörített a feje fölött. Vigyék már el, kis híján rájuk szólt. Persze akkor senki sem ütközött volna meg rajta, hiszen majd húszórás vajúdást követően végre megcsászározták, és ő rettentően fáradt volt. Tobi, a fia, felejthető történet az életútján. Az ember nem bír érzelmeket csíholni magában, ha azok egyszer nincsenek meg benne.

Miközben a reszelővel babrál, látja maga előtt a harmadikos Tóbiást. Ezek az emlékek, hagyják már békén! A gyerek még nem tudta vagy nem szerette levágni magának a körmeit, a jóisten tudja, és valahogy ezt Tibor sem szívesen vállalta el, így kénytelen rá, Tinkára hárult a feladat. Hogy mosolygott Tobi akkor is, amikor húsos ujjait elé tolta! Olyan kéjesen és kényesen tudott viselkedni, éppen, ahogyan az apja. Nem volt semmi, amitől Tinka ennyire undorodott volna. „Egyenesítsd ki az ujjacskáidat, leszel szíves”, kérte a fiát. Ő tényleg nagyon kedvesen beszélt vele, mindig.

De nem is, mi történt ez előtt a jelenet előtt? Hát Barnabás... A Barna-fejezet vége. Szörnyű. Nagy seb és örült fájdalom. A sebész főorvos úr, akivel neki fél éves titkos viszonya volt, és remélte, hogy Barnabás is véget vet a titkolózásnak otthon, és akkor ő is bevall Tibornak mindent, és végre felvállalják, összeköltöznek, és belőle akkor egészen más kaliberű nő lesz, olyan, amilyent magának megálmodott. Erre az a rothadék kirúgta őt. Na, akkor volt az ujjas eset a fiával.

A kisollót előző héten élesíttette meg a férje, és amikor beleszaladt Tóbiás bal középső ujjába, a gyerek még finoman szíszeggett. Aztán a bal gyűrűsbe is, de oda már az anyja futtatta. Hogy villództak a tekintetek, előbb az övé, ahogy kóstdolta a fia éberségét, és azt üzenté, na megállj, te kis dög, leszel végre férfi, nem egy olyan nyálgombóc, mint apád, aztán a fiáé, hogy ne anya, aztán megint az övé: dehogynem, lássuk, bírod-e a fájdalmat, végül Tobi, hogy könyörgöm, hagyd abba. Majd egy sikoly, elegáns sikoly, az övé, mivel már érzékelte Tibort a nappali ajtajában. Aztán apuci aggódása és a rohanás. „Anya, miért akartál bántani?” Joga volt nem meghallani ezt a szerencsétlen kérdést az autóban, a kórház felé tartva. Na és, rántotta meg a vállát. Nem tehetek róla, hogy a kölykőm vagy, így alakult. De persze nem mondta ki. Sose.

A szája belsejében a lifegő bőrt addig rágta és húzta, amíg végre lejött. Ezen a helyen szokta rágni, itt nem látja senki, ha vérzik és csúnya. Senki. Zihálva vette a levegőt, mintha sok hosszú sóhajt engedne ki a tüdejéből szerteszét a levegőbe. Mindig ez van mostanában. Pláne, amikor Tobi itt jár. Minek jön? Francba. Kurva francba! Tibor ragaszkodik hozzá, biztos. Nem hagyják békén. Holott Tibor már egyszer elment, végleg, akkor meg mit akar, minek jön vissza? Ilyenkor... Fölpattan, és nekikezd vad sétájának oda és vissza, kopogós fapapucsában. Kicsi ez a rohadt lakás, mert bedugta őt ide a nyálas családja. És neki kapaszkodnia kell, hogy hasra ne essék, mert minden, de minden csupa nyál, és úszik ez a rohadt lakás.

– Semmi sem annyira biztos, mint a templomtorony ott szemben. Milyen temetést kérnek?

Hallotta a kérdést, de nem értette, visszakérdezett. Mi az, hogy milyen temetést? Tobi értette, és felelt is, neki viszont zakatolt az agya mindvégig, egy dübörgő mozdony nekiindult a fejében, és hol erőteljesen vágta, hol csikorogva mindvégig ott kattogott. Tibor meg, aki soha semmire nem volt jó, soha semmire, ekkor már csak nézett kimeredt szemmel. Nem igaz, hogy nem volt jó semmire. Tinka teste összerándul, de olyan erővel, hogy a padlóra zuhan, majd oldalt fordul, csecsemőpózba. Tibor ujjá, aztán a nyelve, ahogy a csiklóján játszott, ő meg száját összeszorítva vonaglott a puha, kocsányos kezek között, mert nem akarta

kimutatni, hogy piszkosul élvezi, semmit a világon úgy nem élvezett soha. Helyette inkább véresre harapdálta a szája belsejét. Sohasem tudott a férjének megbocsátani valamit. Talán a valóra nem váltott luxust.

Üvöltött, ahogyan a torkán kifért, míg nem elfogyott a levegője, és tátogni kezdett, kezét is ráncos bőrére tapasztotta, mert a nyál, a zöld, sűrű massa újra elborította ezt az idegen helyet. Felállt. A szoba most tiszta volt és szellős. Végre. A nap, amely az imént még vakított, ezúttal elbújt az eget a látóhatárig borító, összefüggő paplanná olvadó felhők mögött. A torony fel sem tűnt a járókelőknak és az ablakokon át kifelé bámészkodóknak, helyette az az öregasszony került fókuszba, aki a nap ragyogásában inkább próbált volna beleolvadni a tájba, hogy átadja a figyelmet az istent dicsőítő helynek, a karcsú városi templomnak. A pap megengedte neki, hogy a templom előtt kolduljon.

Az öregasszonynak valószínűtlenül apró feje és csillogóan fehér haja volt. Mindig ugyanabban a türkiz és fekete színű, keleties mintájú ruhában ült a templom kapujához közel, egy apró sámlin, és ugyanaz a fekete vállkendő hevert előtte, amibe a pénzt várta. Amikor a nap leszállt, a pénzt kivette belőle, az oldalán nyugvó széles tarisznyába rakta, majd a kötött kendővel beborította parányi alakját. Ez melegítette, miközben elindult éjszakai szállására. A koldulásért cserébe énekelt. Hosszú, ismeretlen történetet, mely a felszínesen belehallgató járókelőknak zagyvaságnak tűnt, de aki vette a fáradtságot, és megállt hallgatni, az elé titokzatos világ tárult. A koldusasszony egy ősi világ elfeledett eposzát dalolta, egy hosszasan kígyózó történetet a hős asszonyról és a szerelméről, a világot felforgató háborúról, amely megtisztította a földnek azt a szeletét, ahol a nép élt, elhozva a békét, az asszonynak meg a szerelmet és bő gyermekáldást. A történetet hasonlóan mondta minden alkalommal, ugyanúgy, mint az egykor élt jokulátorok.

Az öregasszony nem állt szóba senkivel, ha kérdezték, csak egy-egy szót felelt madárhangján. Hamar visszatért a saját világába, színes szöttezéséhez, az ősi világ megrendítő tablójához, amit fáradhatatlanul rendezett szóképekkel tarkított mondatokba. A szemével és a kezével kommunikált a legkifejezőbben. A közeli gimnázium diáklányai néha megálltak mellette, voltak,

akik nagyon szerették, egyiket-másikat leültette a mögötte lévő vendégsámlira. Azok tiszta tekintettel hallgatták, majd végigsimítottak napcserzette, eres csuklóján, s volt, hogy egy ötszázast is otthagytak a fekete kendő közepén.

Tinka tekintetét már egy éve elkapta a koldusasszony, amitől olyan dühroham tört a szemközti ház magányos lakójára, hogy kis híján megfulladt. Akkor is a padlóra gördült, és veszettül köhögni kezdett. Utána hónapokig nem mert kinézni, inkább a konyhaablakon át szellőztet. Sátánnak mondta az öregasszonyt, Tobinak is nekiesett, hogy vigye már el őt ebből a lakásból, bárhova, mert ez a hely a pokol tornáca, de az a gügye, rohadt kölyök csak mosolygott, és nem csinált semmit. Anyuka, te nem bírsz egy szociális otthonban élni, hogy lenne az neked jó? Ezt mondta.

De néhány hónapja a sátán angyallá változott.

Tinka kénytelen volt egy pillantást vetni a szobából a kinti tájra, mert ömlött az eső, beszivárgott az ablak alatt, és le kellett húznia a redőnyt. Keze megállt félúton, a redőny úgy maradt, mert az öregasszony oldalt billent, mozdulatlan feje fölött Tinka fényt látott. Az öregasszony bizonyára elaludhatott, ömlött rá a zuhé, és nem akadt senki, aki elvitte volna onnan, a pap se volt sehol. De az Atyaisten vigyázta, mert másnap délelőtt ugyanúgy megjelent. Kiszedte titkos rejtekéből a két sámlit, és folytatta, ahol előző este abbahagyta. Tinka kitárta az ablakot, és rámosolygott a hófehér hajú asszonyra. Ilyesmi, hogy ő őszintén mosolygott volna, alig fordult elő életében. A koldusasszony nem mosollyal, hanem érthetetlenül kedves pillantással és egy főbólintással válaszolt. Alig mozdult, de Tinka látta, és a szíve ujjongott. Beleremegett. Gyorsan befutott a kisebbik szobába, a hálójába, leült az ágyra, és csak ült órákig.

Ezt minden nap megismételték, de csak ennyit. Ez volt az ő titkos rituáléjuk délelőttönként. Tinkának meggyőződésévé vált, hogy ő ettől él még.

Egy nap késő délután muszáj volt kinéznie. Nem tárta szélesre az ablakot, csak kicsit nyitotta ki, és rémülten kapaszkodott a szemközti öregasszonyba. Amaz ránézett, ahogy szokott, de ezúttal bólintas helyett felemelte bal kezét, és parányit, hogy csak

az észlelje, akinek szól, intett egyet. Tinka félig megpördült a tengelye körül, és a nagyszoba málló vakolatú, mustárszín falával szemközt találta magát. Könnyűeket sóhajtott, aprókat, aztán egyre erősebben.

Az isteni gondviselésnek köszönhette, hogy egy autó sem járt arra abban a pár másodpercben, amikor átfutott az úttesten, mert az idő megint megszűnt számára. Csak egy volt ez öntudatlan cselekvései sorában, ám most elhagyta a lakást, amelyből kilenc éve ki sem mozdult.

A vendégsámlit a koldusasszony maga mellé tette. Tinka pihegeése egyre inkább emlékeztetett a fészkéből kiesett madárhoz. Rebbenések, hangok, zajok, aztán csend. A fióka visszakerült a fészekbe. Közben a hófehér hajú asszony vékony, ráncos szája újra formálni kezdte az eposz történetét, csak kántálta, mint akinek fülébe súgja valaki a szöveget.

A koldusasszony kettejük elé húzta a fekete vállkendőt, pont középre. Kántálta tovább a hős asszony történetét, míg Tinka is rákezdte, és az egyszerű, pár hang variánsából álló dallamot dúdolva kísérte tovább a koldusasszonyt.

Simó Margit grafikája

LACZKÓ VASS RÓBERT versei

ATTIKÍ TRAGOÚDI

1

rút öregasszony
városa romjain ül
pallasz athéné
kő kövön isten
kész csoda hogy van dárda
hegyéről kedve
fakasztani még
szikla kopár taraján
szűz olajágot
bölcsei porrá
lettek széttöredeztek
a metaforák
daktilusán a
versláb kibicsaklott a
hexameterből
igyekezetét
azóta nem illeti
babérkoszorú

2

savas esőben
áznak lerongyolódott
kariatidák
lágyműként
elegük lett a zsúfolt
akropoliszból
iszonyú torzók
csontja sajog most bennünk

gyönyörű romlás
kínja köré font
végtelen ölelés a
hiányzó végtag
szikrázik a kő
maradék idomoktól
feldúlt szerelem
bajnokok ajkán
meg sose gyógyul a csók
sebhelyes ívek

faragott álmok
rostján gyorsul az élet
fut marathónig
a hír hogy athén
együtt rogy le spártával
thermopülénél

3
attika csücskén
izzad a márvány szemben
az alkonyattal
feslett szirének
tenger vizétől ittas
fecsegő lányok
incselkednek
a bosszúszomjat habzó
poszeidónnal

fojtogatják az
árapállyal szagatatott
peloponnészoszt

PARA-SLÁGER A HAZÁRÓL

– *ad notam Demény Péter* –

nem volt hová
de mégis mentem
hazám ha volt
csak mindig bennem
titok-vidék.

repültem én
de szárnyszegetten
csapongni kín
és menthetetlen
magadba ránt

ha (s)írtam is
csak azt mit éltem
csak annyit ér
amennyit értem
el is vetél

kinőtt porond
bohócruhák
mi haszna mondd
hazám hazánk
ha kóc benne a szívünk
fellegvár
hová remények
repítenek csak
tünde fények

de szárnyszegetten
szédülten révülten
szabadesésben
bozót közé

ez itt hazám
és házam is tán
horizont híján
zenitlenül

vagyok magamban
kiskirályfi
mesékbe vissza
s egyre beljebb
kalandozó
lelket foldozó
csillaghordozó

FELIX CUPA

az az egyetlen pillanatnyi csend
amelynek már nem lesz soha vége
mindörökre meghasad a kárpit
és beharmatoz a krisztus vére
azon az éjszakán mindahányan
belebukunk a reménytelenbe
mintha nem hinnénk feltámadásban
s a kezdet egyben a vég is lenne

pedig a hajnal mint részeg angyal
szárnyait ledobva közénk fekszik
s a lét minden szegletét a szentek
megszokásból is újjáteremtik

ebben élünk napjaink asztagban
a kéve vannak egymásra téve
magvaink aláperegnek örök
vadászmezők friss pázsitfüvére

holnap a harangot eloldozzák
nyelve is lesz a megszólaláshoz
jön egy tanítvány emmauszból és
borba fullasztott igékkel áldoz

így fakad a bűnökből bocsánat
liliom billog bőrünkre égve
s fáj az egyetlen pillanatnyi csend
amelynek jaj nem lesz soha vége

LÁZADÁS

nem maradtak már
titkaim kifosztottál
s én hagytam neked
hogyan elragadd mint
ganümedeszt a feslett
szellemképeket

azóta minden
csillagállást esténként
újragondolok
szilaj szerelmem
vad pegazus velem az
űrbe feldobog

beláthatatlan
éjszakákon nyargal át
végtelen teret
hogyan megidézzek
tartaroszból züllesztett
istenségeket

zsigereimből
nem lakomázhatsz többé
sasmadár zeusz
tűzem hiába
hamvasztod el meggyújtja
azt prométheusz

SOLTÉSZ BÉLA

Off-site

A kerítésen túl meglátta a türkizkék Balatont. Idén először. Fordult volna a parkolóba, de egy kopott Suzuki elállta az utat. Gyerekkocsit próbált előszedni egy vész-na nő, beakadt, a nyitott ajtó belógott az úttestre. – Állj félre! – kiabált Norbert. Nem volt vesztenivaló ideje. Pontosan kétórás időszávról szabadult el, az egyetlenről, amiben nem volt feladata az off-site meetingen. Tizenhét perc már el is telt, amíg a hotel konferenciatermétől a strand parkolójáig eljutott.

A nő végre kihúzta a gyerekkocsit az autóból, és Norbert le tudott parkolni. – Sejtettem – morogta, amikor a pénztáros közölte, hogy nem tudják elfogadni a bankkártyát. Benyújtott a kisablakon egy húszezrest. Négy percbe telt, amíg összeszedték a visszajárót, addig Norbert végignézett a strandon. Nem sok minden változott harminc év alatt.

Nem volt fürdőnadrágja, leakasztott egyet a pénztár melletti bódében, kifizette. Az öltözők ugyanúgy néztek ki, mint a nyolcvanas években. Talán a csempét lecserélték fehérre. Régen sötétkéek volt, pont, mint az apja papucsa, úgy emlékezett. De lehet, hogy tévedett.

A türkizkék Balatont késő nyári szél borzolta. Már júniusban tudta, hogy nem vehet ki szabadságot. Aztán mondták, hogy augusztus végén Csopakon lesz a projektindító off-site. Éppen Csopakon! Nyolcvanhat óta nem járt itt, a szülei a válás után eladták a nyaralót. Nézte a meeting programját, és rájött, hogy a huszonhatodikai fél négyes időszávbán nem muszáj részt vennie. Két órája lesz csobbanni egyet a strandon: ezen a nyáron először és utoljára.

Kövé, bajszos férfi volt a büfés, ugyanolyan, mint régen. Nem lehet ugyanaz, már biztosan meghalt. Talán ez a fia. A sorban egy alacsony, görnyedt anyuka állt a bömbölő gyerekével. Norbert nem bírt koncentrálni. Lángost vagy hekket? Melyiket szeretne jobban? Ha lángos, akkor csakis fokhagymás-tejfölös. Ha

hekk, akkor csakis kovászos uborkával. De az ízük már nagyon távolinak tűnt. A gyerek tovább bömbölt. Norbert az órájára nézett. Négy óra tíz perc. – Kussoljál már el! – üvöltött a gyerekre.

A gyerek megszeppenve elhallgatott, az anyuka magához húzta, nem is mert hátranézni. Fizetett, elindultak, csak akkor fordult vissza. Dauerolt haja volt és pisze orra, hasonlított Norbert anyjára. Vagyis ahogy szegény mama még harminc évvel ezelőtt kinézett.

Zavarba jött a helyzettől, nem tudott dönteni, kért egy lángost és egy hekket is. Hat perc alatt lett kész. Nem lesz ideje leülni az asztalhoz, ha fürdeni is akar. Vigye be a vízbe? Elkészült az étel, de tálcat nem adtak. Norbert a lángos tetejére rakta a hekket és az uborkát, és elindult a víz felé.

Lassan mélyült a tó. Az aszály miatt? Vagy ő volt sokkal alacsonyabb régen? Öt percébe telt, mire beért addig, ahol a víz a mellkasáig ért. Vízhatlan órája fél ötöt mutatott. Pont ugyanannyi ideje van még, mint amennyi már eltelt.

Kiszedte a hekk gerincét, és jó messzire elhajította a vízbe. – Ússz, amerre látsz! – röhögött. Belecsavarta a lángosba a hekket és az uborkát, mintha töltött palacsinta lenne. A szálkákat a vízbe köpdöste. A nyár végi nap épp elég erős volt ahhoz, hogy ne fázzon. Végzett az evéssel, lemosta a kezét a vízben. Átöltözéssel, autózással, parkolással együtt fél órára lesz szüksége ahhoz, hogy visszaérjen a hotelbe. Tizennyolc perce maradt élvezni a strandolást. Behunyta a szemét. Narancssárga fény szűrődött át a csukott szemhéján, kinyújtott keze ujaival gereblyézte a selymes vizet. Ugyanúgy, mint régen.

Aztán görcsbe rándult a gyomra. Talán a tejföl és a kovászos uborka veszett össze? Vagy túl olajos volt a lángos? Rossz volt az emésztése, gyakran kínoztta gyomoridegesség és reflux, sőt aznap már három presszókávén is túl volt. Kinyitotta a szemét. A hirtelen világosság elvakította, alig látta az óra számlapját. Négy negyvenhat. Tizennyolc perc múlva indulnia kell. Ha most elrohan a vécéig, már nem jöhet vissza a vízbe.

Megpróbálta visszatartani. Még ez a pár perc idill, még ez legyen meg, gondolta. Újabb görcsöt érzett. Behunyta a szemét.

Az jutott eszébe, hogy néhány éve úgy bocsátott el egy kollégát, hogy csukott szemmel nyomta meg az e-mail küldés gombját. Így egy kicsit könnyebb volt. Bár a kolléga persze nem látta, hogy Norbertnek akkor csukva volt a szeme.

Próbált odébb evickélni. Nem nyitotta ki a szemét. Egy kicsit arrébb megy, úgysincs szinte senki a vízben. És még van tizenkét perce.

Gyerekként egy alkalommal ugyanitt úszott, csukott szemmel, harmincvalahány évvel ezelőtt, és valami az arcának csapódott. Kinyitotta a szemét, a hirtelen világosság elvakította, de aztán belenyilallt a felismerés: ez egy darab szar! Sikítva rohant ki a vízből, be az öltözőbe, ott állt zokogva a zuhany alatt, az apja ment be érte, az anyja vigasztalta, akkor még együtt voltak, nyolcvannégy vagy nyolcvanöt nyara lehetett, legfeljebb nyolcvanhat.

Négy perce maradt a vízben. Eszébe jutott, hogy amikor már nem rázta a sírás, és újra tudott beszélni, az első dolog, amit a szüleitől kérdezett: milyen ember az, aki beleszarik a Balatonba?

Hát most már tudja.

Simó Margit grafikája

VARGA BORBÁLA versei

monsieur Salade

ánizsillatú éjszaka
mindjárt szétszalad a bőr
fuldokolva jön haza
monsieur Salade a semmiből
akárcsak én. kutya, állkapocs
fekszik elé az úton át
nem fél hogy rajta áttapos
ügyetlen emberarcú láb
lehajolok, ő szétterül
szemét behúnyja majd megint
kinyitja, kerek füstbogár
a csillagokra visszaint
sötét bundában a kezem
felbukkan tűnik hirtelen
fehér fekete ebfejen
gondolattalan kering
ő meg se mozdul csak kinyúl
ha lehetne nem is lenne
ilyen mozdulatlanul
hagyná magát végtelenbe
milyen boldog vagy, szép kutyám
milyen puha, mállott nyáláb!

bár lehetnék én is olyan
könnyű és gondolattalan
s a földbe elmosna vagy
elrepítne esőfolyam
hogya nyári délután
fény-víznek engedném magam
s ne kellene emberre várnom
érintés ami elmarad
fejünkben túl sok gondolat
megállít és messzire vet
mielőtt nyújtánád kezéd
el se érsz mindig idegen
ha lehetne egyszer álom
szétfolyó vizeken
barátom.
bárcsak lehetnék egyszerű
s ha nem lehetek legalább
föled hajlok mert élvezet
az is ha te majdnem elalszol
kezeim közt, monsieur Salade.

carpe diem

zúgnak a neonok
nagy konstantin arcéle előttem egy óriási könyvben
odakint repülő
képek információk
süllyednek emelkednek örvényközyben
s most ilyen távolról a történelem
hűsítő mint a múmiabalsam
de nem ment meg attól hogy mi lesz velem
s a holnapi arcodat ne akarjam
ebben az óriási távban egy könyvtárban
ülve csak
porszem vagyok
s ha mozdulok észre se vesznek csak nevetnek
rajtam évszázadok
de nekem a körte s a kölesgolyó még mindig finom
a magnólia bársonyos rügyeihez orrom szorítom
és bólintok: ezek mindig újracsinálják
háborús és béketavaszon egyformán nyílnak
hallom a kiáltást
belőlük hogy felállni kell
és menni tovább
– élvezet fájdalom –
ha van ha nincs kívül
végül is jó itt ülni járni
kövek mohák közt felhők alatt
hátrahajítva nagy konstantin óriásívben
s enyém csak amit magamból
teremtek:
a pillanat.

BARLOG KÁROLY Kovács Istenke álmodik

Barlog Károly regényének kézirata az újvidéki Forum Könyvkiadó 2014. évi meghívásos pályázatára készült, és azt a következő év tavaszán átdolgozásra és kiadásra javasolta a szakmai bizottság. A kisregény szerkesztése jelenleg zajlik, és ennek lezárultával – a szerző reményei szerint – még az idén megjelenthet a Forum Könyvkiadónál. A szerkesztő Patócs László.

A *Kovács Istenke álmodik* tulajdonképpen Újvidék-szöveg, de más miatt fontos benne a város, mint például Balázs Attilánál vagy Végel Lászlónál. Ők történelmi folyamatokat, az ott élők életében fontos történelmi eseményeket mutatnak be ebben a térben. Barlog Károlyt viszont Kovács Istenke egyéni története érdekli.

Ez egy kóperegény, de nem vegytiszta, mert a fejlődés-regény egyes karakterjegyeit is magán viseli. Egy határon túlról származó, mondhatjuk, hogy a határ mindkét oldalán idegen értelmiségi fiatal nevelődés-története, amiben a valóság és az álom sokszor összejátszik – a két tartomány kontúrjai olykor szerencsésen, máskor sikertelenebbül kenődnek el és össze, és e folyamat kiszámíthatatlansága egyben az identitás esetlegességét, kikezdehetőségét, kiszámíthatatlanságát is tükrözi.

A szöveg időkerete hét nap. Kovács Istenke hét év után Újvidékre utazik – egyelőre maradjon titokban, hogy miért –, és azután hét nap alatt újraéli ottani életét. Mindeközben álmok, hallucinációk, régi emlékképek irányítják minden mozdulatát; így szeli át a történelemtől terhes várost, látogatja meg annak „kultikus” helyeit. Ezzel pedig egy újfajta térképet rajzol meg.

Jár Kovács Istenke a Teatar (a kisregényben Teátrum) Kávéházban, a Művész Klubban, a Dublin, a Lazino Tele, az Atina (Athén) nevű helyeken, a Futaki úti piacon, a Limáni parkban, a Duna parkban, az újvidéki Duna-strandon stb. Ezek egy újvidéki egyetemista legfontosabb létterei. De a tér általában csak ürügy egy-egy újabb történethez. Ami itt talán a legfontosabb, hogy a 2000-es évek elején-közepén hogyan éltek az újvidéki egyetemisták, túl egy balkáni háborún, egy NATO-bom-

bázáson. Hogyan szereztek pénzt például a mindennapi túléléshez, milyenek voltak a kapcsolataik egymással, meddig jutottak el később.

A bolyongás egyik állomása a Spens nevű plázaszerűség, ahová a következő részlet vezet el minket.

A kisregény egyik ihletője egyébként Szálinger Balázs verse, az *Apa-monológ*.

(A szerző összefoglalójának szerkesztett változata)

Másnap reggel Kovács Istenke első útja az újvidéki központi postára vezetett. Úgy érezte, találkoznia kell Ljiljanával, mindenképp ki kell javítania azt a tegnapi zavaros mondatot. Valahol azt olvasta, hogy nem szabad olyan hibás mondatokat hátrahagyni, amelyeket csakis mi magunk vagyunk képesek kijavítani. És ez a tegnapi pontosan ilyen mondat volt. De Ljiljana aznap nem ült ott a hármaskamra ablak mögött. A behúzott, napszította zöld vászonfüggöny és a plexiüveg közötti keskeny térben legyek kergetőztek.

Ahogy kiment a posta főbejáratán, szinte kétségbe ejtette őt a zajos Mihajlo Pupin sugárút. Előbb a Teátrum Kávéház felé vette útját, de megtorpant az aluljáró szájánál, úgy érezte, nincs igazán felkészülve a kávéházi csöndre, sem Filip bölcselkedéseire, szeretne volna elhagyni magát, feloldódni a kedd természetes sodrásában. Ehhez pedig a Spens tűnt a legjobb megoldásnak.

A Spens egyfajta szerencsés köztes létben helyezkedik el. Magán viseli a plázák legjellemzőbb karakterjegyeit, egyszersmind különbözik is tőlük. Sokkal szellősebb például a budapesti plázáknál, amelyekben Kovács Istenke olykor megfordul, de az üzletek körüli nyüzsgés egyértelműen plázahangulatot kölcsönöz a hatalmas belső térnek. Kirakatai kifejezetten plázakirakatok, és a benne bókászó emberek élete: kirakatélet. Mindenkit elámulnak a mozdulatai, az arcon az izmok rándulása, az őszintétlen mosolyok a szájszegletekben, a harsány illatfelhők, melyek mögül azért néha mégis kiérződnék a fanyarabb testszagok, esetenként a szegénység mindent átható, áporodott bűze. Mindezekkel

együtt a Spens, akárcsak a többi pláza – magányos hely. Pontosabban a magány színtere. Nem nyújt nagyobb komfortérzetet, mint egy remetelak, és lehetőséget ad az embernek arra, hogy teljesen önmagába záródjék. A plázák a gondolkodás helyszínei, ahol a harsány színek, a csillogó bizsuk, a mímelt boldogság az ember figyelmét önmagára irányítják.

Kovács Istenkének jártában-keltében többször volt alkalma megfigyelni a budapesti plázák közönségét. Kezdetben úgy hitte, hogy az emberek a lakóhelyükhöz legközelebb eső plázát látogatják. Később rájött arra, hogy a plázáknak egyedi hangulatuk van, és ezek valahogyan idomulnak az emberi lélekhez. A plázalátogatóban előbb-utóbb kialakul valamiféle otthonosságérzet, megpendül odabenn egy húr, s a lélek átveszi annak furcsa rezdülését. Erről eszébe jutott az is, amikor a budai Pajtás Étteremben egy idős hölgy azt mondta a vele szemben ülő barátnőjének: „Képzeld, tegnap is olyan jólesőt sírtam a WestEnd-ben.”

A történet ezen pontján, amikor Kovács Istenke belép a Spens déli kapuján, elemi erővel idéződik fel benne az az eset, amikor ő tévedt el az említett plázában. Emlékszik arra, hogy teljesen sokkos állapotba került az őt körülvevő, magabiztosnak tűnő emberektől. Mert azok az emberek otthon voltak, saját terepen mozogtak, míg ő csak koncertjegyekért ugrott be egy folyóirat-bemutató előtt. Hiába kereste, egyszerűen nem találta a jegyirodát, az idő meg csak múlt és múlt. Felhívta a barátját, a folyóirat főszerkesztőjét, és szinte sírva újságolta el neki, hogy eltévedt egy plázában, hogy bárhogyan is próbál kijutni, egyre inkább azt érzi, hogy elnyeli őt ez a közeg, mint egy erős dunai örvény. A főszerkesztő próbálta megnyugtatni, azt mondta, addig biztosan nem kezdik el az estet, amíg Kovács Istenke meg nem érkezik. Ez némileg helyre tette őt. A versre gondolt, arra, amit aznap este kellett felolvasnia, a címe Kovács Istenke és a nők. Lassan érezte magában szétáradni a nyugalmat, és ebben a pillanatban meglátta a jegyiroda cégtábláját.

És persze a Spenshez is millió emlék köti őt – egyetemista életének fő helyszíne ez a mintha-pláza. Eszébe jut az a kellemes délután, amikor Humanizmus és reneszánsz óra után néhány barátjával a Spens lépcsőjén műbélbe töltött, zöldses kenőmájast ettek, ropogós kenyérrel és kakaóval, közben pedig

Steinbeck Édentől keletre című könyvéből olvastak fel egymásnak. Vagy amikor a zsúfolt kirakatokat csodálta, noha zsebében csak a heti vizeszsemle-adag ára csilingelt... Vajon számba tudná-e venni valaki Újvidék hajdanvolt és mai nincstelen egyetemistáit? Nyilvántartják-e valahol az egyetemisták lemondó sóhajait?

Persze, nem csak sóhajok voltak, és nem csak nélkülözés. És bár a Kanadában élő, Vajdaságból és Magyarországból elszármazott magyarok adományai rendszertelenül érkeztek, ám ha megérkeztek, az maga volt a Kánaán. Kovács Istenke többször kapott kézhez ropogós kanadai dollárt, és olyankor nem érdekelte, hogy ezért milyen nagy árat kell majd később fizetnie. Mert mint mindennek, ára volt a segítségnek is – cserébe magából kellett feláldoznia mindig egy-egy darabot. A kanadai dollárokért ugyanis tehetségtelen festők képeit méltatta vagy tárlataikat nyitotta meg zongorajátékával, máskor fűzfapoétákat lepett meg könyvbemutatóikon saját versük megzenésítésével, a telepí művházban pedig forradalmi műsorokon szavalt a *Talpra magyart*. Sokszor érezte, hogy eltékozolja magát, hogy menten elfogy, elcsordogál belőle minden tehetség.

Ahogy most ott baktatott a Spens márványkövén, figyelte a kirakatokban a saját arcát. Egy fiatalember törődött arca volt ez. A bőr rajta már nem olyan feszes, mint régen, sőt, az utóbbi időben kisebb tokát eresztett, a szeme sarkában mély barázdák, tört fényű kék szemében pedig csönd. Bámulta a kirakatokat, a kirakatok üvegében a tükrképét, és arra gondolt, lám, ő sem egyéb, mint leárazott, értékét veszített termék, olyan, aki még akciósan sem kell senkinek. Nézte ezt a leárazott arcot, és közben eszébe jutott a vers, az, amelyiket azon a budapesti folyóirat-bemutatón olvasott fel, a Kovács Istenke és a nők.

OLÁH ANDRÁS versei

[arról a nyárról beszélek]

arról a nyárról beszélek
amikor a parti fövényen
kapkodva – nehogy meglássanak –
remegve bizalmadba fogadtál
komisznak találtuk a nap hevét
panaszosan bámult ránk a ledobott bikini
s belénk fészkelte magát az álnok izgalom
kapaszkodtam beléd
mint uszadék-fába a sistergő hullám
s tested rejtekéből hunyorogva
lestem lopott szoknyáját a nyárnak
mely vízben hancúrozó cigánylánynak öltözött
s nevetve fröcskölte ránk pajkos örömét

ha nem leszek

fény szítál majd a redőnyök rései közt
s csak egy szorgos harkály hangja
könyököl bele a duzzogó csöndbe
te az ágyadon fekszel
szemed még az édes álom terhétől nehéz
de az ébredés mohóságával
kezed már kezemet keresi:
riadtan markolássza az üres ágyat
– lyukas ladikjaikkal ekkor
merülnek el végleg az álmok
benned is kialszanak a kikötői fények
de néha magadhoz engedsz még
akkor is ha már nem leszek

BOÉR PÉTER PÁL

Tévtutázás

– A barátom a természeteset szereti, tehát a hajad marad, smink nem szükséges. Megjegyezted a szobaszámot?

– Igen, Mr. Phath...

– Három óra múlva várom a beszámolódat!

Lujza beszállt a liftbe, felment és bekopogott.

– Igen – brummogta bájt erőltetve egy öblös hang.

Belépett. Mr. Phath sovány volt ehhez a hájkupachoz képest.

– Jó napot, uram!

– Jó napot, szólíts Bobbynak!

– Igen uram, Lujza vagyok.

– Tessék?

– Lue, így könnyebb...

– Á, értem. No, mesélj nekem, Lue, honnan jöttél, mit keresel, mire számítasz? Gondolom, szeretnél jó brit állampolgár lenni?

– Igen, uram, bár még nem kezdtük meg a dolog adminisztratív részét.

– Semmi gond, én majd segítek. Nyolc-tíz éven belül meg is oldjuk a dolgot.

– Ilyen rengeteg ideig tart!?

– Ha elég ügyes vagy, talán gyorsabban is mehet.

– Igen, Bobby. Szóval én egy illetővel jöttem...

– A férjeddal?

– Igen...

– Nem kell szégyenkezni, másnak is volt.

– Valóban, és mindjárt az első nap ránk mosolygott a szerencse. Mr. Phath szállodájában azonnal kaptunk munkát, szállást és természetesen teljes ellátást.

– Milyen országból jöttetek, drága?

– Bocsánatot kérek, már alig emlékszem...

– Szóval Kelet-Európából! Jártam arra, mindegyik országban. Ha hiszed, ha nem, számtalanszor felcserélném az itteni életemet az ottanival. Sosem értettem, miért ez a nagy szégyenke-

zés! Rögtön úgy tesztetk, mintha nem is emlékeznének a napokkal korábbi gyökereitekre... Vagy hazátokra? Mit tudom én, hogyan mondjam, mert nem akarlak megsérteni, cicám. Mutasd magad! Ott hátul, ahol a plafonon és kétoldalt, meg alul is mindenhonnan tükrök emelik ki a gyönyörűségedet, menj és forogj nekem össze-vissza, hadd lássam, milyen szép vagy! Kicsit gömbölyűbb a hasad, mint az itt megszokott, de én nem szeretem a gebéket.

– Elnézést kérek, drága Bobby, azért kövér sem vagyok...

– Nem, de még lehetsz. Itt mindenkinek szabad kövérennek lenni!

„Ja, persze...” Eszébe jutott, hogy végül is egy hájtömeggel beszélget.

– Az ilyesmi rendkívül kiemeli a férfiaságot!

– Ez már tetszik, babám. Akkor menj, és forogj, pörögj!

– Lehetséges lenne az alsó tükröt hatástalanítani?

– Látom ironkodsز-pironkodsز, elveszed a kedvem és egyszerre meghozod. Legyed vágyad szerint!

Megnyomott egy gombot, és az előbbi tükör padlószőnyeg benyomását keltette. Lujza forgott, pörgött. Tetszett neki a játék, mert minden oldalról látta tükröképét. Csinosnak találta magát.

Bobby előbb zakóját dobta le, majd óriási gömbölyű hasán végig kigombolta az inget.

– Oda menj, gyönyörűm, abba a szobába, minden elő van készítve, két perc múlva megyek.

Lujza elbizonytalanodott. Belépett az ajtón, becsukta. „Nem egészen erről volt szó, vagy mégis? Most magamnak hazudok, vagy kinek?” Lehúzta az oldalcipzárt, aztán mintha egy vaskéz szorította volna át a csuklóját, visszarántotta. „Nekem van egy Sanyim, vagy Sanyinak egy Lujzája? Hozzá tartozom, ő meg hozzám.” Tenyerével nekidőlt a falnak, és várt. Ebből nagy botrány lesz, gondolta.

– Nyisd meg az ajtót, látni akarlak!

Lujza az addig dekoltált részt is elfedte egy vállára dobott sállal, és kilépett.

– Sajnálom, Mr. Tohonya, ez nekem nem megy.

– Mi az a tohonya? Ilyen szó nincs is! Earl Hamandeggs vagyok!!!

– Sajnálom, Earl, és bocsánatát kérem, de távoznom kell.

– Botrány! Ilyen még nem volt, még ma hazatoloncoltatlak, te ribanc!

– Earl Hamandeggs, kérem, ne ribancozzon le azért, mert nem lettem ribanc! Ég önnel!

Lujza megfordult, kiment, mázsás kő esett le a szívéről. Belépett a liftbe, és miután bekopogott, a földszinten óriási szerencséjére tárgyalópartner nélkül találta Mr. Phathet.

– Mr. Phath...

– Semmi baj. Ha nem Sándor cimborám felesége lennél, most megnézhetnéd magad. Vedd úgy, hogy meg van bocsátva neked.

– Na de, Mr. Phath, én nem is szóltam...

– Már szólt Bobby, és miután bizonyos részletekről informáltam, amit a férjed nélkül nem tudtam volna kivitelezni, felajánlotta, hogy rendkívüli gyorsasággal – amint legalább társalgási szinten ő is megtanulja az angol nyelvet – állampolgárságot kapok, és lovaggá ülteti. Nem mondtam ugyan, de Earl Hamandeggs papíron a biztonsági minisztérium második embere, de tulajdonképpen az első, mert az úgynevezett főnökét még sosem látták a kormányépületben. Most visszamegyünk, munkába állsz, letúlórazod az elpocsékolta időt, és jelzed Sáándovnak... Majd kell neki találni egy tisztességes nevet, mert ez kimondhatatlan...

– Alex, uram!

– Ez Alexet jelent?

– Igen, uram.

– Akkor szólj mától Alex barátomnak, hogy reggel várom az irodámban. Most az átöltözéssel együtt mosd le az arcodról a rémültséget is, mert nem kiröpíteni akarlak benneteket, hanem kikövezni az utatokat. Nagyon ért a kövekhez, és még túl sok kő van kövön.

– Ezt nem értem, Mr. Phath...

– Ez azért van, drága, mert nem tartozik rád, és ha meg mered kérdezni Alex barátomat, hogy miről beszéltem, negyvenhét évre börtönbe záratlak. Na, ügyi megnyugodni, és megýünk vissza!

Alagsori otthonukban Sándor, bár rettenetesen fáradt volt, de csá-kányozni szeretett volna. A fürdőszobának nevezett kisebbik cella aj-

taja mellett észrevett egy falhibát. Nézte, nézegette, majd felpattant, és egész tenyerével megnyomta. Reflektorfény borította be a cseppnyi helyiséget. Szóval van itt villany, csak nem pazaroltatták velük!

Nem szerette a túl erős fényt, de sem a kintről felkapcsolt, sem a benti fényforrást nem kerülte tekintetével. Azt gondolta, ha a szigorított börtönök rabjait világosra ítélik, akkor azt meg lehet szokni, talán még nyugtató hatása is van. Nem volt!

Életében nem csinálta még, most félpercenként megnézte a pontos időt. Már több mint két óra csorgott így el. Érezte, hogy legalább a falat szét kell vernie, egyébként baj lesz. Jövőt épített volna, társat keresett, és azt hitte, kapott, most pedig gyerekével a szíve alatt lett belőle lotyó. Felugrott, majd kiment, és egészen messzire elloholt. Lujza késett! Olyan gyorsan ment, mint aki kocog. Alig látszott nyugodt tanyájuk fénye. Cincogikkal nem találkozott, de még a fejét sem vágta be egy csőbe sem, pedig ez hiányzott... Nagyon-nagyon jól esett volna neki. Meglátta, amint Lujzája érkezik, bemegy és felsikolt. „Ezzel vajon mi lett, egyáltalán miért jött vissza?”

Lujza kirohant az alagsorba, és elkezdett kiáltozni.

– Sanyi! Sanyikám! Sanyi!

– Mi van, he? – válaszolta a legérdeesebb érdektelenség mímelve.

– Jaj, de megnyugodtam, azt hittem, valami bajod lett. Miért hagytad nyitva az ajtót?

– És te miért nem kerültél elő időben?

– Mi az, hogy időben? Itt nincs pontos munkahossz, túlóráznom kellett!

– Ja, a Temzén túli idegenvezetéssel. Mennyit kerestél, he?

– Semennyit, Sanyi! Az a helyzet, hogy elég folyékonyan beszélem az angolt alapszinten, de tényleg nem ismerek semmit. Bocsáss meg nekem, mert ahogy én eljártam a tanfolyamra, úgy biztosan te is eljöttél volna...

– Nem szóltál, égérke!

– Jó, hogy nem nevezél mindjárt patkánynak!

– Nem szóltál, nem hívtál, valamire készültél.

– Igen, karriert akartam csinálni, olyant, amilyen a nagymenőké, akiket folyton csillogó ruhákban fényképeznek, és minden mozdulatukra kíváncsi a világ.

– És aztán jól megünneplik a temetésüket.

– Mit mondasz, Sanyi?

– Hány ilyen, úgynevezett sztár tűnt el egy másodperc alatt, pedig nem afféle Csókacsibe Beszózottshow Lapockái voltak.

– Tényleg, vajon mi van Lapockával?

– Látod, ha nem mondom ki a nevét, soha nem jut eszedbe az otthoni műsor.

– Otthon... De szépen hangzik! Ma tanultam meg, hogy soha ne felejtsem el a hazámat. Nem kaptam semmilyen állást, sem előléptetést. Ha gondolod, a reggeli órákban meglátogathatnád Mr. Phathet.

– Kilépünk?

– Nem. A legjobb barátjának nevezett – valami köves embernek –, és azt mondta, hogy én, Lue, szóljak neked, Alexnek, hogy feltétlenül látogasd meg. Sanyi, kifelé megengedhetjük magunknak ezt a névváltoztató cirkuszt, mert úgy látom, itt nem lehet másképp, de nekem Sanyi maradsz, és szeretném, ha én is Lujza lennék neked, a gyereküNKet meg majd elnevezzük Osborne-Huge-nak...

– Mi? Nem! Csongor, Zoltán, István, vagy bármi, ami lefordíthatatlan! Tudod, ha itt valaki Ötvenlábnak akarja nevezni gyermekét, akkor is anyakönyvezik? Na bumm, majd nem tesznek az István „á”-jára ékezetet.

– Nem kéne egy ultrahanggal megnézni a gyermek nemét?

– Majd ha lesz egészségbiztosításunk, addig nem igazán tudunk csinálni. Most vonuljunk nyugovóra, aztán legyen, ami minden nap.

– Azért sem tanulom meg a munkába vezető utat!

– De hát magadtól jöttél, meg én is...

– Nem tudatjuk Daviddel, elég tökfej ahhoz, hogy bár megajándékoztak két telefonnal, mégis személyesen jöjjön. Tegye! Add már ide a mancsodat!

Sándor keze még egy picit remegett, és hideg volt az idegtől. Jobb kézzel derékon átölelte feleségét, ölbe kapta, bevitte a pin-celakásnál rosszabb hálólhelyükre, becsukta az ajtót, és megmutatta: „Íme, van villanyunk, innen lehet fel- és lekapcsolni. Most pedig szundi meg hupci, ahogy mondani szoktad. Na, gyere, bújj hozzám, kedves!”

Lujza nem habozott, egy kicsit sem ellenkezett. Mindkettőjük esze valami olyasmin járt: „Mit keresünk mi itt egyáltalán?”

HEVESI JUDIT versei

retúr

a vonat ablakán a fények
a rét balról az alkonyat
farkasvakság
hogy háttal utaztunk végig
abból sejtenem kellett volna
törött karfa a világ
és az ülés is kényelmetlen
de nem volt és most sincs
előled hova menjek
mint sötétedéskor
megvadult őzek
nincsen bennünk isten

Gyilkosozás

Úgy hiszem, csak szép dolgokba érdemes belehalni.
Abba a vonatútba például, Velencéig,
ahol a kupéban, a tengert megpillantva arra ébredtem,
hogy szeretnék soha többé nem gondolni rád.
És ott, hirtelen mennyi színöröm,
mennyi öröm, hogy már nincsen színed,
és különben is pontosan tudjuk,
ki volt a gyilkos a fekete-fehér filmben,
ahol a nő ölte meg magát vagy a férfi a nőt,
ezzel vigasztalnak a barátaim:
mint az a férfi, te sem sírnál a temetésemen,
így hirtelen értelmét veszítette ez a gondolat.
Véletlen az összes emlékem rólad,
fogalmam nincs, ki vagy.

a fehér hotel

álomban nem tör ki fákat a vihar
nem űzött semmi nem űz a félelem
nem bujkálok többé
és nem kezdek viszonyt a fiával

nem dől a hó a havas hegycsúcsról
nem hullnak folyónkra csillagok
bezárul mögöttünk a csapóajtó
soha többé nem érkezünk haza

álomban nincsenek barátaink
akik meghaljanak
álomban nincs égő cigaretta
semmi sem ont vöröslő lángokat

de álomban még ott is
borzong az erdő
és a folyóról azok a férfiak
hozzák mind a vízbefúltakat

Wiener Freundschaft*

Mucsi Emesének

Elénekeltük a 42. zsoltárt, és lekéstünk egy vonatot.
A hiányról beszéltem folyton, meg Imréről
– te nevezed így, már biztosan nagyon unod –,
aznap háromszor tévedtünk el.
Megszólítottam volna egy járókelőt,
de nem jutottak eszembe a német kérdőszavak,
angolul böktek ki, hogy we got lost,
mostanában ismeretlen nyelveken beszélek a legjobban.
Nem szóltál semmit: mindig a legjobbkor hallgatsz,
de megtaláltuk Eliassont és a tükreit.
Azóta a neonfényben ülünk
négyből ketten – *your welcome reflected*,
és folyton csak a végéről indulunk.
Az egyikünk mindig későn, a másikunk túl korán.

* *Bécsi barátság*

Lacerta agilis

Karafiáth Orsolyának

Amikor bevallottad,
hogy az erkélyeden ülő gyíknak
a titkos életemről meséltél,
már eléggé recsegett a vonal.
Elfutott, úgy hallottam, ezt mondtad,
és reménykedő volt a hangod.
Jelnek vetted, jónak,
én azt hiszem, az az ország, ahol te vagy,
túl spirituális a racionális gondolatoknak.
A történetemben nincsen történet,
valójában ez volt a gyík mondandója,
és kettőnk közül a furcsa nyelveken
bizony én beszélek jobban.

De akárhogy próbálkoztam is,
azokat a szavakat,
amiket ő próbált nekem kimondani,
azokat nem értettem meg soha.

Gyász

Szócs Petrának

A csimpánzokról készített felvételek alapján
feltételezhető,
hogy legközelebbi rokonaink is
tisztában vannak a halál fogalmával.

A halott újszülötteket az anyák
több hétig magukkal hordozzák,
haldokló társukat
kiemelt figyelemben részesítik a csoport tagjai.

Egy nőstény halálát megelőző napon
az állatok a szokottnál csendesebbek.
Utolsó napjaiban vakargatják, dédelgetik őt.
Amikor meghal, hosszabb ideig vizsgálgatják,
él-e még.

A halott csimpánz utódja
a holttest mellett tölti az éjszakát.
Miután a tetemet elviszik,
a csoporttagok sokáig kedvetlenek maradnak.

Korábbi kedvenc alvóhelyükön pedig,
ahová társuk meghalni ment,
nem alszanak.
Ott soha többé nem alszanak.

BERKA ATTILA

„A balhésak meg a hülyék”

Anómia IX. 1–3. – regényrészlet

1.

– Abbahagyhatjátok, oké? Halljátok?! Kuss legyen már, bazmeg!

Elhallgattunk, a hangszereket letettük.

– Értem, hogy nem bírod, de így mi el fogunk aludni, és néma csöndben nemcsak szar vezetni éjszaka, hanem aztán te is elalszol. – Csontnak igaza volt.

– Majd bekapcsolom a rádiót, ha már elég volt a csöndből – mondta Roland száraz hangon.

– Legalább szép csillagos éjszaka van – szólalt meg Máté, de meg se rezdültünk. – Hát lehetne vihar is, nem?

– De, lehetne – sóhajtottam úgy, hogy ezzel vége is legyen az el se kezdett beszélgetésnek.

Egy ideig csendben kortyolgatva bámultunk ki a kisbusz ablakán, aztán Csont meg Máté elaludt. Bennem is felébredt a szunyavágy, de Roland gyanúsán meredten bámulta az utat.

– Bekapcsoljam a rádiót? – kérdeztem erőltetett frissességgel, természetesen.

– Vezetés közben nem szeretem a rádiót. A motor hangját szeretem.

– De attól elalszol.

– Nem alszom el.

Oké, vettem.

– Szerinted mi lesz a Lékkal? – Talán így nagyobb az esélyünk egy értelmesebb beszélgetésre, gondoltam.

– Miért, szerinted mi lenne? – Rolandnak mintha épp nem lettek volna érzelmei. Persze inkább nagyon is voltak. – Annak a világnak már vége. Ezért a Lékkal az van, hogy nincs. Nincs tovább.

Hát igen. Amikor este beléptem az ajtón, becsuktam, köszöntem, és a pulthoz léptem, még minden olyan volt, mint mindig. Aztán Roland közölte, hogy figyelmeztették, tűnjön el, ha jól akar, mert hamarosan az egész város a zóna része lesz.

– Velem jössz, Hús? – kérdezte, miután lehúztam a kötelező szív- és lélekerősítőt.

– Ha te azt mondd, hogy kell, akkor megyek. Többiek?

– Bőr nem tud egyből jönni. De őt nem félttem, az atomgombán is átsétálna sértetlenül, ha csak azon múlna, hogy el tudja-e intézni.

– Gondolom, Csontnak én szólok. Meg elvinném ezt a Máté gyereket is. Eddig megbízhatónak tűnik.

Roland bólintott, letoltam még egy keményet.

– Kisbusszal megyünk, úgyhogy lesz hely. Csak ne felejtsük vinni a hangszereket is...

A micsodákat?

– A micsodákat? Megint zenélni fogsz?

Bőr mesélte régebben, hogy Roland amolyan zenei csodagyerek volt, csak elvitte az élet.

– Mindannyian zenélni fogunk.

– Mármint hogyhogy?

– Mert így biztonságosabb.

Kezdtem kapisgálni.

– Úgy érzed, ki leszünk téve igazoltatásoknak?

Roland bólintott.

– És ha rajtad kívül senki nem tud zenélni?

– Az mindegy. Majd azt mondjuk, hogy... hogy újnépi freepunkot játszunk vagy mit.

Roland is tudott néha, ha akart.

– És aztán?

– Ha nagyon ég a ház, a kertemben csinálunk egy igazi koncertet.

– Akkor minden világos – mondtam. – Megyek, szólok Csontnak meg Máténak, hogy készüljenek. Mikor indulunk?

– Két óra múlva. Innen.

Szerencsére mindannyian fegyelmezettek voltunk, így a megadott időben a megadott módon neki tudtunk vágni az útnak. Csont trombitásként, Máté brácsásként, Roland hozta a herflijét, én meg kongás lettem. A kisbuszban úgy helyezkedtünk el, hogy nagyon látszódnak a hangszerek, a pálinkás- meg a viszkis-üvegek. Az üres sörösdobozokat rádobáltuk a takarókra és a kibontott hálósákokra, hogy egészen úgy nézzünk ki, mint egy vidéki koncertre induló banda.

2.

Egy ideig meglepően feszültek voltunk, aztán, amikor végre kiértünk a városból, annyira belazultunk, hogy elkezdtünk zenélni. Roland óvatosságból nem az autópályán ment, azt mondta, arról nehéz lepattanni, ha baj van...

– Hé, Hús, ébresztő! Mellettem tilos aludni, ugye?!

A francba!

– Bocs, ne haragudj!

– Oké, semmi gond. De mostantól egyfolytában dumálsz, míg meg nem érkezünk, vagy azt nem mondom, elég.

– Oké. Van valami kedvenc témád, vagy...

– Ne legyél fasz!

– Jó, jó! – De nem jutott eszembe semmi. Semmi. – Egyszer volt, hol nem volt... – Aztán mégis. – ...tehát voltam én a múltkor, amikor aludtam, és álmodtam. És azt álmodtam, hogy Pallasz Athéné vállán ülök. Arról beszélgettünk, kell-e tészta a ha-

lászlébe. A Himalája tetején voltunk egyébként, de nem fáztam. Alattunk, körös-körül kontárok által faragott sakkfigurák mozogtak összevissza. Néha egymáshoz ütődtek, olyankor az egyik vagy mindkettő eldőlt, de aztán felálltak, és folytatták az értelmetlen mozgást. Beszélgetésünk váratlanul abbamaradt, erősen izzadni kezdtem, amitől megvilágosodtam, vagyis megértettem, hogy bár semmilyen külső jegy nem utal rá, de ezek a figurák...

- Kösz, elég.
- De nem akarod tudni, hogy...
- Nem, kösz. Nem érdekel.
- De nem fogsz elaludni?
- Nem. Bekapcsolom a rádiót.
- A rádiót?
- Igen, a rádiót. Hátha van valami hír.

Hát jó, hátha.

– Csukjátok be a kaput, addig én beállok – ébredtem Roland hangjára, és láttam, hogy épp gurulunk be a kertbe. Csonttal kievickéltünk a kisbuszból, aztán mire a lakatot is feltettük, Roland már a bejárati ajtó előtt várt minket.

– Mátét megkértem, dobálja be a cuccokat hátul, onnan egyszerűbb. Gyertek!

Beléptünk. Kinyitottuk az összes ablakot.

– Jó régen lehattél itt utoljára! – köhögte-prüszkölte allergiásan Cson. De inkább vidámnak tűnt, mint bosszúsnak.

– Főzök kávé, és iszunk egy finom pálinkát, oké?

Rolandból áradt a nyugalom.

– Nagyon szép ez a ház – mondtam, ahogy leültem a faragott konyhai székre.

– Tudod, nagyjából én csináltam. Volt néhány mester, akik a bonyolultabb dolgokat vitték, de alapvetően én csináltam.

– Végeztem, minden bent van. – Máté is megérkezett. – A kocsival lesz még valami?

– Nem. Egyáltalán nem lesz már semmi a kocsival – válaszolta könnyedén Roland pálinkatöltés közben. – Falun vagyunk, biciklivel vagy gyalog fogunk közlekedni, ha egyáltalán kimozdulunk.

– A koncertplakátokat mikor gyártjuk le? – röhögött fel Csont.
– Na, hát ez az egyik, amit meg kell beszélnünk. Egész-
ségetekre!

Koccintottunk, ittunk, aztán belefeledkeztünk a friss kávéillatba.

Egy pillanatig úgy tűnt, gondolkodni fogok, aztán egyszerűen csak bambultam kifelé magamból, az ablakon át, keresztül a lombkoronákon, túl az Óperencián, a végtelenbe és tovább.

Végül Roland bontotta az asztalt.

– Most részletesen bemutatom a házat, és közben elmondom a szabályokat meg a napirendet.

Észre se vettem, hogy megittam a kávé.

3.

– Te is hallod? – suttogta Máté, és megszorította a fegyverét.

Bólintottam.

A vadak eddig a temetődomb oldalához nem merészkednek be még éjszaka sem. És nem is kutya.

Siet. Óvatosan halad, de siet, sőt talán menekül.

Mielőtt szétválunk, Máté fegyverére teszem a kezem, és elővilantom a késemet. Máté bólint.

Másodpercek múlva meglátom a katonai terepgyakorlót. Még öt lépés, és Mátéhoz ér. Számolok.

Öt. Mozdulnék, ám újabb surrogás közeledik.

Ez határozottabban jön, mintha követné, üldözné az előzőt.
Hallom Máté ugrását, ugrom én is.

Az ismeretlen arccal a földön, térdem a hátában, két keze hátracsavarva, késem a nyakánál. Kicsit próbálkozik, kicsik prüszköl, aztán megadja magát.

– Hús, ezt nem fogod elhinni! – mondja félhangosan és vidáman Máté, ahogy mellém érnek. – Hát ez meg kicsoda?!

Segítenek felállni.

– De hiszen ez egy n... – kiáltaná Máté, de az arcára csattanó köpéstől elnémul.

Na, hát már a legelső pillanatban zavart valami, aminek a végiggondolására, persze, nem volt lehetőségem, és akkor most tessék.

És most le is kellett ütnöm, hogy a továbbiakban ne harcsozkodjon.

– Igen, tényleg az. – Aztán rajtam a sor. – És ő kicsoda? – mutatok Máté mellé, aki elpirul, és a másikra néz, kicsit mosolyog, két kézfeje megremeg.

Nocsak!

– Bocsáss meg, Hús. Ő itt Márk.

– Helló – biccentett zavartan ez a Márk.

– És ki is vagy te? – Közben a nőt a vállamra vettem, szemét-száját bekötöttem, míves vadásztőrét az övembe csúsztattam, és elindultam.

A távoli szirénák felharsantak, tudtam, mielőbb haza kell érünk.

– Igyekezzünk, még meg kell győznöd Rolandot is – vettem azért oda Máténak, és a kezébe nyomtam egy kendőt.

Mire Roland ajtót nyitott, a szirénákhoz dübörgés és zakatolás csatlakozott.

– Legfeljebb két perccel van – mondta Roland.

– Ez itt Márk – kezdtem bele, miközben a nőt a padlóra tettem, és a biztonság kedvéért a lábamat a lapockái közé támasztottam –, ha jól sejtem, Máténak valami régi ismerőse, de ezt majd ő elmondja. Ez meg itt egy nő, aki egy vadásztőrrel üldözte ezt a Márkot. A temető oldalánál kaptuk el őket.

Bár elég sötét volt, mivel egy ideje itt fent, a föld felett nem kapcsoltunk villanyt, Roland tekintete szinte mellbevágta Mátét, aki egyébként is zavarban volt. Kénytelen voltam mosolyogni.

– Hát, az a helyzet, hogy Márk az én legrégebbi és legkedvesebb barátom...

– És?

– Hát én is meglepődtem, amikor megláttam.

Roland nagyot sóhajtott, és Márkhoz fordult, aki ösztönösen a kendőhöz nyúlt.

– Ne nyúlkálj, az még marad – szólt rá Roland határozottan. – Előbb beszélj!

– Leülhetek? Valahogy meghúzódott a lábam.

Aláraktam egy széket, belenyomtam.

– A két perc már lejárt, úgyhogy kapd össze magad, jó?
– Ahogy ezt szinte kiköpte, hát nem biztos, hogy a vendéglátós Roland előtti Rolandot mindenáron meg akartam volna ismerni.

Megérezhette végre a helyzet súlyát ez a Márk is, mert tényleg összekapta magát.

– Elvileg katona vagyok. A Balatonnál volt egy kis balhém, ezért ideküldtek egy olyan szakaszba, amiben csak a balhésak meg a hülyék vannak.

– Ez túl viccesen hangzik, már ne haragudj. – Roland felállt.

– Pedig így van, tényleg! Én csak el akartam menni innen...

– Kuss! – Roland megfeszült. Ugyanazt hallotta, amit én. – Kurva nagy szerencséd van, öreg! Ritka barom vagy, de hallgatok a megérzéseimre. – Hozzám fordult. – Hús, te biztosítasz, amíg lemegyünk.

Leléptem a nőről, aki felnyögött. Éreztem, hogy Roland bólint.

– Visszük őt is, persze.

IZSÓ ZITA versei

Új kor

Nagy a hőség.
Sokan azt hiszik, egy jobb korszak következik,
kiszáradtak a mérgezett vizű folyók,
visszahúzódtak barlangjaikba
a legveszedelmesebb állatok,
a rovarcsapdák pedig megtelnek
a befejezetlen mondataink végére szánt
apró, fekete pontokkal.
De a férfiak
továbbra is félnek a saját gondolataiktól,
inkább hagyják,
hogymások csődöt mondott megoldásai
keringjenek körülöttük,
bolygó körül az űrszemét,
és csak akkor merészkednek ki az utcára,
amikor már olvashatatlanává válnak
a menekülők lábnyomai,
és senkinek sem kell
szembesülnie azzal, hogy mi elől futottak.
Közben fejtetőre tekert kontyú asszonyaik
naptárból kitépett lapok hátuljára jegyzik fel,
amiket úgysem tesznek meg soha,
és továbbra is csak az alakjuk miatt aggódnak,
azt ismételtetik, hogy nekik bizony
sohasem lesznek gyerekeik.
A tányér szélén hagyott kenyereikből pedig
arctalan bábokat formálnak,
és neveket adnak nekik.

Az állatgondozó

Ő volt az osztályban a legokosabb gyerek,
mindig megkapta az iskolai színdarabokban
a legjobb szerepeket,
ő volt a passióban a Megváltó,
és a betlehemesben József,
mégsem hitte el magáról, hogy jó,
de nem lett belőle sem kutatóorvos,
sem sima képű tisztviselők jól fésült főnöke.

De időnként kilép medréből a múlt állóvize,
arrébb sodorja a parton hagyottakat,
átrendezi a viszonyokat,
és ő is elképzeli, milyen lett volna,
ha minden másképp alakul.

Most napközben a nagymamáját ápolja,
délután kimegy az erdőbe,
és kilövi az állatok kiöregedett példányait,
közben pedig próbál hétköznapiinak tűnni,
titkolja, hogy megtanulta az ölyvek nyelvét,
bekötött szemmel is odatalálna a madarak fészkeihez,
térképre rajzolja vonulásuk irányát,
hátha kirajzolódik valami szabályszerűség,
ami magyarázatot ad
a hideg évszakban váratlan helyeken
felbukkanó tollcsomókra.
Azt állítja, el kell fogadni, hogy vannak,
akik nem kelnek útra.
Mindig ezt mondja, amikor időnként találkozunk,
és külföldi utakról mesélünk neki.

Azt is hozzáteszi,
nehogy azt higgyük, hogy jobb azoknak,
akik elvonulnak,
kétharmaduk elpusztul az úton
többnyire a villanyvezetékek,
magasfeszültség okozta áramütés miatt.

Ilyenkor csak nézünk magunk elé, és hallgatunk,
Sosem áruljuk el neki, hogy tudjuk, miközben
megszállottan keresi az itt telelő példányokat,
és a szántóföldeken időzik,
néha felpróbálja az útra kelők lábnyomait,
mint a kisgyerek az anyja cipőit.

Menekülők

hónapok óta vagy úton,
mégsem mersz a szabad ég alatt aludni
mert ereidbe beszivárog az éjszaka
csuklóidra ráfonódnak a levágott növények
épp hogy sarjadó ágai
és a füledbe neszez párját kereső madár
szád megtelik esővízzel
és valahol a tudatod alján ott tekeregnek
az elfelejtett isten kimondatlan szavai.

Állatok téli ködben

már csak halandzsázik,
ugyanazt a szótagot ismételteti,
nem lehet kivenni, amit mond,
a szavak azonos méretűvé zsugorodtak benne,
mint folyó mélyén az egyformává csiszolódott,
kerek kavicsok.
Amikor magánál van,
akkor sem ismer fel, a fiának hisz,
te pedig nem mered kijavítani,
csak feszengsz az apád nevében,
mint az ünneplőben,
amit rád erőltettek az iskolai ünnepségeken.
Miközben beszélsz,
összeteszi a kezeit, mint mindig,
ha gondolkodik,
testének alig észrevehető remegésétől
elmozdulnak egymáson az ujjai,
mint a tetőszerkezet gerendái a félkész templomban,
ahova aznap a látogatás után futottál be az eső elől.
Nem sok idő telt el,
amikor észrevetted, hogy odakölykezett
az egyik sarokba egy kutya,
közelebb mentél, az állatok bundája
még ragacsos volt a vértől és a magzatvíztől,
véres és vizes volt a föld is,
mintha a Megváltó sebéből folyt volna ki,
bár feszület akkor még nem volt
a félkész templom falain.
Kivetted a táskádból,
és letetted az állatok elé az ételt,
amit a kórházba vittél,

de már nem volt étvágya ahhoz, hogy megegye.
Nemsokára hangokat hallottál, félrehúzódtál,
visszatértek az építómunkások az ebédből,
és neked végig kellett nézned,
ahogy dühösen káromkodva elkergetik a kutyát,
és aztán sorban az épülő templom falához
csapkodják a kölykeiket.
Káromkodni kezdesz.
De nem bánod, mert tudod,
hogy ebben a pillanatban minden szó,
amit kimondasz, ima,
mert akkor tudatosult benned,
hogy bármit is teszel, mindennek vége van,
hazamész,
kidobod a holmiját, összetöröd a kedvenc
porcelánjait, kiengeded ritka, egzotikus madarát,
és attól kezdve egyszer sem mész be hozzá a kórházba,
mert tudod, hogy semmi értelme,
azt mondod mindenkinek, jól vagy,
ezt bizonyítandó
gyönyörű festményeket festesz a felejtésről,
a fehér alapon látszik néhány felismerhetetlen alak,
senkinek nem mondod el, hogy
az öt kölyökkutyára gondoltál, miközben készítetted,
meg persze rá is, de erről hallgatsz a legmélyebben,
ezért csak annyi a címe, hogy állatok téli ködben.

Búcsú az érkezőktől

Át kell adnia a helyét,
vissza kell adnia a lakást, mindent,
ami az övé volt,
betolja maga után a széket,
leporolja az asztalt,
kiszedi a lefolyóból hajszárait.

Azt akarja, ne emlékezzenek rá.
A megevett bonbonok helyére köveket tesz.
Mielőtt kilép, elhúzza a függönyt,
kitárja az összes ablakot,
kikapcsolja az ébresztőórákat,
tartson sokáig az álmuk,
aznap ne keljenek korán.

Próbálja elképzelni,
hogyan maradhat még egy kicsit.
Üldögél a csésze fölött,
van ideje megvárni,
míg a kávé ihatóvá válik, kihűl.
Közben váltana velük még pár szót,
talán arról beszélne,
hogyan a halál nem jelent semmit,
de szembesít magunkkal,
mintha egy olcsó bolt biztonsági
kameráján keresztül
látnánk magunkat,
és bárhogyan is félünk tőle,
fájdalom nélkül választja le rólunk a dolgokat,
a test kívánságai messzire elfutnak majd,
mint kátyúba esett fogat elől elszabadult lovak,
és talán mondana még valamit,
hogyan tudják, mi következik
de nem csókolná meg őket úgy,
mint aki örökre búcsúzik.

A pincérnő

ROBERT COOVER novellája
MOHAI SZILVIA fordításában

Hé, szépségem, jó a hátsód” – szól oda neki a szomorú szexmű taxis az éjjel-nappali étkezde pultjánál ülve, miközben egy fánkot töm borotvátalan pofájába. A pincérnő megvető pillantást vet rá. Elege van már abból, hogy megbámulják, vagy gusztustalanul méregetik, akárhányszor csak lehajol, hogy felvegyen egy mosogatórongyot. „Ha besétálna egy kecske, arra ugyanúgy meresztgetnék a szemüket, és ugyanezeket az ostobaságokat szajkóznák” – panaszkodik a pénztár mellett ülő öreg, szatyros hölgynek, aki kapott tőle ingyen egy tányér forró levest. „Gyűlölöm. Azt kívánom, bárcsak senki soha rám sem nézne.” A szatyros hölgy a helyzetet megédesítendő jó tündérré változik: felemeli a kanalat, mint valami varázspálcát, és a levesért cserébe teljesíti a pincérnő kívánságát, így, amikor az a számlát próbálja odaadni a taxinak, a férfi feje élesen elfordul ökörnnyakán. Vajon nem akar fizetni? A pincérnő megpróbálja elkapni a tekintetét, de ekkor a férfi feje a másik irányba tekeredik. „Jézusom, ez fáj” – nyafog a taxis. A nő a szatyros hölgy felé pillant, de az édes öreg teremtés már eltűnt.

Attól kezdve az emberek elfordulnak tőle – nincs más választásuk. Csak úgy suhannak a fejek jobbra és balra, ahogyan elhalad előttük. Néha még kis vakkantásszerű hangok is kísérik a mozgólátot, ami csak növeli az élvezetét. Előszertettel szalad végig forgalmas áruházaikon, parkokon és pályaudvarokon, és nézi, ahogy kórusban forognak a fejek. Néha, csak a hecc kedvéért még a ruháját is leveszi, visszagondolva arra a bizsergető izgalomra, amelyet gyermekkorában érzett, amikor meztelenül a hálószoobaablak elé állt; ám amint megpillantja a tükörképét a kirakat üvegében (a próbababák jeges pillantásukkal egyenesen rá bámulnak), rájön, micsoda ostoba, kövér bolond is ő, és abbahagyja.

Az étkezdeben a főnöke elfordult fejjel némi pénzt nyújt felé, és azt mondja, fejfájást okoz nekik, szó szerint; a vendégek panaszkodnak, így mennie kell – értelmet nyer a figyelmeztetés,

miszerint vigyáznunk kell, mit kívánunk. Munkáját elveszítve egy kocsmá felé veszi az utat, hogy az olcsójános főnökétől kapott utolsó béréből úgy berúgjon, ahogy csak tud, és elmesélje a bánatát valakinek, aki nem fordul el tőle. A bár előtt összeakad egy fickóval, aki egyértelműen őt nézi. Egy szakállas koldus áll az épület falának dőlve, barna papírzacskót és bádogbögrét szorongatva. Megtört volna az átok? Nem, vágja rá azonnal: a férfiak. Nem biztos benne, de lehet, hogy most használta el a második kívánságát: a válla fölött hátranézve megpillantja a szatyros hölgy hátát, amint távolodva befordul a sarkon.

Hazaviszi magával a vak koldust, mintha csak tombolán nyerte volna, megeteti, megfürdeti, és eltöltenek együtt pár kellemes órát. „Pazar” – ítéli meg a helyzetet a másik, miután jól végigtapogatták egymást. De aztán eszébe jut, mégis mi lesz most? Nincs munkája, és két éhes szájat kell betömnie, két testet ruházni, gondozni. A koldus bádogbögréje üres, a papírzacskóban lévő üveg ugyancsak – az ő élete a nőéhez hasonlóan szintén nem halad sehova. Az öreg hajléktalan asszony talán segíthetne, ha megtalálná. Lehet, hogy két kívánságot már elhasznált, és ha tényleg így van, gyakorlatilag elvesztegette mindkettőt; de ha igaz a legenda, van még egy harmadik. Ha megtalálja a szatyros hölgyet, óvatosnak kell lennie, hiszen a kedves öreg teremtnének meglehetősen gyilkos humora van. Ha például örök életet kívánná, lehet, hogy a legszörnyűbb rémálmai valósulnának meg. Szépséget kívánni felesleges, ha senki sem látja, és a tökéletes egészségnek sincsen értelme, ha szegénységre ítéltetett. Így úgy dönt, hatalmas vagyont kíván, és egyre csak ezt ismételi, nehogy elhagyja a száját valami butaság, és úgy járjon, mint az a pár, akinek egy kívánság miatt kolbásszá változott az orra.

Végigjárja az utcákat az étkezde közelében, ahol először meglátta, közben újra és újra a nagy vagyronra gondol, de a szatyros hölgy sehol sincs. Végül feladja, és inkább egy italtól felé veszi az irányt, hogy a lehető leghasznosabban költse el a fizetése maradt részét. Elhalad egy bank előtt, amelyet, mit ad isten, épp kirabolnak. A bankrablók feje olyan élesen fordul el tőle, amint felé rohannak a bankból, hogy megbotlanak, és elejtik a csomagjukat, melynek tartalma szétszóródik az utcán. Megszólalnak a szirénák, a rablók elszaladnak, a pénz pedig ott áll, szabad prédaként, nagy kupacokban. Még kívánság sem kellett hozzá. Azonban, amint ezt megállapítja, arra is rádöbben, hogy most használta el az utolsót. Az öreg hölgy ezúttal is épp felkacag valahol.

Ha a pincérnő felmarkolja a lopott zsákmányt, körözni fogják, ha viszont elsétál, elpazarolta az utolsó kívánságát. Feltekintve észreveszi, hogy a biztonsági kamerák elfordultak tőle, és ott lógnak lefelé a drótjukon. Ha csak egy maroknyit vinne el a szétszóródott pénzből, az senkinek sem hiányozna, de ő nem egy maroknyira vágyott; különben is, ha csak egy kicsit tenne el belőle, akár még nagyobb bajba is kerülhetne, mint ha az összeset elvinné.

Pár nagy, koszos nejlonszatyrot fúj oda a hirtelen feltámadó szél, a zacskók a szirénák dallamára táncolnak. A szatyros hölgy még mindig gondoskodik róla. Vagy épp szórakozik vele. A pincérnő megtölti a zacskókat, de még mindig marad pénz az utcán. Eszébe jut, hogy a szoknyáját, a blúzáét és az alsóneműjét is összeköthetné szatyornak, így leveszi őket, majd ezt a zacskót is megtölti pénzzel. Ennyi csomagot viszont nem tud egyedül hazavinni, de amikor megpróbál leinteni egy taxit, a sofőrök nem veszik észre, pedig lenne mit nézni. De szerencsére talál egy férfit, aki a taxijában szunyókál. Vajon kívánt ilyet? Ugyanaz a borotvátatlan hobó lehet, mint aki az étkezdében ült, amikor az egész elkezdődött. Betuszkolja a pénzes zacskókat a kocsis hátsó ülésére, bemászik melléjük, majd megadja a címét a sofőrnek, aki egy horkantás kíséretében felébred. A férfi meg szeretné nézni a nő csomagját, de a feje egyre inkább a másik irányba tekeredik. „Ó, jaj” – nyögi a kilincs felé nyúlva. „Várjon!” – szól a nő, és néhány bankjegyet dob a sofőr melletti ülésre, aki ennyi pénzt egyben valószínűleg még sosem látott. A sofőr elismerő fütttyentéssel húzza be az ajtót, és még egyszer rákérdez a címre. Nem egyszerű eljutni oda. A feléjük tekintő sofőrök feje egyből a másik oldalra csapódik, balesetek szegélyezik az útjukat, amerre csak mennek. A taxis lebukik, kitér, szitkozódik. „Veszélyes világ” – mondja a pincérnő, a férfi dolgát megkönnyítendő az első ülés mögé húzódva, az pedig keserűen felnevet.

Hazaérve valahogy beverekedi a zacskókat a lakásba, pizzát rendel és egy-két rekesz sört az italboltból, feltesz valami zenét, majd ő és a vak koldus áttáncolják az éjszakát. Nem éppen boldogan élnek, míg meg nem halnak, de végül is ezt a szatyros hölgy sosem ígérte.

Az angol nyelvű eredetét The Waitress címmel közölte 2014. május 19-én a The New Yorker.

Szerzője, Robert Lowell Coover amerikai író 1932-ben született az Iowa állambeli Charles Cityben. Több egyetemen tanított irodalmat, többek közt a Brown Egyetemen.

Túlnépesedés

Barry Healeynek

MICHAEL FOLDES verse
SOHÁR PÁL fordításában

LÁTHATÁR

Hideg van télen. El kell fogadnunk.
Télen bent tartózkodunk.
Télen bent tartózkodunk,
a házunk alól feltörő gázt égetjük,
és a döglött állatok húsát esszük.
Azért múltak ki, mert ittak
abból a vegyi anyagokkal
szennyezett vízből,
melyet a gázkitermelésnél használtunk fel.
A házunk alatti gázzal van szó.
Az állatok húsának szar íze van,
de megesszük, mert éhesek vagyunk;
és olcsó is, mint a közúton elütött vad húsa,
és ahogy mondják,
megérdemeljük sorsunkat ugyanúgy,
mint az elgázolt állatok.
Nem, csak én gondolom, hogy szar íze van.
Hideg van télen, de ha hideg vidéken élsz, akkor,
mint a régi viccben: „Fogsikorgatva vigyorogj.”
Hideg van télen Chambery és Saranac környékén,
szép a táj is, hacsak le nem vetkőzteted,
s akkor bámulhatod a csontjait.
Majd úszunk az északi tavakban,
és felnézünk a meztelen fákra,
télen az évszak, nyáron
a kibaszott ipari füst, és az üveggyárak termelte
savas eső miatt kopaszok,

az elhunyt vén trottyosok miatt,
akik ma is élhetnének,
ha cigaretta helyett szívtak szívta volna,
és a örökforgó ipari dinamók miatt is, melyeket
a gyárkéményekkel együtt nem telepítettek át Kínába.
Igen, hideg van télen, és a tavasz
sem olyan, mint régen, de a nyár...

A nyár... A nyár fene egy szörnyeteg,
augusztusban főleg, amikor melegre számít az ember,
bár nem kemence-forróságra.

Viszont ez kedvez a hajléktalanoknak,
akik, a mondás szerint, tükrötojást sütnek az aszfalton,
vagy a csatorna vasfedelén
eldobott pizzamaradékot melegítenek fel.
Tél van, s mint Himalájában a hópelyhek,
úgy lengedeznek ezek a gondolatok.
Azt kívánjuk, olyan legyen ez a világ,
amilyen a régi volt.

Meleg vagy sem,
a tél mindig legyen tél.

Jobb, ha hozzászoktok, ti kurvapecérek,
közeleg a vég,
egyszerre közel, de messze is van.

Nem elég közel, de túl közel ahhoz,
hogy tisztán lássunk.

Útban a tavasz.

Rózsaszín azálea-bokrok virágzanak.

Gyönyörködöm bennük.

Mosolyogva elfelejtem, honnan jöttünk.

Az úton, amelyen haladunk, orra bukom.

Anglia végnapjai

SZŐCS GÉZA tárcája

Kezdjük rögtön azzal, ami kimondva-kimondatlanul bizonyára sokunknak eszébe jut: Trianon visszaüt. Old sins cast long shadows. Régi bűnnek hosszú az árnyéka. Trianon bosszúja. Akkor kezdtétek el ásni a sírokat, amikor összehoztátok ezt a borzalmat.

Én viszont úgy gondolom, már Trianon is következmény volt, nem pedig ok. Mérföldkő volt, az biztos, de ha minden katasztrófában Trianon átka működne – a Guttmann-átok módjára –, mégiscsak Franciaország lett volna az első, amelynek a süllyesztőbe kellett volna kerülnie.

Az angolok önmaguk választották a süllyesztőt. Az ok pedig, amelynek Trianon is következménye volt, meg a Brekeke is, az a politikai önzés, a kispályás, napi érdekek dominanciája a történelmi távlatok fölött. Így jár az, akinek nincsenek barátai, csak érdekei. Egy szép napon egyedül marad, párban önmagával, a skizofrénia kettős magányában.

Pedig jól kezdődött és jól is folytatódott a huszadik század Nagy-Britanniának, az Egyesült Királyságnak. Két nyertes világháború, a földgolyó legnagyobb birodalma, atomhatalom és egyáltalán: nagyhatalom. Megmondó erő, meghatározó szereplő. Erkölcsi és kulturális etalon.

Sokszor fölteszik a kérdést: miért vetették oda a britek olyan könnyű szívvel zsákmányként Magyarországot a francia számításoknak? Miért engedtek szét darabolni egy olyan nemzetet, amelynek arisztokráciája azelőtt is, sőt azután is kifejezetten anglománnak számított, bezárólag a kormányzói körökkel? Ha 1849-ben magára hagyták, és odadozták a germán érdekszférának, miért csodálkoztak azon, hogy ettől kezdve akaratlanul

is arra a kényszerpályára került, amelynek belső logikáját 1849 határozta meg?

Kinek nem nyílt ki a bicska a zsebében szembesülve az angol dőlyffel, mely szerint egy ezeréves állami múlt nem érv amellett, hogy annak az államnak fenn kellene maradnia, hiszen ha valamit rosszul csináltak ezer évig, helyesebb, ha nem folytatják. Mármost a nemzetiségi politikát, azt csinálták rosszul. Mondja ezt egy olyan nemzet fia, amely Edvárd király, angol királytól és fakó lovas walesi hadjáratától kezdve a skótok és írek elleni erőszakos, eszközökben nem válogató, alattomos és kegyetlen ámokfutásokig szép példáit nyújtotta annak, miként nem szabad politizálni. Hogy a gyarmatokon is elkelt volna némivel több bölcsesség, azt most ne is feszegetjük.

Tegyük most félre azt, hogy mit adnak hozzá a történetek a demokrácia-fogalomnak és annak a paradoxonnak az értelmezéséhez, hogy egy közösség 51 százalékanak a demokratikus döntése elegendő ahhoz, hogy a másik 49 százalék sorsát gyökeresen megváltoztassa, felforgassa, életét szerencsétlenné tegye. (Amint erről a kérdésről még a Limpopo című regényben is olvashattunk.) De miféle katasztrófát emlegettünk egy-két bekezdéssel fennebb?

Az Európai Unió kapott ugyan egy nagy pofont, és érdemes is elgondolkodnia ennek üzenetén, de ha a józan eszére hallgat, mostani válságain túl fog jutni. A brit államszövetségnek viszont vége. A skótok a lehető leghamarabb magára fogják hagyni Angliát, és az is nagy kérdés, hogyan alakul az angol politikai bölcsesség szörnyszülöttjeként világra jött Észak-Írország sorsa. Anglia egy jelentéktelen, multikultiba fulladó képződmény lesz, a volt gyarmatokról és máshonnan beáramló tömegek szorításában pedig jó esetben egy kis angol skanzen marad meg Stratford-on-Avon környékén, ahol a hitetlenkedő turistákkal a legképzettebb idegenvezetők sem igen fogják tudni megértetni: hogy lehet ennyire forgandó a történelem, hogy zsugorodhatott így össze egy állam és egy nép, amely nem is olyan régen világbirodalmat volt képes alkotni?

kényszerített hibák voltak. Nem zsarolta, nem fenyegette, nem szorongatta, nem kényszerítette őket senki, hogy belépjenek az első világháborúba, vagy hogy cinkosként és tettestársként politikai és erkölcsi fedezetet nyújtsanak a trianoni darabolás államgyilkossághoz és nemzetcsönkításhoz. Nem kényszer alatt bizonyultak képtelennek arra, hogy Gandhit kezeljék (meg korábban az amerikai kolóniákat), nem utasította őket senki arra, hogy menesszék Churchillt, és az angol egyetemek ethosza és nimbusza sem volt elegendő ahhoz, hogy megakadályozzák kiváló angol koponyák – egyben sötét jellemek – legordenárébb kémkedését és hazaárulását. Talán akkor kezdődött minden, amikor ezek a dolgok megtörténhettek; és most szakad be az egész, amikor ezek összeadódtak. Az önsorsrontó Egyesült Királyságból így lett mára Széteső, és nemsokára Szétesett Királyság.

Még egy század sem telt el azóta, hogy a magyar nemzet, amely helytállt egy véres világháborúban, kétségbeejtő helyzetében és meggyőződése szerint Európa által elárultatva és cserbenhagyva, irigykedve nézhetett Nagy-Britanniára, amelyet egyszerűen mindig is Angliának nevezett (és mintaállamnak tekintett). Ő csonka-magyarrá lett és vesztes volt, Anglia és az angolok győztesek. Őt tönkretették, Anglia megerősödni látszott. Őt ellenségek vették körül, Anglia kikezddhetetlennek tűnt.

És egyetlen kerek évszázad sem fog letelni Trianon óta, és a saját magán sikeres amputációt végzett Csonka-Britannia önmagát számúzve, Európán kívülről fog töprengeni azon, öt órai teája mellett, hogy mi miért történik a történelemben.

Fotó: Hományi Péter

Az idei Könyvfesztiválra jelent meg **KABAI LÓRÁNT** *semmi szín* című verseskötete, amely eredetileg prózakötetnek készült, aztán mégis versformát öltött. A költőt, író-t új könyve mellett korábbi műveiről, irodalom és képzőművészet viszonyáról, az avantgárról, a Deák-poézisről, a Műút Szöveggyár-táborról, szerkesztői munkájáról kérdeztük.

A sötétség körülvesz, és belül is van

A semmi szín című köteted a 2016-os Könyvfesztiválra jelent meg. Először Budapesten mutattad be, a Kalicka Bisztróban, a második bemutató pedig a Kolozsvári Ünnepi Könyvhéten, a Bulgakov Kávézóban volt, ha jól értesültem. Mit jelent számodra a semmi szín kolozsvári, erdélyi reprezentáltsága; milyen az itten befogadó, olvasóközönség a miskolcihoz vagy a budapestihez képest; a városhangulat, az itteni szakmai-baráti kapcsolatok hozzátesznek-e valamit a kötet utóéletéhez?

Azóta még két bemutatója volt a könyvnek, illetve inkább másfél: az általam szerkesztett két egészen friss Műút-könyv (András László: *Világos indul*; Balogh Ádám: *Nyers*) miskolci és szolnoki bemutatóján a *semmi szín* is előkerült, utóbbi helyszínen csak érintőlegesen, mert András Lacival úgy döntöttünk, Ádám szülővárosában mégiscsak az övé legyen a főszerep. Őszre terveztünk bemutatót Szegedre és Veszprémbe, illetve most hívtak meg a VOLT Fesztivál irodalmi sátrába meg Gombaszögre is.

Az viszont nagyon jólesett, hogy még kész sem volt a könyv, de máris meghívták Kolozsvárra – szeretem ezt a várost, még ha csak néhányszor jártam is itt, és jellemzően egy-két napra jöhettem csak. Ebből fakadóan nem túl nagy a tapasztalatom az itteni befogadó- vagy olvasóközönségről, ellenben a közönségről magáról, a

hangulatról annál inkább – és bizony nagyon is pozitív a kép. Szeretnék mélyebbre ásni (volt olyan tervünk, hogy pár hónapot itt töltünk, a barátnőm pályázott is kutatói ösztöndíjra, melyet sajnos nem kapott meg – de még nem adtuk fel).

Gondolom, az sem véletlen, hogy a fiatal költő, szerkesztő, Horváth Benji beszélgetett veled az esten, nem pedig egykorú pályatárs kérdezett, és hogy nem hagyományos kötetbemutató volt.

Benjivel egész régi, még a miskolci Deákpoézis-pályázatokhoz köthető az ismeretségünk, és persze, hogy nem véletlen: 2013–14-ben ugyanabban a lakásban éltünk a Hunyadi téren, ahogy erre számos, ezen az estén feltett kérdés és elmesélt anekdota is utalt. Ő volt, aki meghívott erre a beszélgetésre, és teljesen természetesen adta magát, hogy ő lesz a beszélgetőpartnerem. A nem hagyományos bemutatókkal egyébként semmi bajom, és nem éreztem feltétlenül problémának, hogy a *semmi* színnel konkrétan viszonylag kevés kérdés foglalkozott.

„Kabai nem tud olyan sötéten írni, hogy költői egyénisége ne keltsen bennünk valamiféle otthonos, jó érzést is” – írta rólad korábban Kemény István, amit valamelyest megerősít az új kötetet ajánló fülszövege is. Talán azért is mondhatja mindezt, mert a sötét árnyalat a mindennapjaink része, a világ csak úgy otthonos, ha arról szól, ami valójában, nincs kozmetikázva, nem csöpög a pártostól, nincs idealizálva semmi, még a szerelem sem, de a holdat nézés aktusa sem nevezhető romantikusnak, idillinek. Milyen a viszonyod a Kemény emlegette sötét-séggel, egyetértés-e megállapításával?

A sötétség körülvesz, és belül is van, ilyenként mindennapos – talán nem mindenki számára ennyire erőteljesen. Az „otthonos, jó érzés” tekintetében lehet, Istvánt kellene megkérdezned, hogyan is értette ezt pontosan; az új könyvem kapcsán nem is biztos, hogy beszélhetünk ilyesmiről, esetleg a már a címében Kosztolányit idéző *hajnali védettség* esetében, ahol talán még némi pártost és szentimentális fityegőket is felfedezhetünk, de ez csak egyetlen „kivétel”, miközben ma már úgy látom (pon-

tosabban attól tartok), túl sűrű és nehéz lett a kötetegész még úgy is, hogy nagyon sok szöveg kimaradt belőle az eredeti elképzeléshez képest. A sötétség kapcsán még annyit, hogy épp Kemény költészetében éreztem már nagyon régen is azt a „katasztrofista”, borúlátó, dekadens hangulatot, ami nagyon is közel áll hozzám – kicsit eljátszottam régen a *vers noir* mint „kategória” megalkotásának gondolatával és használatával épp Kemény (és mondjuk még Jacques Roubaud) versei kapcsán, de végül a „noir” filmes vonatkozása miatt elvettem az egyébként jól hangzónak tűnő „lózung” alkalmazását.

Kemény István meghatározó számodra, az új kötetben is helyet kap, és az ő költészete volt a szakdolgozatod témája. Milyen szerepe volt a köteted megszerkesztésében, az alkotói munkafolyamatban segítségére volt-e a véleménye?

Vele először még 1995-ben találkoztam, amikor a sárvári találkozón jártam, majd a szakdolgozatom írása közben többször beszélgettünk, több interjút készítettem vele az évek során, közben egészen átalakult a kapcsolatunk, és ma már rendszeresen találkozunk beszélgetni, fröccsözni, olvasunk fel együtt stb. Eredetileg csak egyszerű véleménykéréssel küldtem el a *semmi szín* formálódó anyagát, de ő nagyon alapos szerkesztői munkát végzett, igen fontos javaslatokat téve (ezek jellemzően a húzásra vonatkoztak), szóval nagyon nagy segítség volt – de persze ezzel nem szeretném Orcsik Roland érdemeit elvitatni, aki poszt-Kemény állapotban kapta meg és szerkesztette a kéziratot.

Úgy érzékelem, valamiféle kohéziós elem a nihil a verseidben. Hogyan értse az olvasó a benned működő „nihilátort”? („a húsgépek testén kukacként másznak a nevetések,/sőt vérrel tele a hold, érzem, szinte látom,/ nincs maradásom, s már csak a géptől félek,/ a bennem működő nihilátortól,/és kiver a víz a szaxofon hangjától”)

A „nihilátor” szót kedves professzorom, Szili József használta még valamikor 2000 környékén egy szemináriumon, amikor nem jutott hirtelen eszébe az „iratmegsemmisítő” szó – én pedig feljegyeztem („elloptam”), mert megtetszett, és persze a semmi-vé/semmissé tevő „gép”-ről van szó, a felejtésről.

A „húsgép” visszatérő motívumod. A ma embere valóban húsgép lenne, vagy a mindenkori emberre (is) vonatkozik?

A „húsgép” szót pedig Szorokinnál találtam A jégben, ellop-
tam, pontosabban interiorizáltam, és olykor – talán vitatható
módon – használom is legkiábrándultabb pillanataimban, per-
sze magamra se tekintek másként ilyenkor. Szorokinnál egyéb-
ként a „kiválasztottak”, a „beszélő szívűek” nevezik lekicsinylően
a többi embert húsgépnek – épp úgy, mint a *Harry Potter*ben a
mardekáros növendékek muglinak a varázstalan embert.

*A csend gyakran előfordul költői képeidben, és verscí-
mekben is használod („a csend olaja”, „maradok csend”
stb.). Mennyire tudatosak a versekben előforduló, ismét-
lődő motívumok? Említhetnénk példaként a semmit, az
úrt vagy a holdat is.*

Jó, hogy a legegyszerűbb (legbanálisabb) motívumokat hozod
elő, kedvelem őket, és igyekszem nem úgy használni, ahogy eddig
már megtették, akkor most vissza is kérdezhetnék akár, hogy va-
jon sikerül-e, és mennyire. Persze nyilván tudatosak az ismétlődő
motívumok, egyfelől természetesen (nem tervezetten) jelennek
meg az egymáshoz időben közel íródó szövegekben, de később,
már kötet szerkesztés közben, élni is akarok az ezek adta lehetősé-
gekkel, a kötetegész érdekében szöve a motívumhálókat.

*„valahol mélyen van egy olyan gyanúm, / hogy mindany-
nyian gyűlöljük magunkat, /de mindenki maga-maga vá-
lasztja meg, / hogyan kezeli vagy kompenzálja ezt” – a
kötet egyik legkeményebb mondata számomra. Az olva-
só tulajdonképpen folyton ilyen gondolatokkal találko-
zik, a semmi szín kicsit olyan, mint egy kegyetlen belső
lemeztelenítés. A fenti idézethez kapcsolódva – a költé-
szet lehet egyféle kompenzációja az öngyűlöletnek?*

Igen, tulajdonképpen olyan a kötetegész – de ha meggondo-
lom, minden korábbi könyvem is. Abban bízom, hogy a kiinduló
problémát (ami voltaképpen a kommunikáció nehézségeit és
olykor lehetetlenségét takarja), valamint az ennek mentén elő-
kerülő további kín(lódás)okat írom tovább, hogy az egyes köte-

teimmal *folytatom* és nem *ismétlem* a korábbiakat.

Hogy lehet-e a költészet egyáltalán *bárminek* a kompenzációja? Nem tudom. De ha valami kis örömet, vagy – ne féljek most nagy szavakat használni – katarzist vagy -félét ad, akkor az már jó. Hogy elég-e? Nem tudom. (Mi elég, te szerencsétlen? – halom a kérdést, akárha #most_hallottam_a_kocsmában ...)

A semmi színből miért nem prózakötet lett, hiszen az „előképe” prózai szöveg, mi indokolta mégis a versben való megszólalást?

Ezeket a szövegeket 2012–13-ban írtam, eredetileg kispróza-ciklusokat alkottak, s ilyenként is szerepeltek a kéziratban más próza(szerű) írásaim mellett (és a kötet munkacíme is más volt). De éreztem, valami nagyon nincs rendben ezzel az egészzel szöveg szinten. Aztán valamikor tavaly néhányat átírtam verses formába, komoly húzásokkal – és azt éreztem, végre, nagy nehezen megtalálták az adekvát formájukat. Amikor pedig Orcsik szerkesztő úr jelezte tavaly ősszel, hogy a Könyvfesztiválra szeretnék megjelentetni a könyvet, azonnal megírtam a kételyeim és az elképzelésem: a tervezett prózaanyag javát kidobni, a használható, működő szövegek mindegyikét alaposan átírni, és verses formában megjelentetni, Roland pedig (remélem, nem bántom meg ezzel a hasonlattal, mert nagyon nem az a szándékom), mint aki 19-re is mer lapot kérni, azt mondta, legyen. Ez lett.

Előző köteted, az avasi keserű óta nehezebben írsz verset. „Gyáva vagyok, és megijedek attól, ha eszembe jut egy jó mondat, az valóban jó-e?” – Belső kétely, igényesség – mi az, ami az írásból kikökölt, ami elveszi a bátorságot a jó mondatok leírásától, és mi határozza meg, hogy fejedben lévő mondat lejegyződik-e végül?

Voltaképpen benne van a kérdésben a válasz: akad egy jó mondat (most mellékes, hogy csak „megjelenik” a fejemben vagy elcsípem valahol), és ha be is írom a jegyzetfüzetembe, utána nem nagyon tudom folytatni, bizonytalan vagyok a következő mondat érvényességében, minőségében...

...például azért is, mert a szerkesztői munkám révén még sokkal kritikusabb lettem önmagammal is. Igaz, a szerkesztői munkának megvan az a hátránya még emellett, hogy (különösen a Műút portál elindulása óta) alig marad időm a saját dolgaimmal foglalkozni. A fiatal szerzők pedig, éppúgy, mint minden olvasmányélményem, bizonyosan inspirálnak, ha nem is mindig direkt, nyomon követhető módon. De van ilyen is, például a *húgyos az égbolt* című versben Balogh Ádám barátom azóta is publikálatlan kisprózájából idéztem egy mondatot.

A kötet egyik különlegessége az utalások sora klasszikus és kortárs szerzőkre, zenei motívumokra. Kosztolányitól József Attilán át a Slayerig és Kemény Istvánig változatos ez a skála. Milyen koncepció vezérelt, hogy ezek a szerzők és zenekarok épüljenek be a semmi szín verseibe?

Ha koncepciónak lehet nevezni azt (ami egyébként régi gyakorlatom, nagyjából az első „valódi” kötetem, a *nem kijárat* óta így működöm), hogy ezeket a szövegrészleteket sajátjának érzem, azaz pontosnak a magam írásaiban elhelyezve (ha olykor torzítva is), akkor ez a koncepció. Persze megkérdőjelezhető lehet, hogyan „nyúlok le” másoktól mondatokat, bár azért ez messze nem új eljárás mód... Azt remélem, hogy ha nem is ismeri fel az olvasó ezeket az idézeteket vagy utalásokat, akkor sem marad hiányérzete, azaz ezek vonatkozásai nem *szükségesek feltétlenül* a szövegek értelmezéséhez vagy élvezetéhez – de ha meg felismeri, rendes többletet adnak.

Sokoldalú művész vagy, festőnek készültél, felvételiztél is a képzőművészeti főiskolára, de elsőre nem sikerült, később meg nem volt lehetőséged próbálkozni. Ma is festesz, nem hagytad abba, nemrég közös kiállításod volt Áfra Jánossal, Fenyvesi Ottóval és Tóth Kingával. Fordítsuk meg egy kicsit a dolgot: ha felvesznek a főiskolára, és nem bölcsészkaron tanulsz, a versírás milyen szerepet kapott volna? Ha visszatekintesz a tizenéves Kabai Lóránt-ra (szándékosan írtam most nagybetűvel a neved), melyik volt a meghatározóbb?

Akkor egyértelmű volt a döntés, hogy a képzőművészet a fontosabb. Ma már úgy érzem, egyik sem élvez prioritást a másik-

kal szemben – és azt gyanítom, ha akkor felvesznek a Képzőre, akkor is írtam volna mellette, de elég valószínűtlen, hogy egy irodalmi lap szerkesztője lennék; viszont vélhetően ugyanazt mondanám: ma mindkettő ugyanolyan fontos. Persze ez utóbbitakat nem tudhatom biztosan, ám olykor mégis jó eljátszani a *mi lett volna, ha* kérdésével.

Holdfogyatkozás című első köteted tizennégy verset és tizennégy grafikát tartalmaz, 17 évesen jelent meg, és nulladik kötetként aposztrofálad. Ki tudnál emelni olyan verset, gondolatot, költői képet, amelyben körvonalazódni látszott a későbbi hiba nincs kötet költői hangja, s amely ma is érvényes rád? Például a pátoszsmentesség, a kötődés a neoavantgárdhoz már akkor jellemző volt rád?

Az egy olyan füzet volt, amit, mint Nyilas Atilla barátom mondta, *megtagadni* lehet, de *letagadni* nem – jó lett volna, ha annak idején a kiadó lebeszél róla bátorítás helyett. Szerencsére nagyon kevés konkrét sorra emlékszem belőle, és most megengedem magamnak azt, hogy nem keresem elő, hogy utánanézzek, volt-e benne előképe vagy bármilyen nyoma mindannak, amit később írtam. Nyilván volt, illetve egy jószemű irodalmár találhatna ilyeneket, de én inkább lebeszélném arról, hogy emiatt időt töltsön azzal az anyaggal. A neoavantgárdhoz kötődés már akkor is megvolt, sőt előbb találkoztam a neoavantgárddal, mint a kortárs irodalomban bevettebb, „divatosabb” irányokkal – ebből a szempontból én az irodalomtörténeti kronológia szerint haladtam a megismeréssel, még ha ez azon a füzetben nem is mindenütt látszik meg.

A grafikák kinek a munkái, és hogyan kommunikálnak egymással versek és rajzok, netán olyan versekről van szó, amelyeket a grafikák ihlettek vagy fordítva?

A *Holdfogyatkozás* rajzait viszont ma is szeretem, Laczkó László készítette őket, aki a falusfelem, osztálytársam volt általánosban, később rajztagozatos gimnáziumba járt, majd Egerbe rajz–vizuális kommunikáció szakra, mostanában, sajnos, nem is találkozunk, pedig nagyon szeretem a munkáit. A füzetben szereplő rajzokat a szövegek ismeretében készítette el, de nem beszélhettünk akkor sem pusztá illusztrációs funkcióról, inkább

volt önálló sorozat az övé is, mely számtalan ponton érintkezett a versek világával – ezért is lett társszerzőként feltüntetve.

Mióta kisbetűs a neved, és ennek milyen jelentősége van?

Egész korán, talán már '93-ban elkezdtem kisbetűsen használni a nevem kézenfekvő minták mentén (e. e. cummings és zend robert jut hirtelen eszembe meg a Magyar Műhely tipográfiai megoldásai), némi szentimentális ízzel (lásd Nemecek Ernő), de a Bauhaus betűtervezőinek hatására is (akik saját betűtípusukban nem használtak nagybetűt, mondván, az élőbeszédben sem jelzed, hol van nagybetű – igaz, ők elfelejtkeztek arról, hogy a nyelv előszeretettel alkalmaz redundáns megoldásokat). Szeretem a kisbetűket, még ha elképzelhetőnek tartom is, hogy ez esetleg modorosságnak tűnhet.

Az avasi keserű egy különleges italhoz kapcsolódik, az Avas nevű miskolci hegy oldalán található növények összetevőiből készül ez a likőr. Fontos számodra a miskolci kötődés, nem véletlenül ott szervezitek a Szöveggyár-tábort, a Műút folyóirat a város fontos védjegye amellet, hogy nem regionális irodalmi-művészeti lap. A regionalitás, a helyi jelleg hogyan építhető úgy be a költészetbe, folyóiratszerkesztésbe, hogy közben egyetemes tudjon maradjon, ne váljon provinciálissá?

Sajnos az Avas oldalában már nem élnek azok a gyógynövények, melyekből az eredeti Avasi készült, a lakótelep felépülésével kipusztultak, így lett az ital is „másodlagos minőségű”, ha jól használom ezt a szintagmát. Miskolc számomra egy szeretve gyűlölt hely, ritkán is járok oda, de a Szöveggyár-táborok idején szerencsére nem érzem azt a nyomasztó hatást, mint egyébként – mintha a Vasgyár védett Zóna lenne. Az avasi keserűben igyekeztem elkerülni a provincialitást, nem is sok elem utal Miskolcra és Ongára, a falura, ahol felnőttem – volt, akinek épp ez okozott csalódást. A Műút esetében pedig számomra természetes, hogy semmilyen módon nem akarom provinciálissá tenni a folyóiratot, senki nem kerül előnybe pusztán azért, mert abban a városban vagy annak vonzáskörzetében él, ahol a lap megjelenik. Ezt sem volt egyszerű elfogadtatni a helyiekkel, mert korábban, például a jogelőd Új Holnap esetében ez némiképp máshogyan volt.

A Szöveggyár-tábor, a Deákpoézis hiánypótló kezdeményezések, számos fiatal tehetség pályája indult el ezekből a műhelyekből. Meglátásod szerint várható-e paradigmaváltás a kortárs magyar lírában és a kortárs irodalmi élet átszerveződésében?

Inkább azt érzem, egy nagyjából bő tíz éve indult folyamatban élünk épp, annak talán a végén, és ez a folyamat elhozhat valamiféle paradigmaváltást. Azért fogalmazok ilyen óvatosan, mert 2007 környékén meggyőződésemm volt, hogy pár éven belül „robbanni” fog valami, de ez nem történt meg. Még. Talán.

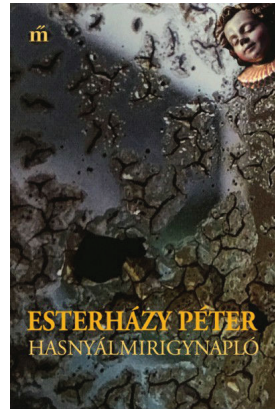
Spiegelman Laura írói alteregód meglehetősen nagy port kavart, sokáig nem tudták, ki áll a név mögött, ki az Édeskevés szerzője, s egyáltalán valós, létező személy-e. Visszatér-e a női hős későbbi műveidbe, esetleg gondoltál-e arra, hogy szerepversek formájában „éltesd” tovább?

Eléggé valószínűtlennek látom bármiféle visszatérését. Amikor az *Édeskevés* megjelent, azt hittem, lesz újabb Laura-regény, majd amikor láttam, hogy nem tudom úgy megírni, ahogy szeretném, ahogy érdemesnek látom, nem küzdöttem tovább, sőt rövidre is zártam a történetet: töröltem a blogot, illetve S. L. minden virtuális jelenlétét, a mailfiókját és a FB-profilját. Azt, mondjuk, nem gondoltam, hogy később a blog.hu-n indítható ugyanazt a webcímet használva valami (naívan azt hittem, hogy miként a már használt címeket, hiába törölték, nem lehet újra regisztrálni a Gmailben, úgy itt sem lehet, de nagyot tévedtem).

Kolozsvárból indultunk el, zárjuk az interjút a várossal kapcsolatos kérdéssel. Ha meg kellene festened a város hangulatát, milyen színskombináció, formavilág illene rá? Van-e már Kolozsvár-versed, netán van a városhoz kötődő képzőművészeti munkád?

Nehezet kérdezel, mert Kolozsvár hangulata bennem most még inkább megfoghatatlan, de mindenképpen pozitív érzetek soraként él, emiatt nem is tudnám most körbeírni sem — ám ahogy említettem, szeretnék mélyebbre ásni. Utána térjünk vissza erre a kérdésre.

ESTERHÁZY PÉTER tudatos író. A „feladatot, miszerint akkor most naplót ír a haldoklásáról, de legalábbis a halálosnak mondott betegséggel való viszonyáról, komolyan veszi.” – **TOROCZKAY ANDRÁS** – röviddel az író halála előtt – mutatja be a *Hasnyálmirigynaplót*.

Bevezetés a rákba

Esterházy Péter rákos. Hasnyálmirigy, májattétel – mint az legújabb könyvéből tudható. Jelen sorok szerzője, vagyis én, a *Hasnyálmirigynapló* olvasója és recenzense, nem vagyok rákos, tudomásom szerint. Egyelőre (habár jó eséllyel évek kérdése, és mindez megváltozik). Jelen sorok szerzője, vagyis én, a csajommal nyaralok. Strandon, nyaralóban, hús árnyékot adó lombok alatt. Tegnap például vettünk egy gumimatracot, aminek nagyon örültem. Csak sajnos elég hamar kilyukadt. Én először nem is akartam elhinni, teljesen kemény volt, épp rajta feküdtem a nagy magyar tengeren. De Ildi csak kötötte az ebet a karóhoz, hogy hallja, szelel. És tényleg, egy idő után én sem tudtam letagadni a sziszegést, ami, ugye, gumimatrac esetében tényleg csak bajt jelenthet.

Miközben bánatosan lépkedtünk ki a part felé, az is megfordult a fejemben, hogy a biztonsági szeleppel lehet valami, de nem, sajnos érezhetően lötytyedtebb lett. A parton aztán próbáltuk megragasztani a tapasszal, amit ilyen esetekre adott az amúgy (halál)jófej eladó, de csak sziszezett (mármint a matrac), szóval vissza kellett vinni. Szerencsére minden különösebb gond nélkül kicserélték.

Szeretem a naplókat. Füst, Márai, Mann, Csáth, Kertész. Egy rossz napló is jobb, mint a semmi. Egy rossz napló is jó napló. Ahogy nincs igazán rossz családi fénykép sem (miközben persze azért tudjuk, hogy van). Úgy értem, muszáj kísérletet tenni arra, hogy megfékezzük a

napok iszkolását. Jól tette Esterházy is, hogy nem hallgatott Gothár Péterre, aki azt mondta neki, erről ne írj. Nyilván nem is tehetett volna mást. Ő nem az, aki kihagy ilyen ziccereket. Tényleg lenyűgöző az a hidegvér, ahogy lezsernek tűnő mozdulattal idézi fel Mészöly Miklós kifejezését (ontológiai derű), és fordítja fekete humorral onkológiai derűvé. Vagy az, hogy Mirigy kisasszonynak nevezi el beteg szervét, akivel gazsulál, szerelmesen évődik, udvarol neki. Szóval komolyan veszi a haláltáncot. („*Hirtelen el sem tudtam képzelni nélküle az életem.*”) Nem veszi félvállról, de nem is ijed meg tőle, nincs megsértődve – mint írja –, nem érzi, hogy vesztett volna, hanem próbálja felfogni, megfogni, nyakon csípni. Nem elsősorban a rákot, de talán azt is. A fáj-dalmat, az állapotokat, a szenvedést, a nyűgöt, amit a kezelések – hő- és kemoterápia – okoznak. („*Mintha szédülnék. Mintha gyöngye volnék. Mintha remegnék. Mintha mennék vissza az ágyba.*”) A kórházi viszonyokról (is) elegánsan, visszafogottan, de annál érzékletesebben beszél: „*A nővéreknek effektív szaladniuk kell, hogy egyik helyről (dologról) a másikig érjenek. Közben már a következő teendőt kiáltja egyik a másik felé, egy nevet mond, igen, tudom, mindjárt.*”

Esterházy nem spórolja meg a test szenvedéseit, de talán fontosabbnak érzi megírni az ebből következő helyzeteket és tanulságokat. Tisztázni. Például a szűkebb környezete (család, barátok) és tágabb környezete megváltozását, a kórházakkal és azok személyzetével történő kibővülését. Dokumentálja az aggódást, a félelmet, a részvétet, a szeretetet, a feszültséget, amit a baj teremt („*... miközben itt újra összetűztem a Környezetemmel, akik (aki, amely) megpróbálnak ingerülten szeretni, amit én szerintem érthető ingerültséggel fogadok [...], elment az idő, és indulnom kell a sugárzásra*”).

A napló nemcsak betegség-, de munkanapló is. Vagyis az írásról is szól, tematizálja a realitás versus fikció körüli problémákat, sőt egy novella kialakulásának körülményeit is rögzíti. Az írás pedig mindig – rák nélkül is, de vele nyilván még inkább – a soha meg nem álló idő megfékezése is. „*Megint csak úgy ment az idő, huss, mint a csigák, elég csak egy pillanatra nem figyelni.*” De ez összefonódik a „civil” halálfélelemmel, vagyis az egyre szorongatóbb halandóságtudattal. „*Utolért a ma. Szóval volna egy kis menekülés?*”

Arról is tudósít minket, ahogy a hír körbejárja az országot, vagy akár csak egy fogadásnyi teret. „*Neveket elfelejtetek, nő (de ennél azért többet tudok róla), hogy de jól lefogytam, ugye, szán-*

dékosan, ugye, nincsen semmi baj. Közben nem vett levegőt. Épp beszélgettem Komáromi Zolival a rák gyakori ízéről, gyógyszerek, étkezés, lélek. Ebből hajoltam ki imbecillisen vigyorogva, már hogy volna baj, eltekintve a ráktól. Jól van, te mindig viccelsz. Szerintem én sose viccelek, de ezt nem mondtam neki. Zoli azt válaszolta, hogy viccelek persze, de ez nem vicc. [...] A fogadás alatt mégis megtudta, hogy mi vicc, mi nem, mert visszajött, és szépen, komolyan azt mondta, jobbulást kíván teljes szívéből.”

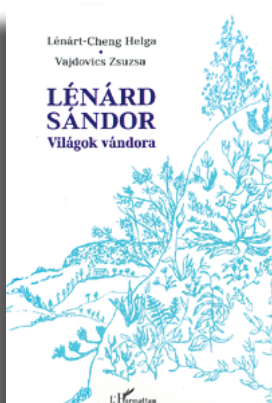
Esterházy tudatos író. A feladatot, miszerint akkor most naplót ír a haldoklásáról, de legalábbis a halálosnak mondott betegséggel való viszonyáról, komolyan veszi. Például a *Hasnyálmirigynapló* írása kapcsán más naplókat kezd olvasni, elsősorban Harold Brodkey munkáját (*Die Geschichte meines Todes*). Ahogy ő mondja: próbál felnőni a feladathoz.

Az egyébként elég pontos fülszöveg úgy fogalmaz: Esterházy új életébe vezeti be a kezdő mondattal („Rák, ez a jó kezdő szó”) olvasóit. Bevezetés a rákba... Inkább legyen ez a régi életének egyik, meghaladható állomása.

És akkor még Istenről nem is beszéltünk.

Esterházy elég sokat beszél róla, az imádkozásról. Így, ilyen szépen: „Tegnap délben hatalmas disznótoros ebéd. Előtte még le is caplattam a Dunáig. Egyszer leültem egy kerítéskőre, belenéztem a napba, becsuktam a szemem, káprázott a világ, melyet nem is láttam, és egy pillanatra mindent rendben találtam. Igaz, ez a világ üres volt, nem volt benne idő, tehát se múlt, se jelen, se jövő, emberek se, mintha én se az lettem volna, csak valami sci-fis létező egy Lem-novellából, valami, ami mégiscsak észleli ezt a narancsos lüktetést. Lehet, hogy a mennyországban jártam? A mennyország, mint Isten betetőződése, így felszámolása? Sajátos teológia volna. Mindez a Rozgonyi Piroska utcában történt.”

Az elején még azt kérdezi egy helyütt a naplóíró, hol a picsában van megint a tragédia. És reméli, azért csak lesz valami tragédiaszivárgás. Keserű öröm (ha egyáltalán), hogy azért elég tisztességesen hallatszódik az a sziszegés.

Monográfia jelent meg **LÉNÁRD SÁNDOR**ról, a különlegesen sokoldalú, modern humanistáról. A pályáját orvosként kezdő tudóst épp a magyar irodalomtól és a hazájától való távolság tette nagy íróvá – állapítja meg **LÉNÁRT-CHENG HELGA** és **VAJDOVICS ZSUZSA**, a Lénárd-kutató szerzőpáros.
LAIK ESZTER recenziója.

Író az őserdőben

Az irodalmi galaxis külsőbb pályáin keringő kisbolygók közül talán a legizgalmasabb a tudós-írók életműve, akik valamely más mesterség komplementereként váltak írókká. Lénárd Sándor azonban még ebben a bolygórendszerben is egyedi és rokontalan jelenség. Ha csupán a hozzávetőlegesen kortársaként tevékenykedő orvos-írókra gondolunk – Benedek István, Csáth Géza, Németh László, Polcz Alaine –, mindegyikük eltéphetetlen szálakkal kapcsolódott a magyar irodalmi élethez, és be is tagozódott abba. Lénárdnál ez már csak életútja okán sem valósulhatott meg. Ezért lehet, hogy neve az olvasóközönségnek csupán egy szűkebb, ám többnyire rajongásban egységesülő csoportja előtt ismert. És ezért kapta a *Lénárd Sándor* című monográfia igen találóan a *Világok vándora* alcímet – a könyv főszereplője ugyanis nemcsak földrajzi világok, de a művészetek és a tudomány közötti átjárásoknak is kiváló ismerője volt.

A fent említett olvasói elitnek, valamint az irodalmi feldolgozásoknak is köszönhető, hogy Lénárd neve az utóbbi években mégiscsak szélesebb ismertségre tett szert (jóllehet ebben szerepet játszottak 100 éves születési évfordulója és művei új kiadásai). Több irodalmi, színházi adaptációja született szövegeinek, életének – a szépirodalmi feldolgozások közül a monográfia kiemeli Böszörményi Zoltán és Spiró György műveit. Jellemzően azonban élete legendás momentumai váltak népszerű védjeggyé, amelyeket minden hosszabb-rövidebb ismertető tartalmaz:

a brazíliai emigráció, a Bach-vetélkedő, a Micimackó latin fordítása és az őserdei gyógyító munka. Hogy a tudós-író nevéhez kapcsolt sztereotípiák felsorolásánál végre sokkal részletesebb életrajzt vehetünk a kezünkbe, és betekinthetünk a szépírói munkásság, a levelezés és egyéb alkotótevékenységek műhelyébe, az **dr. Lénárt-Cheng Helga** – Egyesült Államokban élő irodalomtörténész, Lénárd-kutató – és **Vajdovics Zsuzsa** – Olaszországban élő műfordító, irodalomtörténész, fordításkutató, Lénárd Sándor munkáinak átültetője – alapos munkájának köszönhető.

A szerzőpáros hagyományos struktúrában építette fel az életművet feldolgozó tanulmánykötetet, az életrajztól kezdve az egyes műfajokban született alkotások feltérképezésén át a polihisztor Lénárd bemutatásáig. Lénárd Sándor esetében – s így a kötetben is – az életrajz fordulatai át- meg átszövik az alkotói pálya alakulását, hiszen esetében éppen a „távol levés” lett élesztőjévé az alkotómunkának. Irodalmi különiségét tudatosan ápolta is: „Látványosan távol tartotta magát a hivatalos irodalmi köröktől, és íróársait nem egyszer hatalomvágytól fűtött, kicsinyes alakoknak titulálta – írja a szerzőpáros. – Brazíliában (...) már csak hébe-hóba fogadott íróbarátokat, beérte helyettük leveleikkel.” Már-már mulatságos, ahogyan az irodalom intézményesített kellékeihez viszonyult: „*A pokol legmélyebb bugyrait Lénárd az irodalomtörténészek és kritikusok számára tartotta fenn: »Az Úr ingyen kegyelme mentse meg a múzsákat az irodalomtörténészeketől! A pokol kénköves fenekétől csak védőszentjük könnye mentheti meg egyiket-másikat«*” – idézi a monográfia az író szavait.

Pedig ellenszenvére valójában nem adott okot egyetlen irodalmi entitás sem, inkább úgy általában a hivatalosságtól, hivatoktól való berzenkedése állhatott mögötte (hányatott életútjának köszönhetően minden oka megvolt rá), mint e vonását (is) remekül kidomborítja a tanulmánykötet. Hiszen Lénárd maga kérte kora állócsillagainak, Babitsnak és Thomas Mann-nak áldását egyes műveire, konkrétan fordításaira, s azt meg is kapta – a *Függelékben* közölt fakszimilék között látható Thomas Mann válasza, és a Babitsnak írott levél is. Szintén plasztikusan rajzolja meg a monográfia a klikkek, csoportosulások helyett „virtuális” társaságokban gondolkodó író eszmerendszerét, aki

az írók köztársasága mellett félig játékosan megálmodta például a Migrénesek Társaságát vagy az Éhségklubot. Ezek szervezőereje jellemzően az átélt traumatikus élmény volt, miközben megcsillan bennük Lénárd embersége és empátiája.

Az életmű megértésének sarokköve, hogy Lénárd életének utolsó két évtizedében, a braziliai Donna Emma „láthatatlan házában” töltött időszakban szinte minden „virtuális” volt, ami a kultúrához és az irodalomhoz kapcsolta őt. Legfőképp maga a kapcsolattartás barátaival, amelyből végső soron kibomlott prózáirói munkássága. A monográfia a rendkívül változatos és sokrétű alkotói levelezésből eredezteti az epikai művek megszületését, ahogy arról ő maga is vall ismert naplóregényében: egy távoli barátnője megkérte, írnia le egy napját levélben, s bár eredetileg nyolc-tíz oldalra tervezte az írást, de: „Tévedtem. A tévedés következménye lett az *Egy nap a láthatatlan házban*.”

Egyik legfontosabb levelezőtársa, nem sokkal később „menedzser”, kéziratái gondozója és fordításai ügynöke Szerb Antal özvegye, akivel egyre szorosabbra fűződő barátsága több is, mint egyszerű barátság. Amellett, hogy rábeszélte a magyar nyelvű írásra, Klári múlhatatlan érdeme az itthoni „kapocs” szerepében rejlett, mely összekötötte Lénárdot a hazai és nemzetközi irodalmi élettel. A magyarországi íróknak Lénárd afféle őserdei kuriózum maradt, akit azonban szívesen és kíváncsian faggattak a messzeségről, és ő boldogan mesélt is. Klasszikus értelemben vett regényt, novellát sosem írt – hangsúlyozza a kötet –, mesélőkedve a naplószerűségben, az önéletrajziságban csapódott le. De ez lett Lénárd igazi műfaja – aki csak egyszer is belekóstol mondatainak szépségébe és mélységébe, nehezen szakad el tőle. Érdemes lett volna akár egy-két fejezetet szentelni egyfelől a „filozófus” Lénárd életfelfogásának, humanizmusának, másrészt a lénárdi prózanyelvnek, amely annyi idegen nyelv metszéspontjában, határokon túl és hosszú évek elszakíttottságában úgy tud megszólalni, mint keveseknek sikerült a magyar irodalomban. Lénárt-Cheng Helga és Vajdovics Zsuzsa kitérnek rá, milyen fontos volt a kezdetben csak németül és olaszul író alkotó számára a magyar nyelv(tudása) romlatlan megőrzése, amiben folyamatosan kérte is egy-egy levelezőtársa segítségét, ám szívesen olvastunk volna még példákat, mennyire zsigereiben volt az egyszerre költői és szabatos, esszenciális fogalmazás készsége,

mint például ezekben a kötetbéli idézetekben: „*A halál csak kezdet. A feledés később jön.*” „... *amikor felmegyünk este fáradtan a lépcsőn, a mellettem haladó árnyék apám árnyéka.*”

Még a lénárdi életművet alaposabban ismerőknek is felfedezés értékű a monográfia Lénárd költészetét taglaló fejezete, a sokoldalú alkotónak ugyanis ez a legkevésbé ismert arca. Ennek ellenére ez volt munkásságának egyetlen területe, amelyet fájdalmasan túldimenzionált valós értékéhez képest – tudjuk meg a kötetből. „A vékonyka termés ellenére Lénárd meglepően robusztus elméletet gyártott saját költészetéről” – fogalmaz tapintatos szellemességgel a szerzőpáros a *Költői fejlődésem* című esszé kapcsán, és igyekszik is magyarázatot találni, mi ösztönözhetette a költőt az olyan „betegesen túlzó” megfogalmazásokra, miszerint: „*Meg vagyok győződve, hogy én vagyok a század legnagyobb német költője.*” (A többnyelvű író németül verselt.) A lélektani okokon túl kínálkozik még egy, a kötet verselemzéseiből kibontható magyarázat: Lénárd éppúgy mesterségbeli tudásként, formaművészetként, bravúrként tekintett a költészet gyakorlására, ahogy a latin nyelv használatára, a műfordításra vagy épp a konyhaművészetre – vagyis *tudósan* művelte a lírát is, és ebben tartotta kiemelkedőnek magát.

Hogy a tudós elmélyültsége nemcsak a ténylegesen tudományos – orvosi, patikusi – munkájára volt jellemző, de akár még a fent említett főzésre is, arra jó példa híres műve, a *Római konyha*, mely messze több, mint szakácskönyv: történelemkönyv és művelődéstörténet is egyben. „A polihisztor Lénárd” című fejezetben Lénárd-Cheng Helga és Vajdovics Zsuzsa bemutatják az orvost, a poliglottot, a latinistát, az amatőr zenészt és képzőművészt, a konyhaművészt Lénárd arcait. Ahogy Karinthy Ferenc örökérvényű jellemzésében megfogalmazta: „...*Én köznapiban csak úgy mondanám: humanista. Mégpedig e meghatározás kettős vonatkozásában, tehát a klasszikus kultúra, hagyományok őrzője, (...) s annyiban is, hogy felvilágosult, emberbarát, türelmes, figyelmes, megértő, mások gondjait átérző, segítőkész, nyitott és befogadó.*” Bár e sokat idézett sorok nem tűnnek fel a kötetben, „kárpótlásul” a szerzők közölnek néhány sort egy 1948-as, Lénárdrnak írott Karinthy Ferenc-levélből, amely inkább humorral ragadja meg a „hová tegyük Lénárdot?”-problematikát. És mint az életutató feldolgozó kötet tanulsága-

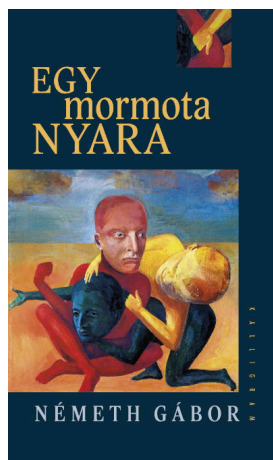
ként leszűrhetjük, személyisége és műve csakis e sokoldalúság egységében tekinthető. A humanista Lénárd életfelfogásának jelképértékű mozzanata például, hogy feleségével még a háborúban, Rómában is szereztek lakásukba egy bérelt zongorát, vagy az a megható gesztus, hogy élete végén az író maga rajzolta meg halotti értesítőjét, és toldotta meg a ráírt latin szállóigét – tudjuk meg a kötetből.

Egyébként a könyv borítójára is Lénárd grafikája került szerepeltetve a völgyéről. A *Függelék* képanyagában még több rajza is megcsodálható; de bekerültek az ismertebb fotók mellett – Lénárd a dolgozószozában és főzés (talán krumpliszeletelés?) közben – a ritkább felvételek, például a „mosolygós” kismalacról, akit kezében tartva tréfásan feltartott ujjal int az író, vagy amikor a Bach-kvízre készülve lemezeket hallgat brazil barátoknál. A családi fotók között a szülők mellett ott szerepel az életén át kitartó, legfontosabb társ: Andrietta, az író második, olasz felesége – az ő emlékének ajánlják dedikációjukban a szerzők a monográfiát. Munkájuk mellett Lénárd emlékét is sokkal élőbbé teszi: az „irodalmi csodabogár” jóindulatú, ám egyben leegyszerűsítő skatulyájából kikerülve végre felkerült a magyar és a világirodalom palettájára e sok nyelven született, egyetemes értékű életmű.

Dr. Lénárt-Cheng Helga – Vajdovics Zsuzsa: Lénárd Sándor. Világok vándora (L'Harmattan Kiadó, 2016)

Megöltni egy arabot – a szerkesztő ezzel a címmel dobta volna piacra a könyvet, de a szerző nem engedte. Az *Alvadt vér* azért nem került a borítóra, mert egy Koránból származó idézet. Végül az *Egy mormota nyaraként* vehetik kézbe az olvasók **NÉMETH GÁBOR** új könyvét. **MOLNÁR DÁVID** írása.

Szövegadászat halálkoktéllal

Azzal kezdtem volna ezt a recenziót, hogy az idei Könyvfesztiválra jelent meg Németh Gábor *Egy mormota nyara* című regénye a Kalligram Kiadónál. Ám ezt a mondatot rögtön helyesbítenem kell, ugyanis – mint az íróval való beszélgetésekből kiderül – eredetileg elbeszélésként gondolt saját művére, mi több, ez a kifejezés is helyet kapott volna a címben. Ez végül mégsem így történt, ami annak a félelemnek tudható be, hogy ez a műfaji megjelölés megtévesztené az olvasókat. Az ilyen típusú prózahagyomány ugyanis sosem került annyira reflektorfénybe a magyar irodalomban, hogy az *elbeszélés* szó egyértelmű lett volna.

Nagyon fontos információkat nyerünk a könyv más, a főszöveget kiegészítő elemeiből. Rögtön az előzéken egy receptet közölnek velünk, amelynek alapján könnyűszerrel előállíthatjuk a *Halál a Golf-áramlatban* nevű koktélt. Vegyük ebbe némi ironia is, ám a kötetben nagy hangsúlyt kap az alkohol és más élvezeti szerek kifinomult fogyasztása. Kitüntetett helyen fordul elő például a *Death in the afternoon* nevezetű koktél, amely úgy készül, hogy egy jigger zöld abszintot töltenek egy pezsgőspohárba, majd háromszor annyi jegesre hűtött brutot adnak hozzá. Hemingway erről az italtól úgy nyilatkozott, hogy abból háromötöt az igazi. De megidéződik Oscar Wilde is a „Zöld Tündér”, az abszint kapcsán. Aforizmává vált megjegyzése felől, amelyet a magyar pálinkafogyasztók is előszeretettel citálnak, könnye-

dén bontható ki az eseménysor: „Az első pohár után olyannek látod a dolgokat, amilyenek. A második pohár után olyanak látod őket, amilyennek szeretnéd őket. A harmadik pohár után olyanak látod őket, amilyenek valójában. S ez a legszörnyűbb dolog a világon.”

Az elbeszélő helyszínvadászként dolgozik, ami egészen konkrétan azt jelenti, hogy különböző filmekhez kell keresnie kulisszákat. Álommunkája jóvoltából bejárhatja a világot, és meglehetősen kényelmes életet alakíthat ki magának. Mindez magában az elbeszélésben nagyon érdekes ajtókat nyit ki, hiszen a narrátornak olyan történéseket kell odaképzelnie az általa bebarangolt helyszínekre, amelyek még a kitalált világ szintjén sincsenek jelen. Izgalmas továbbá az is, hogy miközben az ő legfontosabb munkaeszköze a fényképezőgép, az olvasó nem ismerheti meg fotók alapján a teret. Írott szóra kell konvertálni a látottakat, ami végül nem egyszerű képleírásként valósul meg, hanem a különböző helyeken szerzett benyomások indítanak meg egy-egy olyan gondolatsort, erre épül a konstruált világ.

A másik fontos, a főszöveg előtt szereplő utalás, amely bevezet minket az elbeszélői folyamba, egy Camus-idézet: „*Semmi, amit megölelhetnék. Semmi, ahol térdre hullhatnék, végtelen hálámban*”. Ez a vendégszöveg magyarul először a *Nagyvilág Világirodalmi folyóirat* 2015. évi április számában jelent meg Fázsy Anikó fordításában. Kiszemelése és a regény elé pozicionálása azért annyira eltalált, mert az *Egy mormota nyara* bevallottan rájátszik Albert Camus *Közöny* című művére. Mi több! E mű újrafordítása *Az idegen* címen épp akkor jelent meg, amikor az *Egy mormota nyara*. Ez azért is különös, mert az utóbbiban már felpanaszolják, hogy a „*l'étranger azt jelenti, az idegen, és nem azt, hogy közöny, az ugyanis l'indifférence volna*”. Ha röviden meg kellene fogalmazni, miről is szól Németh Gábor könyve, akkor azt lehetne mondani, hogy épp erről. Arról, hogy az idegenség és a közöny milyen korrelációban vannak egymással, hogy el lehet-e különíteni ezt a két érzést, vagy esetleg baljósan összemoshatja-e e kettőt egy kívülről fürkésző tekintet. Mint azt Németh Gábortól megszokhattuk korábbi művei alapján, erkölcsi ítéletet nem kapunk. Egyszerűen csak a figyelem középpontjába kerül, hogy a közönynek tűnő jelenségeknek vannak mélyebb rétegei, s a nagy általánosságban bírálat alá eső

megnyilvánulások mögött lehetnek olyan indítékok, motivációk és megfontolások, amelyek ugyan legtöbbször nem kerülnek kimondásra, mégis árnyalni tudnák a tetteket vagy a tettektől való elzárkózást.

A vendégsszövegek sokaságától hemzsegő elbeszélés egy körülbelül tíz évig tartó alkotói munka eredménye, amit azért fontos hangsúlyoznunk, mert egy olyan Európában kezdett íródni, amelyet nem érintett még ennyire radikálisan a bevándorlás, mint a mostanit. Így a kötetben a mai európai társadalmakat sújtó problémák előzményei kerülnek terítékre, ami nem biztos, hogy kedvez a szövegnek. Hiszen nehéz nem a valóság felől olvasni, ez viszont fontos rétegeit fedheti el a műnek, és egy olyan értelmezési keretbe szoríthatja, amit nem lehetett előre kiszámítani.

A valósággal való kapcsolat egyébként is megrepeszi a szöveg felszínét. Sorjában ugranak ki az olyan helyek az elbeszélésből, amelyeknek megkapósága, „extra-kidolgozottsága” miatt nehéz nem feltételezni, hogy mögöttük valamiféle önéletrajzi ihletés van. Ráadásul az elbeszélésnek elég szokatlan a szerkezete. A minimálisra korlátozott linearitásból lépten-nyomon kitör az emlékezés, a bepillanások és a legkülönbébb gondolati érintkezések mentén szerveződő szöveg. Nem egy könnyed olvasmányról van szó, újra és újra vissza kell térnie az olvasónak a könyv különböző pontjaira, ha teljes valójában szeretné látni, hogy nyílik ki előtte a megalkotott világ.

A megjelenés óta napvilágot látott információkból fény derül arra, hogy az egyébként tizenöt fájlból létező szövegnek két címváltozata volt. Az egyik az *Alvadtt vér*, a másik pedig az *Egy mormota nyara*. Mivel az előbbi egy Korán-fordításból származik, a szerző túl direktnek találta. Valószínűleg azért, mert Németh Gábor írása e nélkül is túlságosan ki van téve a jelen felől olvasás veszélyének. Ráadásul a kötet szerkesztője *Megölni egy arabot* címmel dobta volna piacra a könyvet, de ebbe a szerző nem egyezett bele. Véglegesen azonban Németh Gábor sem tudott szakítani a valósággal, egy helyütt ugyanis a narrátor a művészet végéről szólván („*dasein helyett design*”) felpanaszolja, hogy mindenütt vámpíros könyveket lát a tinik kezében, mivel a száj sarkán megalvadtt vér a divat. Ezzel pedig el is jutunk a

másik címverzió magyarázatához, hiszen az elbeszélő munkája kapcsán belefut egy ilyen kéziratba, egy dilettáns munkájába. A címe azonban tetszik neki (*Egy mormota nyara*), s rájön, hogy egy Byron-idézetről van szó. Így kerül az elbeszélésbe Byron és a *Frankenstein*jéről híres Mary Shelley, s ilyen módon idéződik meg a fiatalok által olvasott lektűrök előzményei. Az éppen pénzsűrkében lévő, becsvágyó helyszínvadász története innen elevenedik meg.

Aki ezek alapján kedvet kapott a kötet elolvasásához, ne sajnálja az időt arra, hogy átfusson egy-két interjút, vagy beletekintsen az íróval készített videókbá. Nagyon érdekes tapasztalat ugyanis, hogy bizonyos műhelytitkok megismerésével teljesen más kötetet veszünk a kezünkbe, mint azok nélkül.

Németh Gábor: *Egy mormota nyara*. Kalligram, 2016.

Simó Margit grafikája

DEÁK CSILLAG és KÖLÜS LAJOS
kettős kritikája **VASS TIBOR**
A Nagy Bibin és a műlovarnő című
kötetéről.

Kijátssza végső aduját

DEÁK CSILLAG

Műrovar

Vass Tibor előző könyvéről megjelent írásomban (ambroozia.hu, 2015/2) szóltam már arról, hogy Bibin – bársonylégy, a kétszárnyú rovarok (Diptera) egyik leggyakoribb nemzetségének szőrös testű, sötét színezetű legye – már kora tavasszal nagy tömegben jelenik meg lombos erdeinkben és főleg kertjeinkben. Az idén azt hittem, megússzuk az inváziót, de íme, tombol a nyár, és Bibin újból megszállta a kerteket, erdőket. Látjuk őt fehér papíron, kirakatban, könyvbemutatón, és bár nem bír ki egy helyben egy pillanatot se, mégis nagyon elbírja a nyomdafestéket. És mit ad Isten meg a költő, Bibin nemcsak repül, száll, hanem most már lovon száguld, magas lóról is szól hozzánk, nyomdafestékké válik. Már nemcsak rovar, és nemcsak kétszárnyú, hanem műlovar, sőt műrovar, művé válik, és még nő is, néha. Nő és nő, azaz növekszik, behálóz, magával ragad, köröz körülöttünk és velünk, belénk csíp, felszisszenünk, talán kis vért is szív, az jót tesz nekünk, szabályozza felkorbácsolt vérnyomásunkat.

Ennyi legyet nem lehet egy csapásra lecsapni, kapkodhatjuk a fejünket. Lapozunk, lapulunk, és közben légy-otton vagyunk, ehhez nekünk is legyekké kell válnunk, nyelvet zümmögnünk, már viszket a lapockánk, jujj, hány szárnyunk nő vajon? Nem monoton zümmögést hallunk, hanem zenét, itt semmi se mono, talán inkább monomán, néha keményen szól, csavar, nem dadog, de halljuk, hogy da-da-da-da. Sófelvásárlás, kikiáltás, sőt vegyenek, ki kiált? Csak nem sóhivatalban vagyunk, dada, az élet sója és sava-borsa.

Vass Tibor *A Nagy Bibin és a műlovarnó* című új kötete tele van sóval, helyesebben szóval. Szóval tartja az olvasót, fogyjon el a szava, fogyjon el a lélegzete, kivált akkor, ha egyhuzamban, egy huzatban olvassa végig a könyvet. A dada dadázik, sőt olyan hévvel tárja elének az agytekevényeiben szunnyadó szavakat, mondatokat, hogy a műlovarnó lova is meg-meginog. A kötet tele van Vass Tibor elektrográfiáival, színes vonalakkal, körökkel, ez utóbbiak a geometria világába is viszik az olvasót. A színes elektrográfiák halvány tükörképei, részletei áttűnnek, átmosódnak a szöveges oldalra, nem tudni, hogy a szöveg volt-e előbb vagy a kép. Palimpszeszt?

A műlovarnó olyan, mint egy kígyó, vedlik is, átvedlik. *„Nem tudni örülésszerűen, / a kék silt lesz-e rajta vagy a sárga, / vagy fölveszi a nemzet színeit váltva, (...) ez a nőszerűség is megérteti magát mindenkivel.”* Nagy Bibin folyton a svédeket emlegeti, svédyszerűen, olyan svédacélosan, és főleg vassosan, kéken, hajlékonyan. Beugrik elméjébe a *Migrans* szó is, a közel és távol összefut az ember szájában, ha szemével elkacsingat valahova, és királyi többesben állapítja meg: *legetőbb az átvedlőnősegg mutatódik felénk*. Tiszta sor, rutin ez, mi más lenne, napi rutin, vigyázatok *rutinfejű lányok*. Felemlegetődik emilibront, sarlottbront, mindkettő csúnya, és lehet, emiatt a Partizán órs két része szakad. Az írói rutin is sorra kerül, de nem fürdik be, ahogy a műlovarnónek sem akarózik fürdeni.

Épül a sátor, kell a tér a műlovarnónek. És Nagy Bibin gondolatai messze visznek: *„már vasárnap elkezdd az ország csúszni lefelé a lejtőn”*. Hány fokos az a lejtő? Nulla fokos? Egy foka sincs, sőt egy foga sincs, akkor már nem is lejtő, inkább a vízszintesnek valamelyik elkóborolt változata. Ha nincs lejtő, akkor *„nem lesz cirkusz, szóló, nem lesz kenyér, lágý”*. Meg is zavarodik a víz, a nyelv is: *akedd, szeble aszer*. Kell ez a kisiklás, kisiklatni jó, mint ha Biatorbágyon lennénk, és Matuska Szilveszter robbantana. Eláll a szó, a lélegzet: *szünsósziün*. Ez már *Késcirkusz*, Nagy Bibin fokozza és fokozza, *csórló, csúrló*. *„Semmiért egészen, mondja a daruló. (...) Ember, kezdj, és kezdve kezdjél”*, mert ha késel, mások *„elosztják egymás közt a sajrét”*. Az eróművész a műlovarnó lesz. Így vedlik át, hogy át sem vedlik, megmutatkozik az erő a műlovarnóban. Magában a műben is van némi mű, olyan konceptes, barátilag, *veszélyforrás lesz a győzelem*.

Bibin gráfiázni indul, ezt szokta meg, megszokta, hogy elektricizál. Rázós. Se vége, se hossza az útnak, akár a verssoroknak, kanyarodnak erre, kanyarodnak arra. Időnként felbukkan egy-egy fekvőrendőrként, hogy ácsi, lassabban, nem kell úgy rohanni. „*A fehér egyensúlya úgy áll be, / mint mérlegen a valóság.*” Egyszerre fehér, egyszerre valóság. „*Átrendezi a szívérvány színeit.*” Ezt még Sztálin és hú tanítványa, Rákosi se merte. Nagy Bibin egy korszakot idéz fel, amikor éjszaka volt délibáb, a dél meg libább. „*Olyan bátor, hogy... egy liftben rendezi be a jégeget.*”

Bibinnek semmi sem elég, és annak az ellenkezője sem, monogámnak sem mondható, mindnyájunkat akar, az érthetetlen szavakhoz is értőket keres, ránk szól, légy értő! De légy mégsem lehetsz. Olvasol, figyelsz minden betűre, mert néha egyetlen betűn múlik az értés, a levés, illetve a *légyés*.

KÖLÜS LAJOS

Az égisz érő daru és az emberi szükséglet

Nagy Bibin folytatja utazását, néha nem tudom eldönteni, hová is halad, előre vagy hátra, vagy sehova. Helyben marad, helyben hagyja magát. A manézs irányába veszi útját, bent is van, kint is van. Amit lát, az csupa cirkusz, amit nem lát, az is, mert nem látja. Nem keresi nyelvét, már megtalálta, de nyelvöltögetése hol nagyon összeszedett, hol meg szétesik. Nem úgy kell érteni ezt a szétesést, hogy megszűnik a nyelv, megszűnik a gondolkodás. Nagy Bibin jelenléte teszi súlyossá mások jelenlétét, nem is próbálja Nagy Bibin álcázni magát, szövetségést keres és talál, ilyenkor az értelem háttérbe vonul, nem létezőnek nyilvánítja magát, a nyelv előtti állapotot idézi meg, a fogalmi gondolkodás kezdetét, a kántálást, a vajákos asszonyok énekét, a sámán, a halottlító rögtönzéseit.

A műlovarnó festményeken is megjelenik, elkeskenyedek, szélesedik, színe harsány és foltos, bármikor elfolyhat, el is folyik,

fantasztikus utazás. Kép és szöveg hipertextté válik. A vizuális jelek nyelvet öltenek. Miközben nyíródik a nyelv, elemeire esik szét; Nagy Bibin olyan játékos, aki számára nincs lehetetlen, ki-játssza végső aduját is. Önmagát meg a műlovarnót. Az utóbbit feláldozza, útjára engedi, de folyton visszaráncigálja, még akkor is, amikor már végleg elengedte a kezét. Akkor döbben rá Nagy Bibin, sikere a műlovarnótól függ. Önmorzsolás és önfelszámolás is Nagy Bibin műlovarnó iránti szerelme, vonzódása. A lélek-szárítón füstöl a lelke és nyelve. Ez már talán a halhatatlanság kezdete.

Vass Tibor az ismert költők ismert sorait elrontja, ronggyá csavarja, kicsavarja belőle az utolsó cseppet. Ott áll Nagy Bibin szomjasan, a szó-sivatagban, szóhoz sem jut, hogy került oda. Kietlenség és határozatlanság. A *Nagy Bibin* hullámmű, maradandó részletekkel, maradandó felfogással és következetességgel. Felajzottan feszes, célra tartott, igaz, a király lesben áll, kiles, átles, beles. Beles saját gyomrába, fejébe, és közvetíti, mit lát, és mit érez. Ez egyfajta belső utazás, lekopogja, szótagolva, szótaghiányosan. Itt nincs béke, ez a szó csak vágyképként van jelen Nagy Bibinkében és társaiban. „*A Bibinke és az ébbtest, ébblelek zanzája hernádkakja nyelven / Hafér menne kazutká, csa / holne tyák nem. Tekrej / rejtlej másrarí, légta, jégtá: / épeik. Szíról szan tukraj / tőkfelej. Emei vükből, / s ól a hás. Cip kelpedig ébb / hetné za ingeratákat, ébb / lejsve szinddel za párban*” (<http://www.irodalmijelen.hu/2015-mar-9-0942/bibinke-az-ebbttest-ebblelek-vass-tibor-verse>).

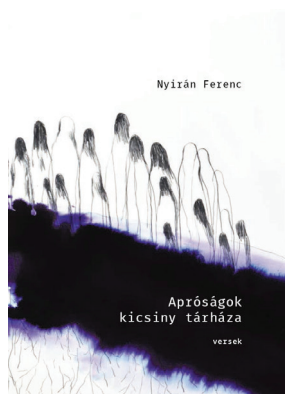
Önalkonyíró, önkanyarító, aszfaltot, mint önmagát felfestő, a búza láttán kenyérszaporító, a halas kofák réme, mert amit elad ma, újra eladja holnap. Elődje Kőműves Kelemen és magas Déva vára. Leomlik egyik nap, felépül másik nap. A perspektíva szűkül, még a daru kabinjában is, nem látni mást, csak „*szaros fenekű varjakat*”. Ilyenkor kell a *lényvisszaverő mellény*. Akár a mesében, Lényvissza és Verővisz a játékos, kinyomott szemmel is az életbe vetett hitük töretlen. Erősek, hiszen: „*Van úgy, hogy átrak egy hegyet*”. Nagy Bibint néha zavarja a nagy szabadság, mivel látja, tapasztalja, hogy „*minden úgy van a képein, ahogyan akarja*”. Ez a felismerés nem hőköl vissza a műben, szalad, tör, zúz. Zúz a mája, és valami „*visszafelé sült el*”. Nagy Bibin még legalább félszáz évet ad magának, „*remélni tudni kell (...). A hul-*

lám jóban, rosszban teljesít.” Nagy Bibin is teljesít, a hullámtér-mészetről nem megfélekezve. Interferencia, amikor két hullám egybeesik, megszűnnek létezni. Vass Tibor is olykor megszünteti magát, hiába kettőzi, háromszorozza önmagát. Sorsfestés ez, Szabórezgő Lőrinc hithű fordításában.

Vass Tibornál eltűnnek a szavak, *„eltűnésük feltűnést sem kelt*”. Nagy Bibin újra és újra visszatér, el sem köszön, ahogy mondja: *„hiszen útjaik sosem válnak el*”. Még akkor sem, amikor Nagy Bibin már bibliofil, bőrkötéses, többkötetes, egész polcot megtöltő versfolyam lesz, és megvalósítja azt, amit az orosz tudósoknak nem sikerült, Brezsnyevnek sem, a szibériai folyók visszafordítását Közép-Ázsia felé. Nagy Bibin rabja helyzetének, lovasszobor lesz, a szobor szórendje helytelen, önmaga talapzatát keresi. Hű, *„ezek állati jó sorok. A történelem igényli önmagát.*” Nagy Bibin válik történelemmé, saját magát kóstolja, kóstolgatja, a tápláléklánc elején és a végén.

Hová is tegyük az új-régi Nagy Bibint? Lócára, lóca vagy nyereg alá. Idea-lejtmenetek, masírozások, töprengések, hogy a nyelvnek is vannak korlátai, hiába feszül fel a szívárvány, a hóhér hibájából nincs, aki átvigye a szerelmet a túlsó partra. Sőt, nincs is túlsó part, Nagy Bibin mindig az innenső parton áll, a műlovarnő meg a másikon, és Nagy Bibin azt állítja: *„A végén sose tudni, romlatlannak ki marad*”. Vass Tibor romlatlan őszinteséggel bolyong saját erdejében. Mintha ő is vallaná Nemes Nagy Ágnessel (*Ekhnáton az égben*): *„egy másik erdő jár a fák közt*”. Másodszor.

Vass Tibor: A Nagy Bibin és a műlovarnő (Spanyolnátha Könyvek, 2016)

NYIRÁN FERENC *Apróságok kicsiny tárháza* című kötetéről
BRANCZEIZ ANNA kritikája.

Súlyos apróságok

Nyirán Ferenc *Apróságok kicsiny tárháza* című kötetében nem apróságokról ír: súlyos érzelmekről, megrázó élményekről, halálról, veszteségről, öngyilkosságról. A versek formájukban, nyelvhasználatukban igazodnak ezekhez a témákhoz, érzésekhez: a soráthajlások gördülékennyé teszik az olvasást, így az egyes darabok érzésvilága még inkább magával ránt. Az erős művek közé azonban gyengébbek is kerültek, amelyek rontják az összbenyomást.

A verseket olvasva körvonalazódik – még ha bizonytalanul is – a köteten végigvonuló narratíva: a központban a magányos én áll, aki sok mindent és sok mindenkit elveszített, akinek nincs szerencséje a szerelemben („*s ha lány női kezét akarsz / érezni a tarkódon bármily / nevetséges is de / fodrászhoz mész*” – *kettőből egy*, 29.), akinek mintha véget ért volna az élete. A szövegek nagy részét uralja a rezignált, melankolikus hangnem, a halál élménye, a feldolgozhatatlanság, a helyrehozhatatlanság. Az én végül önmaga elvesztésével is szembesül („*ha levetnéd / magad oda a mélybe és / a színpadon lelnéd halálodat*” – *mi lenne...*, 18., „*de vége lesz e téli reggelen / csak nézzed ahogy rámtéríti némán / fekete föliáját istenem*” – *búcsú*, 70.).

Nyirán versei az erőteljes személyesség ellenére sem önfeltárók, nem jutnak el a személyiség mélyrétegeihez, megmaradnak a felszínen – bármilyen paradox módon hangzik is –, távolságot tartanak az éntől. Miközben nagyon is személyes, ráadásul traumatikus élményeket, érzéseket mutat meg a kö-

tet, csak ritkán fordul elő benne az egyes szám első személy, s akkor is a másik arca, emléke kerül a centrumba, nem elsősorban az én. A *Nyár, nosztalgia* például olyan, mintha egy zeneszám címe mutatná meg egyben a szubjektum lelkiállapotát is: „*aztán feldübörög A tizenkilencedik idegösszeroppanás, s a megpendített napsugár hátára kapja*”. Gyakoribb ugyanakkor, hogy az én magáról harmadik személyben ír, önmagát vagy a másikat szólítja meg. Másrészt viszont éppen ez a felszínen maradás, a távolságtartás az, amely feszültséget teremt: az én nem tud, nem képes eljutni sem önmagáig, sem a feldolgozásig („*Nem akar jönni a reggel, csak álmos / lebegés rettent, hol nincsen vigasz.*”, *Rapid Eye Movement*, 26.). Az utolsó versekben így mégiscsak halvány vágy marad az önmegismerés („*Két kézzel tépni le rólad az inged / S védtelen állni mint e vers is*” – *Ma megint*, 69.).

A megszólalás pozíciója, a nyelvi regiszterek, a vershelyzet zavarba ejtően sokat változnak: olykor azt sem lehet eldönteni, ugyanaz beszél-e, aki az előzőleg olvasott versben. Hol egy kamasz, hol egy fiatal férfi, hol egy élete végén járó, onnan visszatekintő öregember, máskor a közösségben történetekre érzékeny én (*Kis verses társadalomelmélet*, 14.) vagy egy filozofikus költő (*Vasárnap, hétfő*, 15.), esetleg egy csalódott szerelmes (*Georgia*, 16.) vallomásait olvashatjuk.

Nyirán verseinek érzés- és gondolatvilága részben a József Attila-i hagyományt, a vallomásosságot, a pszichologizáló hangnemet idézi, némely sorok Pilinszky borongós, melankolikus, filozofikusabb verseit juttathatják eszünkbe, a szabados, laza stílus pedig Petri György líráját („*nem érezni az időt hanem / benne élni akár az állatok*” – *Vasárnap, hétfő*, 15.; „*elmegy a temetőbe, / fejfákat, sírköveket bámul, leül / egy padra és saját, évekkel pazarló, / nagyképű életére gondol*” – *In memoriam K.*, 11.; „*én ithagyok, megyek. Búzós akolmeleg / kényelme nem kell. Azért ne aggódjatok: / ámulva néznek majd rám a hóemberek*” – *Ámulva néznek majd*, 14.) A *most mondd meg nekem...* című versben Nyirán Petrit szólítja meg mestereként is, a versekben azonban ez a félig József Attila-i vagy Pilinszky-féle vallomásos, melankolikus, félig Petri-féle hang nem következetes, egyes versek stílusukban, formájukban szembetűnően eltérnek a többitől.

Miközben mindegyik darabot erőteljes szóhasználat jellemzi, az obszcénebb részek mégis kilógnak a sorból: „*éjszaka megcsalattatásom évada / s kúrni kezdtem mind dühösebben*”, „*egy akárki suttogtam / akit még csak / meg sem basztam*”, „*a vécében egy kiscsaj épp szopik*”. Ebben az esetben ezek inkább a kötet hangulatának ellenében hatnak, semmint erősítenék, gyengébb daraboknak tűnnek, mint a többi vers. A *basszus!* és a *Ma megint* címűeket olvasva pedig nem egészen érthető az agrammatikus szerkesztés az előző versek stílusa és érzésvilága után, amely így szintén inkább tompítja ennek a két versnek a gondolatiságát.

Nyirán kötetének alkotásai egytől egyig súlyos érzéseket visznek színre, az egyes szövegek azonban önmagukban vagy egy másfajta egységben erősebbek lennének. A nem mindig érthető és követhető, nem mindig következetes nyelvi, stílusbeli, formai, tematikai keveredés az, amely végül a könyv egészéről alkotott képet is csorbítja. Még akkor is, ha mindez hozzátartozhat a kirajzolódó, bizonytalan lírai én alakjához.

Nyirán Ferenc: Apróságok kicsiny tárháza. Műút-könyvek 024. Miskolc, Szépmesterségek Alapítvány, Miskolc, 2016.

VÉCSEI RITA ANDREA bírónóból lett költő. A jogi szaknyelv az *Egy reggel futni kezdek* című első kötetében is megjelenik. A néhol naplószerűvé váló versek egyéb titkokat is feltárnak az olvasó előtt. **KADLÓT NIKOLETT** mutatja be a könyvet.

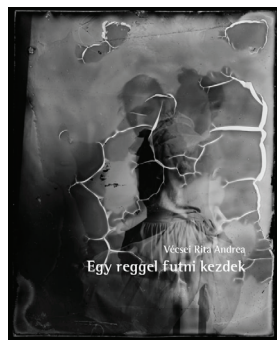
Milyen a „legnőbb nő”?

Vécsei Rita Andrea verseskötetéből kiderül a válasz a címben megfogalmazott kérdésre. A jelzöt is tőle kölcsönzöm, *Egy reggel futni kezdek* című könyvében áll az egyik szöveg elején: „A legnőbb nő te vagy”. Tetszik ez a teremtetett jelző, talán az egész címeként is megállta volna a helyét, hiszen ez egy lírai, a női lélek titkos rekeszeit feltáró napló.

Vécsei első kötete a Műút-könyvek sorozatban jelent meg **kabai lóránt** szerkesztésében. Erőtéljes személyesség jellemzi verseit, a naplóknál megszokott burok érezhető körülöttük: kissé zártak, sokszor kell elolvasni őket ahhoz, hogy közelebb kerüljünk hozzájuk. Néha úgy érezhetjük, elsősorban a szerzőnek szólnak.

A kötetben szereplő 51 vers három részre tagolódik. Az *Egy reggel futni kezdek* ciklus lendületesebb írásokat fog össze, rímes-rímtelen művek váltják egymást – a sorvégek néhol csengetnek össze, véletlenszerűen. Ebben a részben az élet realista, borús oldala kap főszerepet, olykor könyörtelennek mutatkozik, a beszédmód a látottakat egyszerűen dokumentálja. A szerző aprólékosan rögzít, hogy az emlékdarab vizualitása eleven legyen. A súlyos szavak, az elsőre össze nem függő, látszólag önkényesen egymás mellé rakott sorok az olvasóban zavart keltenek, a fészkelődésre készítő képek nem hagyják nyugodni.

A ciklus másik felében felsorakozó versek a természethez kapcsolódnak, a futás is többször megjelenik. A címadó alkotás egyébként a kötet egyik legerősebb darabja, ars poeticaként is felfogható:

Sütni fog a nap, tudom, és szél lesz.
Tiszták vagyunk már, megszenteltek,
mert elhiszünk mindent, amit magunknak találtunk ki,
hogy könnyebb legyen.
Szégyenlősségből húzunk kerítést
a szégyenünk köré, hátha nem látnak be,
de belátnak.
Nem fordítunk hátat annak, aki ránk néz.
Először az ujjongás van, hogy ráakadtál,
kiértékelése a véletleneknek,
szükségszerű volt, elkerülhetetlen stb.
Nem értünk semmit.
Később, szemtől szembe még annyit se.
Szét kéne tépni, megszüntetni ezt az értetlenséget.
Észrevétlenül szűnik meg egy folyóparton.
Árad éppen.
A teraszból, ahol állunk, tutaj lesz,
aztán ismét terasz, amikor megkérlek,
köss egy fehér szalagra, mint a kulcsodat,
hogy ne veszíts el.
Sütni fog a nap, és lehet, hogy szél lesz,
amikor összehúzod a madzagot a zsákon.
Onnantól sötét van,
a fényt az arcodon viszed,
növények illatát a hajadban.
Durva gyapjút veszek magamra
mások érintése ellen,
és futni kezdek, hogy megtaláljalak
Crna Gora körül,
a hegyekben.

A ciklusokra bontás ellenére némely versek önkéntelenül is összecsengenek, sőt akad két változatban, két eltérő füzerben is szereplő (Üvegkakas), pontosabban az egyik a másikba építve. Szerkesztési szempontból talán szerencsésebb lett volna ezeket ellenkező sorrendben szerepeltetni, akkor a kocsmaasztalon csőrén álló üvegkakas összetéveszthetetlen motívuma sokkal jobban kidomborodna, s erőteljesebben érvényesülne a két vers kapcsolata is:

*Írok róla egy verset,
felteszem benne egy szürke kompra,
zsebében az üvegkakassal.
Gyorsan süllyed, sokkal gyorsabban,
mint elképzelek süllyedni hajókat.
Végül nem a szokásos történik.
(Üvegkakas)*

Vécsei kötete nem egy strandolás, vízparton olvasható mű. A szövegek sűrűsége, a merész, egymást követő asszociációk alig adnak időt a befogadónak az olvasottak megemésztésére. A sorokban erő van, szókimondási vágy, ezért csak néha gyengülnek el. Főleg a kötet középső részében, a *Párási vers* ciklusban olvashatunk a testiségről szóló, nyers, az intimitást legtöbbször nélkülöző, ösztönszerűséget imitáló írásokat.

Ritka az olyan verseskötet, amelyik igényli a szótárazást, ez viszont épp ilyen. Az értelmezést ugyanis tovább nehezíti, hogy a szerző által jól ismert jogi szakzsargon beszüremkedik a versekbe – Vécsei Rita Andrea korábban bírónőként dolgozott. Ha valaki nem mozog otthonosan a római jogban, egy idő után kényelmetlenül érezheti magát az ismeretlen szavak láttán vagy egy-egy szöveg értelmezésénél. Jó példa erre a *mel ramos quidproquo* című vers, amely merész párhuzamra épül ugyan, de az ötletességből sokat elvehet az ismeretek hiánya. Ha valaki nincs tisztában Mel Ramos amerikai képzőművész tevékenységével vagy az *elcserélés* latin jogi megfelelőjével, aligha élvezi ezt a rögtönzött, igencsak szenvedélyes tárlatvezetést a pop art egyik ismert alkotójának szexis műveiről.

A kötet gyenge pontja a végére marad – a *Ház* címet viselő ciklus rejti óvó csigaházként az otthonról, családról szóló verseket. A „csigaház” különböző női szerepeket sorakoztat fel: többek között anya (*Bevágások*), gyermek (*Stációk*, *Vissza-vissza*, *Mucur*), unoka (*Nyaralok*, *A konyhaablakból*, *Órások*) váltják egymást.

*Van
egy rózsaszín plédem,
az egyetem idején vettem,
Tolbuchin sugárúti Domus,*

így hívták akkoriban.
Szőnyegek, párnák, plédet kerestem,
mert az albérletben szűrt,
amivel a díványt letakarták, és poros is volt,
én meg hogy jövök ahhoz, hogy kimossam.
Egy eladó segített, először azt hittem,
a fésűfogakon is szőnyegek,
de plédek voltak, túl virágosak.
Lapozgattam, egy rózsaszínt találtam,
vastag, a szegélye nejlon,
halvány téglalapok, laza szövés, megvettem.
Melegséget vártam tőle, úgy van, melegít.
Viszem magammal, lakás, másik lakás, és másik,
nem ritkul, nem foszlik, változatlan.
Meglebbentem, öblítő illatú,
a paplanomra terítem, rá a paplan tetejére,
mert fázom, nyitva az ablak, és közben tél lett,
hozzáér a nyakamhoz, hason alszom,
hátsó, a szegélye,
csigaházam.

(Ház)

Érdemes szót ejteni a borítóról is, amely Dobos Tamás 42. hét című fotójának felhasználásával készült, s rímel a fentebb már említett naplómotívumra. Bizonyára nem véletlen, hogy röntgenfelvételt is emlékeztet. Ez pontosan fedi a tartalmat, vizualításában erősíti azt. Ugyanolyan tényszerű, nem kertelő, kemény, nyers, mint a szövegek. Megmondja-megmutatja, milyen a legnőbb nő. Olyan élesen, ahogyan csak egy mindent látó röntgenfelvétel képes.

„1990 novemberében születtem Székesfehérvárott. Jelenleg az ELTE BTK irodalom- és kultúratudomány mester szakos hallgatójaként modern és kortárs magyar irodalommal, főképp Radnóti Miklós és Lator László költészetével foglalkozom. Kamaszként rengeteg verset írtam, aztán egyetemistaként inkább csak mások verseivel foglalkoztam. Tanulmányaim és kritikáim több helyen is megjelentek. Költői énem az ÚjNautiluson tűnt fel először, két versem az Esőnél áll megjelenés előtt.”

BRANCZEIZ ANNA versei

DEBÜT

Aki angyalnak hív

Nem láthatod – néha az angyalok leveszik
a szárnyaik. A kuckójukban könnyezve,
piszkosfehérben ülnek hallgató –
fojtó csendjük megnyugtat
téged – miattad ádáz küzdelmet vívnak
a bennük is bujkáló ördögökkel – kacajjal
leplezik sérüléseik – láthatatlanok előtted,
de előttük minden látható,
sérülésed nyílt titok.

Angyalok szerelme

*Utódom nem lesz, mert nem akarom, csak
ketten leszünk, a világ terheit szerinte ketten
alig bírjuk. Az angyaloknak úgysem lehet
gyerekük. Keresztülvágni a világon,
minden korszakon, megváltani
mindenkit, emlékezni és írni – hontalan lelkek
nem lehetnek magukért. Ez az összefonódás sem
tarthat soká –
Már egy másik világban lenne dolgunk.*

Felnőttünk

Nem tudnék segíteni, ha most nem
álmodnánk – magyarázod, közben
leemelsz a kötélről. Nem vagyok könnyű
eset – bennem laknak a félelmeid:
magadra maradsz, ha nem cipeled
mindenki bánatát.
Tartasz a megtorlástól,
dühös leszek – mint gyerekre a hiányzó
lecke miatt, pedig szeretlek – néha elég
nagy vagy, hogy végtelenül türelmes
legyél velünk.

Álomból, nyugtatóval

Nyugtalanító képzetek a kezdet és a vég,
a fejemben rácsok – az ablakon át ködös,
kábult ébredés, álomból, nyugtatóval guruló –
vaságyon szédülés a földgolyó forgásával;
szívem dobogását visszafojtva hallgatom,
a madarak szívverését:
engedem, hogy a vállamra szállva
belém vájják karmaik – ez a fájdalom
nem fáj – ők szabadon repülnek,
apró fejük törékeny gondolataiban
nem rakhat örökös fészket a halál.

Az ős valami

Koncentrikus körök elmosódott
tükörképét láttam benne,
félve nyúltam a hiány után,
a szavak elmozdultak a helyükről
és lett belőlük egy hárompontos képzavar.

Jó lenne újra kezdeni

„hogy tiszta legyen majd az ünnepekre”

Jó lenne jegyet váltani és elmenekülni
önmagamtól is, mert én vagyok
magamnak a legnagyobb ellensége.

Kibérelnék egy szobát, kilátással
az egész világra, és felkapaszkodnék
az expresszvonatra, hogy ne fájjon.

Indulás előtt átnézném az összes
emlékemet, és törölném mindegyiket –
nem akarom a jövőre hagyni.

Fejben még ellenőrizném, hogy
rendben marad-e, ami fontos, csak
már a javítgatás nem érdekel.

Solymár András 1992-ben született Szovátán. Jelenleg Kolozsvárott tanul a BBTE klinikai pszichológia és pszichoterápia szakán. Írásai a Helikon folyóiratban jelentek meg.

SOLYMÁR ANDRÁS rövidprózái

Merülés

DEBÜT

Testem minden tagja lázban égett, mintha kéjnők öle tartaná fogva. Fejem sajgott a másnaposságtól, bár előző nap nem ittam sokat. Ágyékom forró volt, de tudtam, ha most ölelkezésre kerülne sor, kurta és öncélú játék lenne csak a gyönyör.

Csak feküdtem az ágyon a mennyezetet bámulva. Az esti kocsmázás zsibongó hangzavarától nem tudtam elszakadni, hallójárataimba monofónikus harangjáték költözött, úgy tűnt, örökre ottmarad. Combom izmai gyors, apró rángatózásokba kezdtek. Ahogy lenéztem az ágyról, úgy tetszett, mintha egy nyugtalan tengeren tántorgó hajó fedélzetén állnék, és egy alacsony, soványka leány kapaszkodna nadrágom szárába. Ő rángathatta izomkötegeim.

Álomszerű derengésben kereste tudatom a kapcsolót. De a fény nem gyulladt fel. Gondoltam, megkérdézem az apró lénytől, mit

keres itt, hiszen veszélyes egy háborgó vízen hánykolódó hajón ácsorogni. De mielőtt megtehettem volna, a leány hatalmasra nyitotta tűhegyes, görbe fogakkal teli száját, s belém mart.

A hajó elsüllyedt. Pezsgő víz tekert szőnyegébe. Nem tudtam mozogni az erős örvénytől. Az óceán fura hangok forrása felé sodort. Egy hosszúszárnýú és egy kék bálna úszott komótosan, lomhán felém, mozgásuk ívét kísérte az emberi fül számára szokatlan hangkavalkád. Testem egyetlen papírvékony membránként fogta fel a rezgést, kocsonyás anyagként táncoltam a két vízi zenész muzsikájára. Amikor elég közel értek hozzám, kitárták hatalmas szájuk, egymást játékosan lökdösve versenyeztek a falatért. Értem.

A hosszúszárnýú nyert. Szilái drótkefeként dörzsölték testem, ahogy fel-le mozgottam a monstrum szájában. Keskeny gégéje nem volt alkalmas emberi test befogadására, mégis a nyomás beszippantotta és összeroppantotta lábam. Öklendezni kezdett, nyelvével az ezüst éterbe hajított. A kék bálna kihasználta az alkalmat, bekapott, majd szopogatni kezdett, mint kisgyerek a savanyúcukrot. Végül ő is kiköpött. Miután meggyőződtek róla, hogy ételnek túl rágós, ínycségnek pedig túl közönséges vagyok, kecsesen továbbbúsztak. Hatalmas farokúszóik örvényében tekeregve azon töprengtem, vajon melyikük a kislány.

Egyre gyorsabban süllyedtem lefele, apránként búcsúzva el a fénytől és üdvözölve a mélytengeri nyomást. Fekete lyukként roppantam magamba, vártam a szörnylények közeledtét, olyanokét, amelyeket eddig csak a természetfilmekben láttam. Furamód nem keresett fel sem lámpást lógató ördöghal, sem koboldcápa, de még mélytengeri agyaras hallal sem találkoztam.

Csak csend és nyugalom körülöttem. Durva satuként préselt össze, húzott magával egy láthatatlan kar. Egyre mélyebbre és mélyebbre kerültem. Majd egyszercsak ólmozott műanyagpalackként, hangtalanul koppantam az iszapágyon. Homokot köhögtem fel. A száraz levegő megpörkölte tüdőmet, ujjaim a perzselő aranyzín homokba mélyedtek, és a körömöm alól a forróságtól kiégett a kosz. Felordítottam a fájdalomtól. Az égből árbócos csattant le mellém, helikopterraj dübörgése ingatta meg alattam a homokos, forró partot.

Riadtan tértem magamhoz a félálomból, összefolyt a jelen a kávéval, a sör a disznóvágással, a valóság a mámoros hallucinációval, a másnapos kéjelgés utáni sóvárással.

A délutáni égen néhány percig úgy rémlett, felhőgondolák eveznek, az alkonyat egy felhőkarcoló méretű pióca fogazott szája, s pillanatok kérdése, beszippantja-e a földet.

Dicsőség

Az ifjú garabonciás apró termetű, akaratos lény volt, de se sárkánnyal, se tudós könyvvel nem bírt, amelyből jégverést olvashatott volna ki. Hosszú évekig várta türelmesen, hogy egy szép napon szilaj szárnyasgyík hátán röpködjön át az égbolton, és veretes, bőrkötésű kódexből szórja a földiekre a bűbájt. Idősebb társai komor, nyúlt arccal mindig leintették: „Ne várd, úgyis eljő.” „Visszasírod még ezeket a nyugodt időket.” „Ha egyszer elkezded, vége az életednek.” De az ifjú garabonciás jól tudta, a háborút sosem az öregek vívják, ők legszívesebben csak a földet lőnék, és szűrő nélküli Pannóniával kínálnák egymást. Csak a fiatalokat lehet merész lázálmokkal szédíteni, majd fegyvert adni kezükbe és elégedetten szemlélni az eredményt.

Egy sötét éjszakán, amikor a garabonciások hadba indultak, a lángoló szívű ifjú elszökött otthonról, és távoli földön keresett dicsőséget. Legendák nyomán indult a fejedelmi háta és égi fegyver után, melyről a háborút megjárt, aztán roncsként hazatért öregek meséltek, hogy eltereljék figyelmüket sajgó sebeikről és fájdalmas bűntudatukról.

Hét rend farkasbőr bocskort nyúlt el az úton, míg elért az Üveghegyekig, amelyhez a Teremtés összes szolgálja elzarándokol, ha életének értelmet kíván adni. Ezeknek a tiszta hegyeknek a gyomrában, ahol nem tesznek különbséget az Öregisten gyermekei között, útmutatást kapott ő is. Kifele jövet találkozott a Napbaöltözött Király kisebbik fiával. A tisztességes adjonistent

tisztességes fogadjisten követette, majd mindketten dolguk után néztek.

Néki nem kellett megmásznia az égig érő fát vagy elásott kincsek után kutatnia lápos útvesztőkben. Mindössze haza kellett térnie.

Apja hátas sárkányán, anyja mándruchbőr tudós könyvével felszerelve indult útnak. Felszállt a felhők magasába, hegyek csúcsait súrolta saruja, az ősi ereklyéből rettenetes rontást bocsátott alá. A szaruberakásos gyapjúkönyvjelző felvágta ereit, a lapokra csöppenő vér betűket formált. Nevek tucatjai, majd százai rajzolódtak ki, amazok nevei, kik életüket vesztették a bombázásban. Szorgosan gyűjtötte a harci skalpokat, mígnem egy országra való név gyűlt össze a vastag könyvben. Ahogy a számok emelkedtek, egyre jobban bízott magában. Biztos volt benne, hogy egy szent király jön az életéért, legendás hőssé avatva őt. De hiába várta, csak nem jött. Korok peregetek, birodalmak születtek és buktak el, de senki nem szegült vele szembe. Amíg a Teremtés egyik felét elpusztította, a másik újjáépült, és kezdhet-e előlről. Mígnem egy napon találkozott Markolábbal, ki fejet hajtott neki, és elsomfordált az útjából.

Ekkor már nem csorgott vér ereiben, csak a búbánat és a keserűség. Régi nevekből kioldott tintával szórta új átkait, melyek ezrek könnyeiből táplálkozva erősebbek voltak az istenek haragjánál. Lába sem volt már, derékig belefolyt a sárkányába, ki már úgy megmerevedett, mint egy cserépedény. Olyan rég elvesztette a reményt, hogy tán már arra sem emlékezett, hogy volt neki. A józanság illanó, hirtelen tisztaságában megrántotta a kantárszárat, és a föld fele kormányozta a sárkányt. Emez boldogan tett eleget az utasításnak, hisz ha szabad akarata nem is volt, lelke igen. A Hargitán zúzták halálra magukat, olyan apró cafatokra, hogy testük szilánkjai még napok multán is hó formájában záporoztak alá a mit sem sejtő, ősi jeleket elfeledett népre.

Azon a télen nem volt vihar s még vagy tíz esztendeig sem azon a tájon.

„1996. december 20-án születtem, a Corvinus Egyetem kommunikáció- és médiatudomány szakán tanulok, Budapesten élek, néhány korábbi versem a Félonline-on jelent meg, máshol még nem publikáltam.”

KEMÉNY GABRIELLA versei

DEBÜT

Én és a szörnyeim

Félek tőled.
Tátongó szívburkodban elveszve
próbállak megfejtetni.
Attól rettegek,
hogy így, minden pillanatodért rajongva
nem kellek majd eléggé.
Tucatnyi szörnyem közül vagy az egyik,
és én szeretem a szörnyetegeimet.
Arra vágyom, hogy olyan legyek,

mint az a lány, aki utánam érkezett
ma a kocsmába.
Kiállt a jégesőben egy köztéri padra,
és táncolt és nevetett,
míg én az eresz alatt
esőlétől túlcsondult hamutartóba
temettem szorongva, vacogva
a szétrágott végű, csonka csikkeket;
az örületig akarva továbbra is csak téged,
széttépett, zilált mindenemmel.

Helyzetjelentés

Egy hónapja már, hogy nem te vagy
a legelemibb hajtóerő.
Persze a koránkelés nem megy,
de szerencsére a munkások
a kordonok mögött még mindig
felriasztanak reggelente;
úgy kalapálnak és ketyegnek,
mint egy felgyorsult, rossz óra.
Nélküled is elfogyott a nyár;
mindegyik kísérletem arra,
hogy magamban megtartsam,
ami talán még menthető, kudarcba fulladt,

helyette maradtak a sebesen tovaillanó napok.
Ma már nem te vagy a legelemibb hajtóerő.

Dal

Tegnap még meleg füstöt fújtunk a télben,
és chansonok szóltak a Vörösmarty téren.
Faltuk a hópelyheket, jóllaktunk
az ábrándjainkkal.

Egyikük ott bujkált egy körúti szobor alatt,
megijedt, mert azelőtt sosem látott havat.
Fázott, de szerencsére arra járt valaki,
és betakargatta.
Magához szorította, nehogy kimúljon,
mint kora-esti fények az Andrássy-úton,
vagy mint ez a fehér, barátságos némaság,
ha beront a térre a tavasz.

Füredi emlék

„Itt maradok örökre és fának álcázom magam”

– sóhajtottam egy kékfrankosat.

*„Sok erre a szomorúfűz, de a kéreg nélküli ritka,
hamar lebuknál”* – mondta,

és fogta a kezem, amíg viaszasétáltunk
a szívkörház mögötti parktól a sétányra.

Tartott, pedig a fényeket is
elég lett volna követni.

A holdfény olykor eltakarta a vízibicikliket,
míg azoknak neonjai

tizenkét árnyalat per szekundummal
szelték ketté az éjszakát,

de most épp látszottak, és ez vezetett
sarkcsillag híján: a mi kikövezett,

füredi tejutunk a déli part felé.

Szóval ott volt velem ő, aki

négy estén át fojtogatta modorosan
szilvapálinkába a reggeli terveket.

Hajnalban rendszerint dalra fakadt,

és megszólalásig szép dalokkal temette az időt,
amiből egyébként sem volt sok.

Mindig csak magáról beszélt,

mindig csak szeretetből.

Kezdem azt gondolni, vannak, akiknek csupán
ennyi a feladatuk.

Hogy így is lehet élni,

önzőn és mégis hűen ébresztgetve
a balatoni füzeket.

Azóta is ott fekszem

az ölében, belélegezve a kikötő felől érkező,
pálinkaízű szelet,

és újra meg újra elalszom, mert
szeretem, amikor felébresztenek.

Házások

Ha nyolckor magukra zárták az ajtót,
És kilenckor abbahagyták a veszekedést,
Aztán tízig üvöltött a meccs a tévéből,
Miközben folyt a sörhab a kanapéra,
Akkor talán tizenegyre már eloltották
A karácsonyról maradt égősorokat,
Majd lefeküdtek, és éjfél után
Felváltva riadtak fel egymás horkolására,
Meg arra, ahogy a szomszéd kövér macskája
Kaparászik a gangra néző ablakon.

Címtelenek

1

Nem mindig tudom, hogy épp téged nézlek,
vagy azt, ahogyan tükröződöm benned.
Mondd, megtanulunk valaha jól időzíteni?
Estére én túl fáradt leszek ahhoz,
hogy rád gondoljak, reggelre te
vagy túl elcsigázott.
Neked elfogy a borod, nekem a cigim,
egymás szájába csúsztatjuk a szavakat,
sohasem az beszél, akinek kellene. Hidd el,
ha lehetne, átrendezném a napszakokat,
hátha akkor egy holdfényes délelőttön
úgy verődnének vissza egymás
szivárványhártyájában, hogy még pont
egy-egy slukk maradt mindkettőnknek hátra.

2

Csak vicceltél. Rossz vicc volt,
megöleltél, hogy vigasztalj.
Azt mondtad, legszívesebben zsebre
tennél, hogy mindig magadnál hordhass,
aztán együtt törülgettük a könnyeimet.
Ha tudtam volna beszélni, valami olyasmit
nyöszörögtem volna, fázva-vizesen,
hogy én meg újrateremteném belőled
a világot, hogy ha lefekszem a fűbe,
ha beleakad egy ág a hajamba,
vagy szembe fúj a szél, az mind te legyél,
a te kezéd és a te leheleted. Meg azt,
hogy ha már megengedted, aludnék egyet
a zsebedben; ott biztos melegebb van.

3

Örüljek annak, hogy Pesten éjjel vörös az ég,
vagy kezdjem el használni a „fényszennyezés”
szót, és álmodozzak inkább vízparti feketeségről?
Ha anyukám régen énekelt nekem lefekvés előtt,
most miért nem tudok zenére elaludni?
Ilyesmiken gondolkodom, amikor nem
vagy velem, kényelmetlen, tejútnyi,
kibogozhatatlan káoszokkal odabenn.
Hogy lehet, hogy neked mindig vannak
válaszaid? Tőled kivilágosodnak a partok,
és melletted el tudok aludni végre.
Még zenére is, ha kell. Nem is hallok semmit,
csak figyelem, ahogy belesüppedünk az
éjszakába, aminek te keverted ki a színeit.

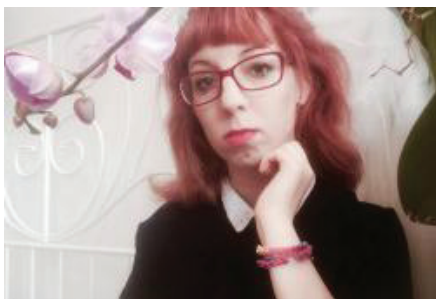
4

Amikor a biciklisek előzőnlötték a hidakat,
amikor csupán másfél méter csend virágzott
két, borostyánnal benőtt szakasz között,
és mi olyan természetességgel foglaltuk el
azt a csendet, mintha mindig is a miénk
lett volna, amikor eltűntek a bogarak, amikor
egyetlen, zavarodott madár maradt csak
a felhők alatt, és amikor fölém hajoltál,
hogy megvédj az esőtől, akkor rájöttem,
hogy nem váltam még ennyire eggyé semmivel,
hogy nem zavar, ha leszakad az ég, ha összeros
minket a víz vagy a tömeg: már mi vagyunk.
Két egymásba kapaszkodó hullám egy akvarellen.

Simó Margit grafikája

„22 éves vagyok, most diplomázom a Corvinus Egyetem angol nyelvű kommunikáció és médiatudomány szakán, a továbbiakban Angliában, a Sussex-i Egyetemen fogok Gender Studies-t tanulni. Az írás hétéves koromban kezdődött egy tündérmesével, de komolyabban 15 éves koromtól kezdtem el foglalkozni vele.

Verseim a KulTeren és a Holnap Magazin antológiáiban jelentek meg, illetve az Irodalmi Rádió az Év diák költője 2014-es pályázatán dobogós helyezést értem el.”

DEBÜT

TAMÁS DORKA versei

Ophelia Budapesten járt

Telihold.

Ophelia sétál a galambürölékes-pisifoltos utcákon.

Fehér ruhája szimbiózisban a holdfénnel.

Ophelia keres valamit a madarak földjén.

Talán Hamletet?

Talán az elhasznált álmait

lepelbe csavarva a csillagok között?

Ophelia félholt-fehér,

Az éjszakai buszra vár.

Hamlet sehol.

A megállóban részegek kérdezik:

„Ez lenne Ophelia?”

„Ez lenne a halál angyala?”

Igen. Ő az.

Liliomillatú álomba vonja a várost.
Fehér leplét leteríti a macskakövekre,
És beleszeret a városi mesékbe.

Egy tragédia margójára

*„To the silent Melpomene, who can express
all things with her looks!”*

Sírnak az emberek, mert nincs Isten
„Nincsenek istenek” –
Melpomené a könnyeit leplezve
a dráma monológját suttogja.

Zeuszt átkozza, miközben
a szomszédos templom haragja kong,
gyertyák gyúlnak a következő felvonásban,
és vörös láng kíséri az éj altatóját.

Bűntudatot Melpomené minden lélegzetvételével
próbálja megszüntetni, de a tragédia még íródik,
letargikusan körmöli a befejezést,
még a Holdnak is elveszi kedvét.

Vörös fény gyúl szemében,
a tükörbe nézve veszi észre: sír
egy emberiségért vállal kint,
levetkőzik a múzsa,
a tragédia istennője leplét eldobja.

Habfürdőben néma és védtelen,
akárcsak embertársai, pőre,
kedvtelenül lesz istennő és múzsa,
egy újabb tragédia megalkotója,
egyik kezében kés, másikban maszkok.

a lány, ha hús

(rájátszás)

a lány, ha hús, még instabil,
tízcentis cipőkben egyensúlyoz,
gólyalábon ingatag nőiesség.

a lány, ha hús, már nem kér
bocsánatot, ha életébe
belefért tucatnyi affér.

a lány, ha hús,
a patriarchátusnak beintve,
szoknyáját libbentve
sétál a mall korzóján.

a lány, ha hús, kissé
még pityergős,
cigifüsttel teli a tüdeje,
és látszólag elbír mindent.

a lány, ha hús, egyetlenül
teszi keresztbe a bárpult
magas székén lábát,
és fancsali arcokat vág,
ha elkéri a személyijét.

a lány, ha hús, vörös a szája,
Chanel az illata,
labilis egzisztenciáját
sminkkel takarja.

a lány, ha hús, már tud egy s mást,
leginkább azt, hogyan (ne) tegye szét a lábát,
ha véreskezű, kegyetlen
költőnő szeretne lenni.

a lány, ha hús, költeményeit
gyakran kocsmák ihletik,
ahol kiszemelheti áldozatát,
a koktélok mellé gyakran
kevés csak egy szerető.

Halálkeringő

Én vagyok a lány,
aki megszállottan
üldözi a halált.
Keringőzünk álmomban,
éjszaka csak kettesben vagyunk,
a sötétben rálépek lábára,
majdnem kibicsaklik,
és vége szakad a táncnak.

Utána bújócskázunk,
úgy, mint kislánykoromban,
a szekrénybe rejtőzöm el,
azt remélve, senki sem talál rám.

A halált a vékony körvonalakban kell keresni,
a bőrre tapadva, a sziluetten,
hiszen testemet többször megtámadta,
de már tudok néhány cselt s rúgást,
hogyan semmisíthetem meg
előbb én őt, mint ő engem.

a konyha melletti életek verse

egy hagyma sír,
helyettem érzelműsködik,
pedig lehetnék én is,
aki darabokra szedve hever
a vágódeszkán,
késsel vágtak fel engem is.

a hús fekszik a konyhapulton,
nézik, nézik, mint kórházi beteget a műtőasztalon,
csinos pulyka leszek, bőr nélküli,
alig fűszerezett.

egy gáztűzhely mellett találom meg, ki vagyok,
sütök, főzök, takarítok, tehát cselekszem,
a testemet pogácsaformába illesztve szaggatom,
keresem a megfelelő hőfokot,
ahol költővé puhulhatok,
és ahol költő vagyok, ott nő is,
objektum meg szubjektum egyben.

forró levessel öntöm le magam,
folyik az idő testemen,
nők évszázadnyi sorsa,
vörös foltot kezemen hagyva.

- 3 **Böszörményi Zoltán** verse: Szürke nyári ég
- 4 **Frideczky Katalin** novellái: Intim szféra, Patthelyzet, Közös megegyezéssel
- 11 **Vörös István** verse: Az indián
- 12 **Márton-Ady Edina** novellája: Valami idegen
- 15 **Noszlopi Botond** verse: A magvető
- 17 **Kulcsár-Szabó Anikó** novellája: A sóhajok küldték
- 22 **Laczkó Vass Róbert** versei: Attikí tragoúdi, Para-sláger a hazáról, Felix Cupa, Lázadás
- 27 **Soltész Béla** novellája: Off-site
- 30 **Varga Borbála** versei: monsieur Salade, carpe diem
- 33 **Barlog Károly** regényrészlete: Kovács Istenke álmodik
- 37 **Oláh András** versei: [arról a nyárról beszélek], ha nem leszek
- 38 **Boér Péter Pál** novellája: Tévutazás
- 43 **Hevesi Judit** versei: retúr, Gyilkosozás, a fehér hotel, Wiener Freundschaft, Lacerta agilis, Gyász
- 48 **Berka Attila** regényrészlete: „A balhésak meg a hülyék”/Anómia
- 55 **Izsó Zita** versei: Új kor, Az állatgondozó, Menekülők, Állatok téli ködben
- 61 Láthatár
- 61 A pincérnő – **Robert Coover** novellája **Mohai Szilvia** fordításában
- 64 Túlnépesedés – **Michael Foldes** verse **Sohár Pál** fordításában
- 66 **Szöcs Géza** tárcája: Anglia végnapjai
- 69 A sötétség körülvesz, és belül is van – **Varga Melinda** beszélgetése **kabai lóránttal**
- 78 **Toroczkay András**: Bevezetés a rákba (**Esterházy Péter**: Hasnyálmirigynapló)
- 81 **Laik Eszter**: Író az őserdőben (**Lénárt-Cheng Helga** és **Vajdovics Zsuzsa**: Lénárd Sándor – Világok vándora)
- 86 **Molnár Dávid**: Szövegadászat halálkóktétáll (**Németh Gábor**: Egy mormota nyara)
- 90 Kijátssza végső aduját (**Vass Tibor**: A Nagy Bibin és a műlovarnő)
- 90 **Deák Csillag**: Műrovar
- 92 **Külös Lajos**: Az égig érő daru és az emberi szükséglet
- 95 **Branczeiz Anna**: Súlyos apróságok (**Nyirán Ferenc**: Apróságok kicsiny tárháza)
- 98 **Kadlót Nikolett**: Milyen a „legjobb nő”? (**Vécsei Rita Andrea**: Egy reggel futni kezdek)
- 102 Debüt
- 102 **Branczeiz Anna** versei
- 106 **Solymár András** rövidprózái
- 110 **Kemény Gabriella** versei
- 116 **Tamás Dorka** versei

<http://shop.irodalmijelen.hu>

(Kosztolányi Dezsőné)

Harmos Ilona

Mme

Chaglon üzletei

Egy divatszalon rejtelsei

írk

500 forint, 6 lej, 1,50 euró

5 948429 701748

1 6008

**JUHÁSZ
BÉLA**

**SZÁRAZ
KÖD**

írk

